

**ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**TÜRKİYEDEKİ RESTORASYON ÇALIŞMALARI ve RESTORASYON
İŞLETMELERİNİN İNCELENMESİ**

Mustafa ERİM

DANIŞMAN : Yrd. Doç. Dr. Engür ÖZÜSTÜN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN, 2007

ağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu alışma jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

.....
Prof. Dr. Esat ARSLAN
(Başkan)

.....
Yard. Doç. Dr. Engür ÖZÜSTÜN
(Danışman)

.....
Yard. Doç. Dr. şevki ÖZBİLEN
(Üye)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

O N A Y

...../...../.....
Prof. Dr. Süleyman TÜRKEKEL
Enstitü Müdürü

Not. Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, izelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

TÜRKİYEDEKİ RESTORASYON ÇALIŞMALARI ve RESTORASYON İŞLETMELERİNİN İNCELENMESİ

Mustafa ERİM

**Yüksek Lisans Tezi, İşletme Anabilim Dalı
Danışman : Yrd. Doç. Dr. Engür ÖZÜSTÜN
Mayıs 2007, ... Sayfa**

Restorasyon Avrupa’da ortaya çıkan ve tarihi mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında önemli işlevi olan bir yöntemdir. Birinci bölümde restorasyonun tanımı, tarihçesi, Kültürel Varlıklarının Değerlendirme Ölçütlerinin neler olduğu, Kültürel Varlıkların Bozulma Nedenlerinin tespiti, restorasyon öncesi hangi tür çalışmaların yapılması gerektiği konusunu inceledik.

İkinci bölümde Ülkemizde restorasyon çalışmalarının başlamasını Cumhuriyet dönemini milat olarak inceledik. Ülkemizde restorasyon konusunda yetkili kuruluşları tanıttık. Koruma ve korumacılık ile ilgili yasal düzenlemeleri (kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge ve ilke kararları) ilgili oldukları konu başlıklarını vererek tarih ve sayılarıyla inceledik. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma kanunu konunun ana ilkelerini belirlediği için yasayı tümüyle tezin içine dahil ettik.

Üçüncü bölümde tezimizin ana teması olan restorasyon işletmeciliğini işletme ana bilim dalı açısından inceleme konusu yaptık. Ülkemizdeki küçük ve orta ölçekli restorasyon işletmelerini ve insan kaynaklarıyla ilgili araştırmayı sunduk.

Dördüncü bölümde restorasyon işletmelerinin sektörün kendi yapısından kaynaklanan ve dışardan oluşan sorunlarını ele aldık.

Son bölümde araştırmanın sonuçlarına göre işletmelerin restorasyon tekniklerini ve ülkemizde restorasyon çalışmalarının daha sağlıklı olması için öneriler sunduk.

Anahtar Kelimeler: Restorasyon, Koruma, Kültür Varlıkları, Restorasyon İşletmeleri

ABSTRACT**RESTORATION WORKS IN TURKEY AND INVESTIGATION
OF RESTORATION BUSINESSES****Mustafa ERİM****MBA Thesis, Business Department
Supervisor: Assist. Prof. Dr. Engür ÖZÜSTÜN
May 2007, ... pages**

Restoration is emerged in Europe and is a method that has an important function of transferring the historical inheritances to the next generations. In the first part of this thesis, definition of restoration, history of restoration, evaluation criterias of cultural wealths, determination of breakdown of cultural wealths and the kinds of works has to be done before restoration topics are analysed.

We investigate the restoration works in Turkey starting from the Republic period. The authorized institutions related to restoration has been introduced. Legal arrangements related with protection and protectionism (laws, rules, regulations and directives) about restoration has been explained. The law of Protection of Natural Wealths and Culture also is given the second part.

In the third part, the restoration of business has been analysed. The information about small and medium sized restoration businesses and their human resources are presented in this part.

The problems of restoration businesses and restoration sector has been investigated in the part four.

The human resources at restoration businesses and education of the personel related questionnaire and their results are presented in the part five.

In the last section, the suggestions relating to the restoration business techniques and conclusion is given.

Key Words: Restoration, Protection, Culture Wealths, Restoration Businesses

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.	Türkiye’deki Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri ve bölgelere bağlı İller	33
Tablo 2.	Türkiye’deki Vakıflar Bölge Müdürlükleri	34
Tablo 3.	Güney Anadolu Bölgesi Dışında Yapılan İşler	35
Tablo 4.	Güney Anadolu Bölgesinde Yapılan İşler	36
Tablo 5.	Restorasyona Konu Olan Yapılar	37
Tablo 6.	Kullanılan Malzemeye Göre Yapılar	38
Tablo 7.	Farklı Dönemlere Göre Yapılar	38
Tablo 8.	Ülkemizde ki Restorasyon İşletmelerinin Faaliyet Alanları	39
Tablo 9.	Ciroları 100.000 YTL – 10.000 YTL arasında olan firmalar	45
Tablo 10.	Ön Lisans, Lisans ve Lisansüstü Eğitimli Eleman Listesi	49
Tablo 11.	Restorasyon Yüksek Lisans Eğitimi veren Üniversiteler	50
Tablo 12.	Şirketlerin Sahip Oldukları Anahtar Teknik Personel	50
Tablo 13.	Şirketlerin Personel Durumunu Gösteren Dağılım	51
Tablo 14.	Restorasyon Ön Lisans Eğitimi veren Üniversiteler	52
Tablo 15.	Sahadan gelen ve uygulamayı bizzat yapan elemanlar	52
Tablo 16.	Restorasyon Konusunda Uzman Mimar Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerin dağılımı	75
Tablo 17.	Restorasyon Konusunda Uzman Restoratör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerin dağılımı	75
Tablo 18.	Restorasyon Konusunda Uzman İnşaat Mühendisi Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerin dağılımı	76
Tablo 19.	Restorasyon Konusunda Uzman Konservatör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	76
Tablo 20.	Restorasyon Konusunda Uzman Kalfa Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	77
Tablo 21.	Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	77
Tablo 22.	Restorasyon Konusunda Uzman Demirci Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	78

Tablo 23.	Restorasyon Konusunda Uzman Çatı ve Kiremit Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	78
Tablo 24.	Restorasyon Konusunda Uzman Derz Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	79
Tablo 25.	Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Oyma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	79
Tablo 26.	Restorasyon Konusunda Uzman Kurşun Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	80
Tablo 27.	Restorasyon Konusunda Uzman Bakır Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	80
Tablo 28.	Restorasyon Konusunda Uzman Taş Duvar Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	81
Tablo 29.	Restorasyon Konusunda Uzman Yonu Taşı Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	81
Tablo 30.	Restorasyon Konusunda Uzman Horasan Harcı İle Sıva Yapma Ustası Bulmakta görüşlerin dağılımı	82
Tablo 31.	Müzecilik Konusunda Uzman Teşhir-Tanzim Elemanı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	82
Tablo 32.	Restorasyon Konusunda Uzman Bağdadi Yapı Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	83
Tablo 33.	Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	83
Tablo 34.	Restorasyon Konusunda Uzman Toprak Boya Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum görüşlerin dağılımı	84
Tablo 35.	Restorasyon Konusunda Lisans Eğitiminin Yeterli Olup Olmadığı Konusundaki görüşlerin dağılımı	84
Tablo 36.	Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerin dağılımı	85
Tablo 37.	Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerin dağılımı	86

Tablo 38.	Üniversitelerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerin dağılımı	86
Tablo 39.	Mimar Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerin dağılımı	87
Tablo 40.	Meslek Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerin dağılımı	87
Tablo 41.	Yerel Yönetimlerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerin dağılımı	88
Tablo 42.	Restorasyon Dernekleri ve Sektör Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerin dağılımı	88
Tablo 43.	Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Yeteri Kadar Kurs Açılıyor konusundaki görüşlerin dağılımı	89
Tablo 44.	Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Kurslara ihtiyaç Vardır konusundaki görüşlerin dağılımı	89
Tablo 45.	Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	90
Tablo 46.	Restorasyon Yüklenicileri İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	90
Tablo 47.	Ustalar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	91
Tablo 48.	Restorasyon İşinde Çalışan İşçiler İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı.....	91
Tablo 49.	Restorasyon İşinde Kontrollük Yapan Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	92
Tablo 50.	Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	92
Tablo 51.	Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Üniversiteler Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	93

Tablo 52.	Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	93
Tablo 53.	Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Mimar Odaları Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerin dağılımı	94

RESİMLER LİSTESİ

(Resim-1)	Anıtsal Yapıya örnek: St.Antoniuo Katedrali. Viyana	1
(Resim-2)	Mütevazi Yapıya Örnek: Mersin Akdeniz Oteli	2
(Resim-3)	Viollet Le Duc'ün Paris Notre Dame Kilisesi İçin Hazırladığı Restorasyon Önerisi	5
(Resim-4)	Mersin Korikos Kalesi (Ruskin'e Göre Bu Yapı Özgün Haliyle Kalmalıdır)	7
(Resim-5)	Gaziantep Sinagogu (Beltrami'ye göre belge bulunamazsa bu yapı onarılmamalıdır.)	8
(Resim-6)	Sivas Akaylar Konağı (Çağdaş Restorasyon anlayışı çerçevesinde restore edilmiş bir eser)	8
(Resim- 7)	Sivas Çifte Minareli Medrese	10
(Resim- 8)	Korykos Kalesi	11
(Resim- 9)	İshak Paşa Sarayı	11
(Resim- 10)	SivasKongre Binası	12
(Resim- 11)	Gaziantep Kalesi	12
(Resim- 12)	Budapeşte Parlamento	13
(Resim- 13)	Binası Eyüp'te Şair Fıtnat Hanım Türbesi Çevresinin Yağmur Sonrası Durumu	14
(Resim- 14)	Galata'da (1732)tarihi Kethüda Yahya Ağa Çeşmesinin Haliç'e doğru yatmış hali	15
(Resim- 15)	Ayasofya	16
(Resim- 16)	Tarsus 42. sokakta bir Konak	16
(Resim- 17)	Don etkisiyle pencere demirlerinin sövede yaptığı hasar	17
(Resim- 18)	Göremede El Nazar Kilisesi Cephesinde Taş Bozulmalar	18
(Resim-19)	Karaköy	19
(Resim- 20)	Terkedilmiş Bir Osmanlı Evi	19
(Resim- 21)	İstanbul Söğütözü Elif Efendi Tekkesinin Yangın sonrası hali	20
(Resim- 22)	Hırvat Topçu Ateşiyle yıkılan Mostar Köprüsü	20
(Resim- 23)	Üsküdar Etem Paşa Türbesi cephesinde kirlilik ve taş bozulmaları	21
(Resim- 24)	Ağır Trafik'in çevredeki Tarihi Yapılara Zararlı Etkileri	21
(Resim- 25)	Efes'i gezen ziyaretçiler yapıyı tehdit ediyorlar	22
(Resim-26)	Mersin Kızkalesi İçten Görünüş	59

(Resim-27)	Mersin Kızkalesi Arkad Onarım Öncesi	60
(Resim-28)	Mersin Kızkalesi Arkad Onarım Aşaması	60
(Resim-29)	Mersin Eski Hükümet Konağı (Onarım öncesi yapının tarihi incelenmelidir.)	65
(Resim-30)	Mersin Kızkalesi (Restorasyon öncesi Sanat Tarihi araştırması yapıldı.)	66
(Resim-31)	Hatay Arkeoloji Müzesi (Mozaik onarımı için Kimya Müh. tarafından malzeme analizi yapılmaktadır.)	67
(Resim-32)	Avusturya Hasburg Kraliyet Sarayı	68
(Resim-33)	Eskişehir Osmanlı Evi	69
(Resim- 34)	Milano Sforza Şatosu Giriş Kulesi	70
(Resim- 35)	Korikos Kalesi (Sur Duvarlarında ki bozulmalar tespit ediliyor.)	72
(Resim- 36)	Ayasofya'nın II.Theodosius dönemindeki durumunu gösteren Restitüsyon Çizimi	73
(Resim-37)	Mersin Gülnar Oteli (Resim Heykel Müzesi)	74
(Resim- 38)	Ankara Ulus Keskin Sokak Roma Sur Duvarı	65
(Resim- 39)	Ankara Ulus Keskin Sokak Roma Sur Duvarı	67
(Resim- 40)	Divriği Ulu Camii	68
(Resim- 41)	Vitali Kilisesi Duvarlarını destekleyen payandalar	69
(Resim- 42)	Divriği Ulu Camii Şifahanesi Mantolamayla güçlendirilmiştir.	70
(Resim- 43)	Demre Çemberlenmiş Sütun	71
(Resim- 44)	Beylerbeyi Camii Yangın Sonrası Tamamlanan Kubbesi ...	72
(Resim- 45)	Amasya Hazeranlar Konağı	73
(Resim- 46)	Kızkalesi Arkad Onarım öncesi ve Onarım Sonrası	74
(Resim- 47)	Venedik San Marco Çan Kulesinin Yıkılışı 1902	75
(Resim- 48)	Sistine Şapelinde Kızıl ve Mor Ötesi ışınlarla Yapılan Fresk Temizleme işlemi	76
(Resim- 49)	Simbel Kaya Tapınaklarının Taşınma Rölöve Çizimleri ...	77
(Resim- 50)	Çelik Kontrüksiyonlu Uzay Çatı	78
(Resim- 51)	Gaziantep Roma Hamamı	78

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

RESTORASYON VE TARİHÇESİ

1.1. Restorasyon Nedir?	.....	1
1.2. Restorasyonun Tarihçesi	.....	3
1.2.1 Stilistik Rekompozisyon Akım	.....	4
1.2.2 Romantik Akım	.....	6
1.2.3 Tarihi Restorasyon Akımı	.....	7
1.2.4 Çağdaş Restorasyon	.....	7
1.3. Kültürel Varlıkların Değerlendirme Ölçütleri	.....	10
1.3.1 Anıtlar ve Külliye (Ahunbay, 1996:28)	.....	10
1.3.2 Tarihi Sitler	.....	11
1.3.3 Arkeolojik Sitler	.....	11
1.3.4. Tarihi Belge Niteliği Olan Yapılar	.....	12
1.3.5. Eskilik Özelliği Olan Yapılar	.....	12
1.3.6. Estetik Değeri Olan Yapılar	.....	13
1.4. Kültürel Varlıkların Bozulma Nedenleri	.....	14
1.4.1. İç Etkenler	.....	14
1.4.2. Dış Etkenler	.....	18

BÖLÜM II

ÜLKEMİZDE RESTORASYON ÇALIŞMALARI

2.1 Ülkemizde Restorasyon Çalışmalarının Başlaması	23
2.1.1 Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Restorasyon Çalışmaları	23
2.1.2 Ülkemizde Restorasyon Çalışmalarında yetkili kuruluşlar	25
2.1.2.1 Vakıflar Genel Müdürlüğü	25
2.1.2.2 Kültür ve Turizm Bakanlığı	25
2.1.2.3 Türkiye Büyük Millet Meclisi	26
2.2. Restorasyon çalışmaları ile ilgili Kanun,Tüzük ve Yönetmelikler	26
2.2.1 Kanunlar	27
2.2.2 Yönetmelikler	27
2.2.3 Yönergeler	28
2.2.4 Kararlar	28

BÖLÜM III

RESTORASYON İŞLETMELERİ

3.1 İşletmeler Nasıl Bir Misyonu Sahiptirler	31
3.2 Restorasyon İşletmeleri Nasıl Bir Pazarlama Anlayışına Sahiptirler	32
3.3 Çevre Faktörlerinden Hangileri İşletmelerin Kararlarını Etkilemektedir	33
3.4 Restorasyon İşletmeleri Hangi Tür Ürün ve Hizmetleri Pazarlamaktadırlar	37
3.4.1 İşlevlerine Göre Tarihi Yapılar	37
3.4.2 Ağırlıklı Olarak Kullanılan Malzemeye Göre Tarihi Yapılar	38

3.4.3 Yapıldığı Dönemin Yapı Tekniği İzlerini	
Taşıyan Yapılar	38
3.5 İşletmelerin Hedef Pazarı ve Bu Pazardaki Konumları	40
3.6 Restorasyon İşletmelerinin Belirgin Rakipleri ve Bunların	
Pazarlama Anlayışları	40
3.7 Firmanın Hedef Pazardaki Rakiplerinin Pazar Konumları	41
3.8 Firmanın Son Beş Yıla Dönük Hizmet Bedelleri ve	
Gelecek Yıla İlişkin Hizmet Bedeli Alma Tahminleri	41
3.9 İşletmelerin Hizmet Sonrası Dönemde	
Müşterilerine Yönelik Yaklaşımı	41
3.10 Restorasyon İşletmelerinin Güçlü ve Avantajlı Yönleri	42
3.11 Restorasyon İşletmeleri için Fırsatlar	43
3.12 Restorasyon İşletmeciliğinde Talep ve Arz	43
3.12.1 Talep	43
3.12.2 Talep Fonksiyonu	43
3.12.3 Talebi etkileyen unsurlar	43
3.12.4 Arz	44
3.12.5 Arz Kanunu	44
3.12.6 Arzı etkileyen unsurlar	44
3.13. Esneklik	44
3.14 Fiyat Nasıl Oluşur	44
3.15 Piyasaya Giriş Çıkış Serbest mi?	45
3.16 Sektörün Yapısı	45
3.17 Orta ve Küçük Ölçekli İşletmeler	45
3.18 Restorasyon İşletmelerinde İnsan Kaynakları	49
3.18.1 Belli bir eğitimden geçmesi gereken elemanlar	49
3.18.2 Sahadan gelen ve uygulamayı bizzat yapan elemanlar	52
3.19 Restorasyon İşletmelerinin Onarım Dışı Katkıları	53
3.19.1 İşletmelerin Restore Et-İşlet-Devlet Modeliyle	
Yaptıkları İşler	53

BÖLÜM IV

RESTORASYON İŞLETMECİLİĞİNİN SORUNLARI

4.1 Restorasyon İşletmeciliğinin Yönetimden Kaynaklanan Sorunları	56
4.1.1 Karar Verme Noktasında Olan Yöneticilerin, Restorasyon Konusunda Yeterli Bilgiye Sahip Olmaması	56
4.1.2 Yöneticilerin Restorasyonun Gerekliliğine İnanmamaları ...	57
4.1.3 Karar Mercisinde Olan Yöneticilerin Restorasyonu Yapılmış Bir Yapıyı Daha Önce İncelememiş Olmaları	57
4.1.4 Karar Mercisinde Olan Yöneticilerin Restorasyon Fiyatlarını Yüksek Bulmaları	58
4.1.5 Restorasyon İşletmecilerinin Yurt Dışına Açılmaması	58
4.1.6 Restorasyona Konu Olan Yapının Bitirici Keşfinin Yapılmaması	58
4.1.7 Restorasyon Konusunda Projenin Gerekliliğine İnanılmaması	58
4.1.8 Pahalı ve İthal Malzemelerden Kaçınılması İsteği	59
4.2. Restorasyon İşletmeciliğinin İşletmenin Temel Etkenlerinden Kaynaklanan Sorunları	59
4.2.1 İş Alanının Dar Olması Nedeniyle İşletmenin Geleceğinin Belirsiz Olması	61
4.2.2 Kalifiye Eleman İstihdam Etmenin Maliyetinin Yüksek Olması. Kalifiye Eleman Bulmanın Zorlukları	61
4.2.3 Kalifiye Eleman Bulmanın Zorlukları	61
4.2.4 Restorasyon Konusunda Bilgi Sahibi Olmanın Gerekli Olduğunun Bilincine Varılamaması	61
4.2.5 Özgün Malzeme Bulmada Güçlük Çekilmesi	62
4.2.6 Zaman Zaman İthal Malzeme Kullanılmasının Zorunlu Olması ve Temininin Zorluğu	62

4.2.7 Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurullarının	
Bütün Yetkiyi Kendilerinde Toplamaları	62
4.2.8. Restore Edilecek Yapıların Resmi Prosedürleri	62
4.3. Restorasyon Öncesi Yapılan Çalışmalar	64
4.3.1 Ön Araştırma	64
4.3.2 Tarihi ve Arkeolojik araştırmalar	64
4.3.3 Sanat Tarihi Araştırmaları	65
4.3.4 Teknik Araştırmalar	66
4.3.5 Projelendirme	68
4.3.5.1 Rölöve	68
4.3.5.2 Çizim Teknikleri	69
4.3.5.3 Fotoğrafla Belgeleme	70
4.3.5.4 Analiz Çalışmaları	71
4.3.5.5 Restitüsyon	72
4.3.5.6 Restorasyon Projesi	73

BÖLÜM V

RESTORASYON ÇALIŞMALARINDA İŞLETMELERİN İNSAN KAYNAKLARI

5.1 Restorasyon Konusunda Uzman Eleman İhtiyacı Anketi	75
5.2 Restorasyon Elemanları Eğitim İhtiyacı Anketi	85

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç ve Öneriler	95
Ekler	98
Kaynakça	176
Özgeçmiş	178

BÖLÜM 1

RESTORASYON VE TARİHÇESİ

1.1. Restorasyon Nedir?

Restorasyon, kazılar sonucu ortaya çıkan ya da hala ayakta olan antik yapıların, gelecek kuşaklara taşınmasını sağlamak amacıyla, özgün yapılarını korumak ilkesiyle yapılan onarım çalışmaları olarak tanımlanmaktadır. (Ahunbay, 1996: 8)

Bir başka deyişle restorasyon tarihi yapıların gelecek kuşaklara aktarılmasının ve Koruma Anlayışının gelişmesinde en önemli teknik yöntemlerden biridir.

Restorasyon anlayışının geliştiği ilk dönemlerde, sadece geçmişte yapılan anıtsal yapıları ayakta tutmak hedefleniyordu. (Resim-1)

Anıtsal Yapıya örnek: St.Antoniuo Katedrali. Viyana (Resim-1)

Geçmişte dini, ulusal, ideolojik simge olan, yaygın beğeni kazanan yapılar toplumun iradesiyle, ya da yaptıran kişinin geleceği düşünerek hazırladığı maddi kaynaklarla, örneğin vakıflarla yaşatılmışlardır. Bugün ise korumanın kapsamı anıtsal tek yapı çerçevesini aşmış, tarihi kent dokusunu oluşturan mütevazi yapılar da koruma kapsamına alınmışlardır. (Resim-2)

Mütevazi Yapıya Örnek: Mersin Akdeniz Oteli (Resim-2)

Ancak tarih boyunca yapılan onarımlarla bugün yapılan restorasyon etkinlikleri arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Restorasyon, geçmişte çoğunlukla yapının işlevsel değerini ve yaşamını sürdürmesi için bir gereklilik olmuştur. Bu ilke günümüzde de geçerliliğini korumakla birlikte, ilk işlevini yitirmiş yapılar da kültürel mirasın geleceğe aktarılması için önemli bir görev olarak restorasyonun kapsamı alanına girmiştir.

Geçmişte onarımın amacı yapıyı ayakta tutmak, yıkılan kısımları yeniden yaparak biçimsel bütünlüğünü korumak, değişen isteklere göre yeni eklerle işlevliğini sağlamak iken, günümüzde anıtlar ve tarihi çevre belirli bir dönemin kentsel ve mimari düzenini, yapım tekniklerini, sosyal yaşamını açıklayan bir belge olarak da değerlendirilmektedir. (Ahunbay, 1996: 8)

Tarihi anıt ve çevrelerin yaşaması rastlantılara bırakılmamakta, ulusal ve evrensel kültürün bir birleşeni, uygarlık belgesi olarak korunmaları amaçlanmaktadır.

Ciltler dolusu yazılı tarihten daha aydınlatıcı ve öğretici olabilen bu yapısal varlık, özgün biçim, strüktür ve malzemesiyle ayakta tutulabildiği oranda koruma başarıya ulaşmış sayılmaktadır.

Ünlü İtalyan koruma uzmanlarından **Piero Gazzola**'ya göre:

“Bir mimari anıt artık yapıldığı amaca hizmet edemiyorsa, korunması pratik bir gereklilik olmaktan çıkar, kültürel bir görev haline gelir. Bu konuya verilen önem gelecek kuşakların kültürel olgunluğuna ve kültür miraslarını koruma konusunda duyacakları ivediliğe dayanacaktır.” (Ahunbay, 1996: 8)

1.2. Restorasyonun Tarihçesi

Yapılan kazılar çalışmaları sonucu ortaya çıkarılan ya da tüm tahribatlara direnerek ayakta kalan antik yapılar incelendiğinde, bunların zaman içinde ek ve onarımlarla, kısmen yenilenerek yaşatıldıkları gözlenmektedir. Özgün haliyle günümüze ulaşabilen çok az sayıda anıt olmasına karşın, restorasyonun tarihi çok gerilere, yapı sanatının başlangıcına kadar götürülebilir. Ancak bir disiplin olarak koruma anlayışı 19. yüzyılda Avrupa’da başlamıştır. Restorasyon’un Avrupa’da restorasyonun başlamasının ana dinamiğini oluşturan etkenler şu şekilde sıralanabilir.

- **Avrupa kenti ve kentlilik bilinci: Bu planlı bir kent düşüncesi olarak Helenistik kent planlarından Roma kentlerine, oradan Rönesans'a, Barok döneme ve sanayi devrimi kent düşüncesine kadar uzanır. (Kuban, 2000:10)**
- **Avrupa tarihi aristokrasi ve burjuvazinin varlıkları üzerine dayalıdır. (Kuban, 2000:10)**
- **Antik dünyanın tabulaştırılması üzerine kurulu Rönesans ve bunların batı kentlerinde yarattığı fiziksel ortam. (Kuban, 2000:10)**

Avrupa da ortaya çıkan bu anlayışın ilk dönemleri sancılı geçmiştir.

1789 Fransız devrimi anıtlar için büyük kayıp olmuştur. Halk soylulara, krallığa ve kiliseye karşı biriken nefretini, bu kurumları simgeleyen saray,şato, kale, kilise gibi anıtları yıkararak göstermiştir. Tahrip edilen bu yapılar uzun bir süre kendi kaderlerine terkedilmiştir.

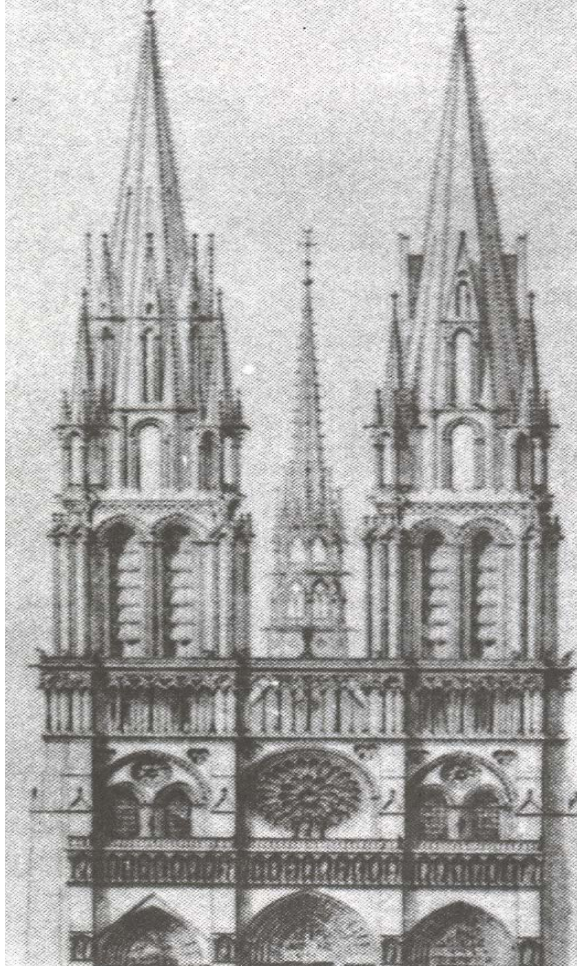
1830'lerden sonra Avrupa'da Ortaçağ sanat ve mimarisi incelenerek ortaçağ yapılarına yeniden ilgi duyulmaya başlanmış ve o güne dek önemsenmeyen Ortaçağ sanatının araştırılması çabaları, anıtların yeniden onarılması çalışmalarına yol açmıştır. Dikkat isteyen bu onarım çalışmaları, Restorasyon ilkelerinin tartışmaya açılmasına neden olmuştur.

Bu çerçevede Fransa, İtalya ve İngiltere'de gelişigüzel onarımlar yapılmaya başlanmış ve bu onarımlar tartışmalara yol açmıştır.

Fransa, İngiltere ve İtalya'nın öncülük ettiği bu çalışmalar kısa sürede Avrupa'nın diğer ülkelerine sıçramıştır. Bu tartışma süreçlerinde Avrupa'da çeşitli koruma akımları ortaya çıkmıştır.

Bu akımları 4 ana başlık altında incelemek mümkündür.

1.2.1. Stilistik Rekompozisyon Akım: 19. yüzyılın bilimsel ortamında yetişen Fransız Mimar **Eugene Emmanuel Violletle Duc** (1834-1879) bu konuda restorasyon tarihinin başlangıcı sayılacak çalışmalar yapmıştır. Paris Natre Dame, Saint Denis, Clermont-Ferrand, Amiens, Saint Just Katedrallerinin restorasyon çalışmalarında bulunmuştur. (Resim-3)

Viollet Le Duc'ün Paris Notre Dame Kilisesi İçin Hazırladığı Restorasyon Önerisi (Resim-3)

Duc, yapının aynı mimari teknikle yapılması görüşünü Üslup Birliği adı altında kuramsallaştırmış ve yapının restore edildiği dönemin izlerini tamamen taşıması adına geçmiş izlerin silinmesine onay vermiştir. (Ahunbay, 1996: 9)

Duc'u eleştiren günümüz restorasyon mimarisi onun "Üslup Birliği" savı adına geçmişe ait izlerin, yapılardan yok olmasına neden olduğunu ileri sürülmektedirler.

Her yapının veya bölümünün yalnız görünüş olarak değil, strüktür olarak da ait olduğu dönemin üslubunda restore edilmesini kabul eden bu kuram **Stilistik Rekompozisyon**, "Üslup birliğine varma" ilkesi olarak anılmaktadır.

Bu kurama göre "Bir yapıyı restore etmek;, onu korumak, onarmak veya yeniden yapmak değil, belirli bir zamanda, hiç var olmadığı biçimiyle tam bitmiş bir yapı haline getirmek demektir"

Bu açıklamayla “restore etmek”, anıtları ortaçağ’daki tasarımlarında öngörülen, ancak tarih boyunca yapılan onarım ve değişikliklerle gerçekte hiçbir zaman ulaşmadıkları bir duruma getirmeyi amaçlayan bir işlem olarak tanımlanmaktadır. (Kuban, 2000: 17)

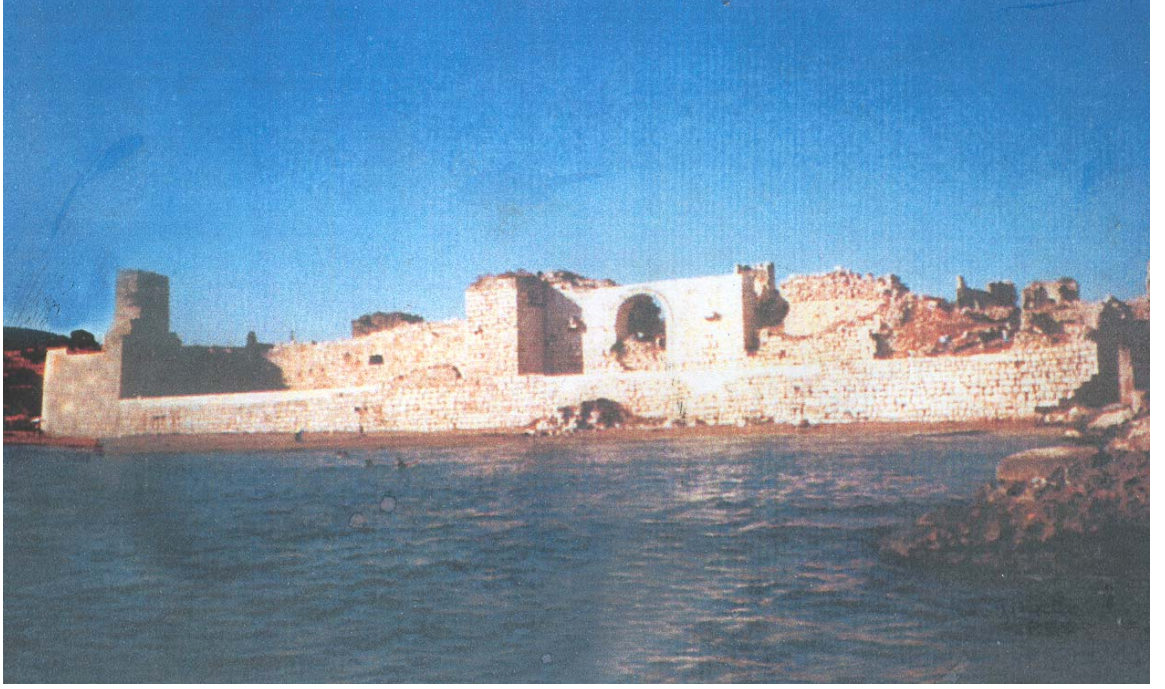
Bu tekniğin uygulanmasıyla birlikte, Ortaçağ yapılarının çoğunda, büyük hasarlar olmuştur. Çünkü tümü tek aşamada, ilk tasarımı yapan mimarın yaşam süresi içinde bitirilebilen Ortaçağ yapısı çok azdır.

Katedrallerin yapımı bazen yüzyılı aşkın sürede tamamlanabilmiş; bu arada başlangıçta geçerli olan sanat akımı değişmiş, anıtın alt ve üst bölümleri, yan kuleleri arasında üslup farkları oluşmuştur.

Ayrıca kullanılan anıtlara, farklı yüzyıllarda, o dönemlerin sanatçıları tarafından değerli katkılarda bulunulmuştur.

Böylece bir anıtı, yapımına başlandığında geçerli olan üsluba göre restore etmek için, yaşadığı çeşitli evrelere, dönemlere ait ekler kaldırılmış; anıtı tek dönem yapısı görünümüne sokmaya çalışan bir restoratör, var olanı yıkıp yerine “**ilk üsluba uygun**” tasarımlar yaparak anıtların kimliklerini değiştirmiştir.

1.2.2. Romantik Akım: İngiliz **John Ruskin** (1819-1900) ise restorasyonun yapıya ihanet olduğunu ve sadece korumanın gerekli olduğunu ileri sürmüştür. Bu akım, tarihi bir yapıda hiçbir restorasyon yapılmaması gerektiğini ve yapının özgün haliyle bırakılması gerektiğini savunur. Anti restorasyon akımı temsil eden Ruskin ve onun görüşünün savunucularına Romantik Görüş Mensubları denmektedir. Bu görüş, yapıları kaderine terk ettiği gerekçesiyle bir müddet sonra geçerliliğini yitirmiştir. (Resim-4)

Mersin Korikos Kalesi (Ruskin'e Göre Bu Yapı Özgün Haliyle Kalmalıdır. (Resim-4)

1.2.3. Tarihi Restorasyon Akımı: Stilistik Rekompozisyon'un yapının şekline müdahale eden anlayışı ile yapıları kaderlerine terk eden Romantik Anlayışlara karşı oluşan tarihi restorasyon akımı günümüz restorasyon anlayışının temellerini atmıştır. (Ahunbay,1996:18)

İtalya'da **Luce Beltrami** (1854-1893) tarihi belgelerle sağlanacak verilere dayanarak yapının restore edilmesini savunuyordu.

Böylece tarihi bilgiler ışığında belge toplayan restorasyon anlayışı doğdu. Bu da her zaman yeterli belge bulunamayacağı ve bulunan belgelerin ne kadar güvenilir olacağı endişesini içinde taşıyan bir akımdı. (Resim-5)

1.2.4. Çağdaş Restorasyon: İtalyan **Camillo Boito** (1836-1914) oluşturduğu Çağdaş Restorasyon akımıyla her üç anlayışı uzlaştırıp birleştirdi. (Resim-6)

**Gaziantep Sinagogu (Beltrami'ye göre belge bulunamazsa bu yapı onarılmamalıdır.)
(Resim-5)**

**Sivas Akaylar Konağı (Çağdaş Restorasyon anlayışı çerçevesinde restore edilmiş bir eser)
(Resim-6)**

Boito'nun 1883'de açıkladığı, çağdaş onarım kurallarının öncüsü kabul edilen bu ilkeleri şöyle sıralayabiliriz:

- **Anıtlar tüm insanlığın tarihini belgeler. Bu nedenle onlara saygılı davranılması gerekir. Yapılacak herhangi bir değişiklik yanlıtıcı sonuç ve hükümlere yol açabilir.**

- *Mimari anıtlara müdahale edilmesi zorunlu olabilir; ancak sağlamlaştırma onarımdan, onarım ise restore etmekten daha iyidir.*
- *Eğer strüktürel aksaklıklar, güvenlik gibi nedenlerle anıta ek yapılması gerekirse bunlar somut verilere dayandırılmalı; yapının görsel bütünlüğüne saygı gösterilerek, başka malzeme ve özellikle gerçekleştirilmelidir. Yapılan restorasyon tarihi bir işaret veya rakamla belirtilmelidir.*
- *İlk tasarımdan sonra, değişik dönemlerde yapılan ekler anıtın bir parçası olarak kabul edilmeli; başka bir öğeyi kapatma, yada bozma gibi zararlı etkileri olmadığı takdirde korunmalıdır.*

Bu ilkeler Boito'nun kuramını geliştiren **Gustavo Giovannoni**'nin (1873-1945) katkılarıyla daha da gelişmiştir..

Giovannoni'nin geliştirdiği ilkeler 1931 'de **Atina Tarihi Anıtların korunması** ile ilgili mimar ve teknisyenlerin I. Uluslar arası Konferansında uzmanlar tarafından tartışıldı ve benimsendi. Bu ilkeler de şunlardır:

- *Yapıların yaşamlarını sürdürebilmeleri için kullanılmaları önerilir, ancak bu kullanım onların estetik ve tarihi kimliklerine saygılı bir amaca dönük olmalıdır.*
- *Özel mülkiyetteki anıtların korunmaları için kamu yetkilileri koruyucu önlemler alabilecek biçimde güçlendirilmelidir.*
- *Tarihi anıtların çevrelerine saygı gösterilmeli; hatta bazı yapı kümeleri ve pistoresk oluşumlar korunmalıdır.*
- *Tarihi anıtların onarımından çağdaş tekniğin sunduğu bütün olanaklar akıllıca kullanılmadır.*
- *Arkeolojik alanlarda bulunabilen her özgün parçanın yerine konulabilmesi için gerekli önlemler alınmalıdır. (Asatekin, 2004:67)*

2.Dünya Savaşından sonra tahrip olan Avrupa'nın onarılması çalışmaları, Restorasyonun kalıcı bir bilim dalı olarak tanınmasının en önemli nedenlerinden biri olmuştur.

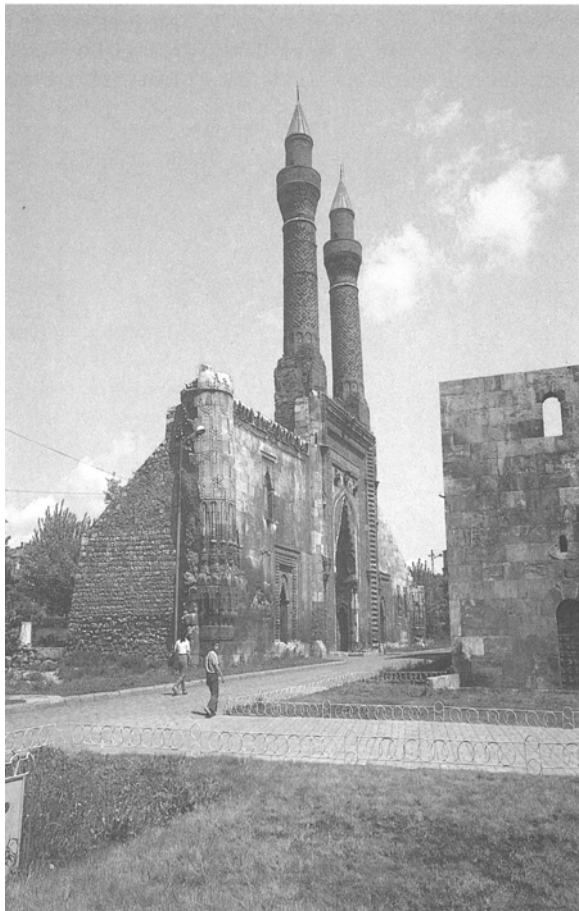
25-31 Mayıs 1964 tarihinde Venedik'te yapılan II.Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenler Kongresinde, Restorasyonun Anayasası olarak kabul edilen **Venedik Tüzüğü** kabul edildi.

Venedik Tüzüğü adı altında alınan kararlar 1976 yılında Unesco tarafından farklı bir terminoloji de yoğruldu ve bu tarihi yapılar için “**Kültürel Varlıklar (Cultural Property)**” deyimi ortaya atıldı. Ve Unesco tarafından tanımlanmış Kültürel Varlıkların Değerlendirme Ölçütleri belirlendi.

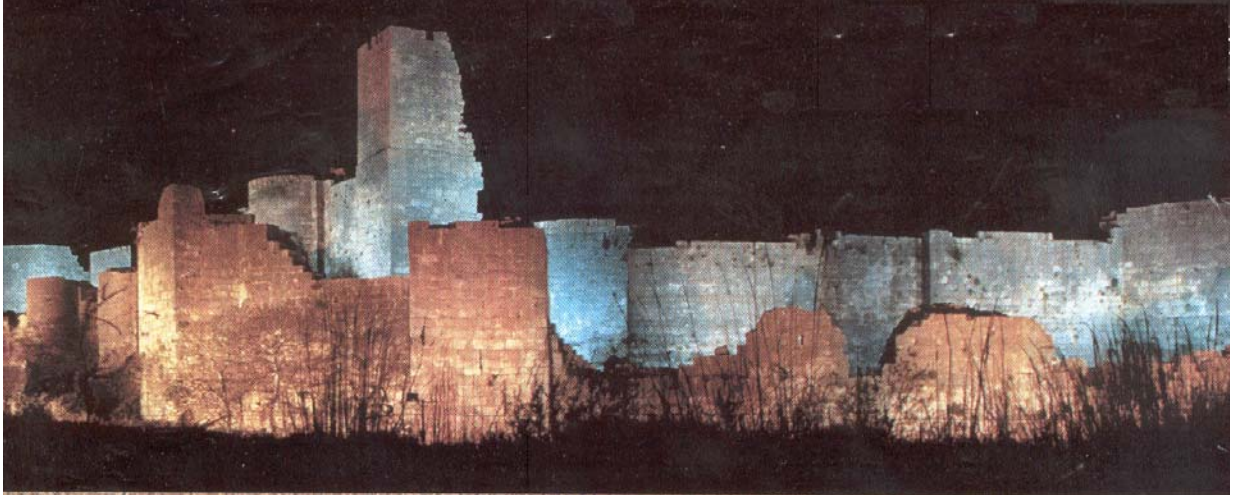
1.3. Kültürel Varlıkların Değerlendirme Ölçütleri

1.3.1. Anıtlar ve Külliyeleer (Ahunbay, 1996:28)

Sivas Çifte Minareli Medrese (Resim- 7)

1.3.2. Tarihi Sitler

Korykos Kalesi (Resim- 8)

1.3.3. Arkeolojik Sitler

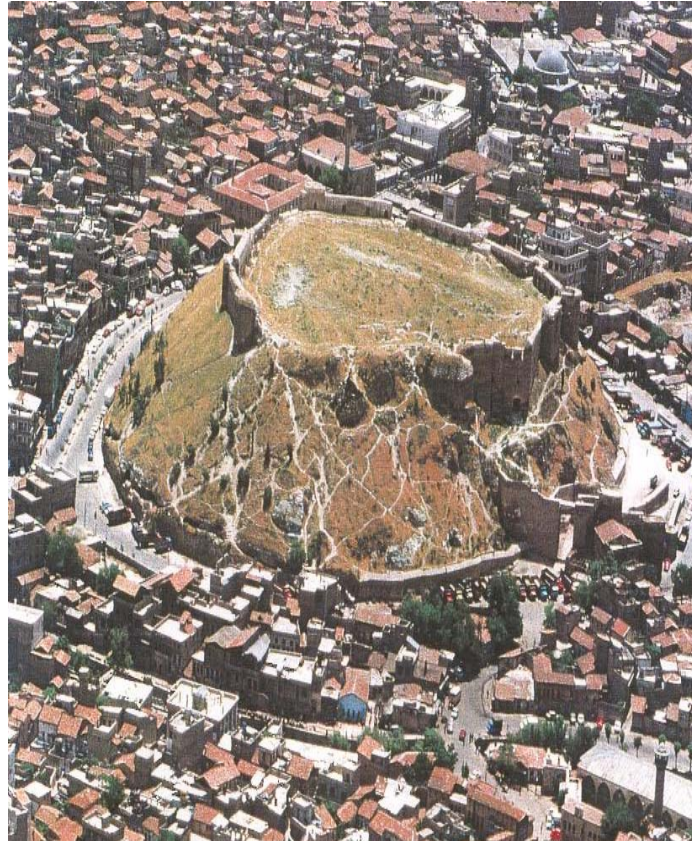
İshak Paşa Sarayı (Resim- 9)

1.3.4. Tarihi Belge Niteliği Olan Yapılar

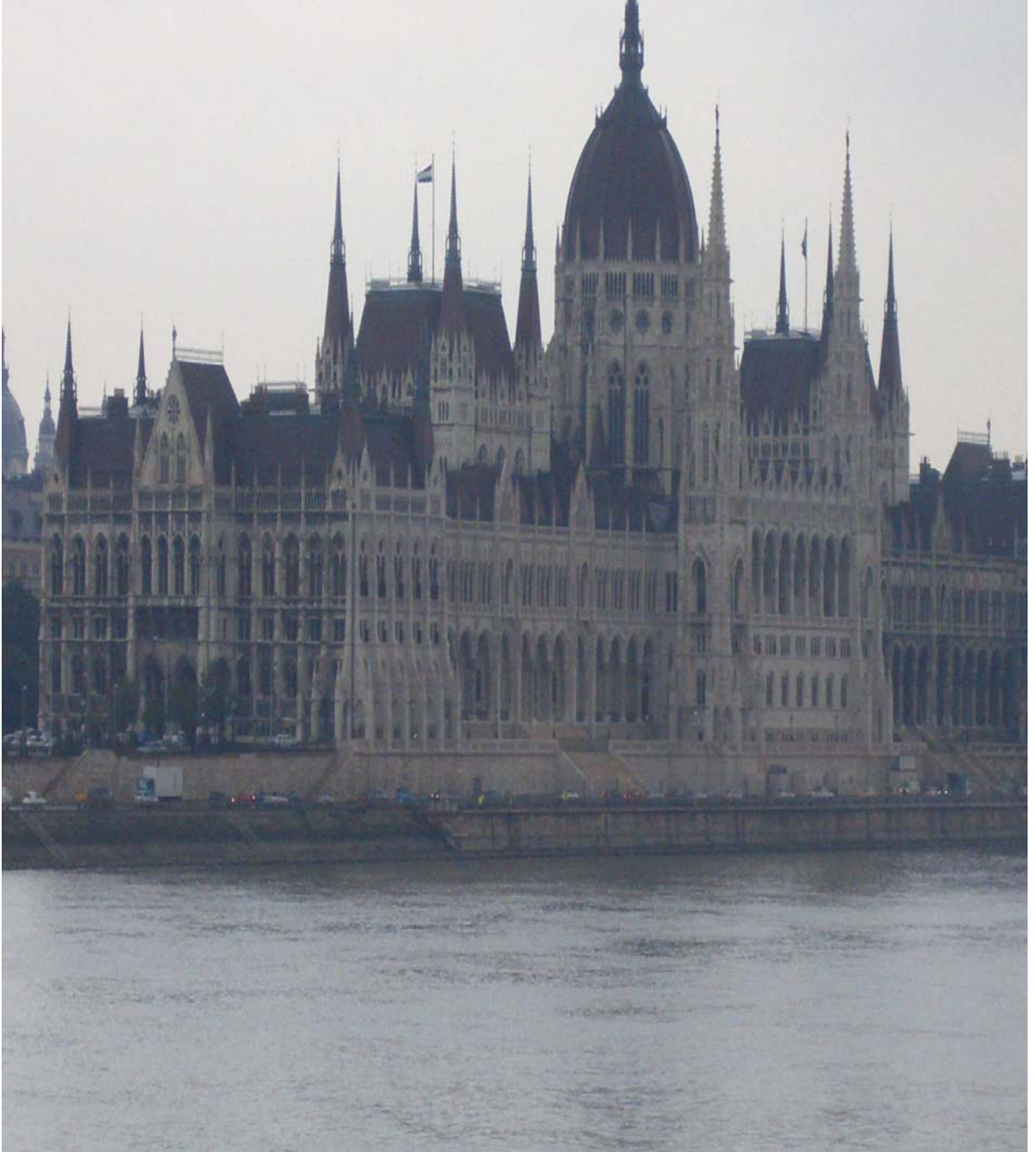
Sivas Kongre Binası (Resim- 10)

1.3.5. Eskilik Özelliği Olan Yapılar

Gaziantep Kalesi (Resim- 11)

1.3.6. Estetik Değeri Olan Yapılar

Budapeşte Parlamento Binası (Resim- 12)

1.4. Kültürel Varlıkların Bozulma Nedenleri

Kültürel Varlıkların bozulma nedenlerini iç ve dış etkenler olmak üzere iki başlık altında inceleyebiliriz.

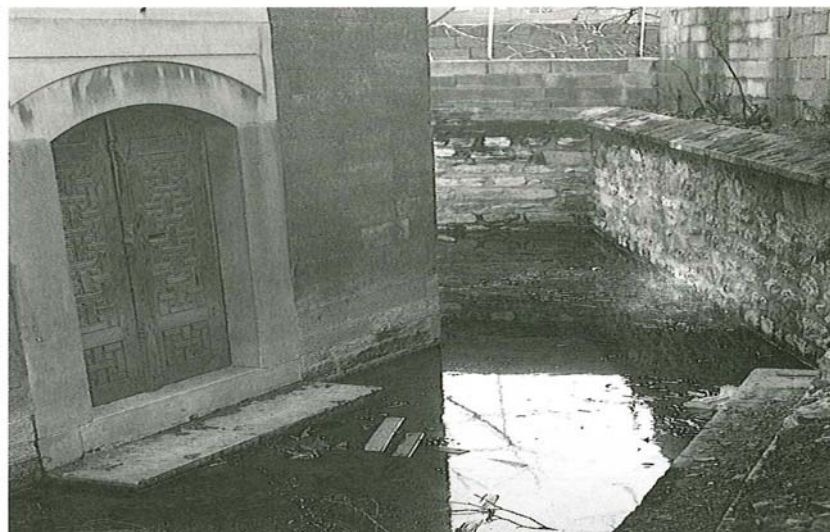
1. İç Etkenler: Anıtların onarımına geçilmeden önce, harap duruma gelmelerine neden olan etkenler gözlem ve teknik incelemelerle araştırılıp saptanır. **Yapının Konumu, zeminin özellikleri ya da ilk tasarımındaki hatalar(yapı malzemesi, kötü işçilik) (Asatekin, 2004:52)**

2. Dış Etkenler: Doğal etkenler, insanların verdiği zararlar yangın, savaş ve doğal afetler, trafik, kentleşme gibi. (Asatekin, 2004:52)

1.4.1. İç Etkenler

a) Yapının Konumundan Kaynaklanan Hasarlar

Yapının bulunduğu yer (yamaç veya dere yatağı) onun iklime bağlı etkilerden daha yoğun olarak zarar görmesine neden olabilir. Bir yamaç eteğinde, çukurda yer alan bir yapı, önlem alınmadığı takdirde su baskınlarının tehdidinde açık durumdadır. Örneğin; Eyüp'te Haliç kıyısına yakın kesimde bulunan türbeler yamaçtan gelen yüzey sularının iyi toplanmaması sonucu, sağanaklar sonrasında uzun süre su içinde kalmakta, ahşap kapıları çürümekte, döşemelerinde, duvarlarının alt kesimlerinde bozulmalar gözlenmektedir.

Eyüp'te Şair Fıtnat Hanım Türbesi Çevresinin Yağmur Sonrası Durumu (Resim- 13)

b. Zemin Özellikleri:

Yapının üzerine oturduğu zeminin mukavemetinin düşük olması, ya da homojen olmaması zamanla yapıda dönme, farklı oturma gibi gözle görülebilen bozulmalara neden olabilir. Temel altındaki zemin homojen olmadığında yapıda çatlamlar görülür. Çatlakların yapıdaki yerlerine, doğrultularına bakılarak hasar nedeninin zeminden kaynaklanıp kaynaklanmadığı hakkında kabaca fikir edinmek mümkündür.

**Galata'da (1732)tarihi Kethüda Yahya Ağa Çeşmesinin Haliç'e doğru yatmış hali
(Resim- 14)**

c) Strüktür:

Binaların taşıyıcı sistemlerinde ilk tasarımdan gelen boyutlandırma hataları varsa; örneğin duvar, ayak, payanda gibi öğeler üzerlerine gelecek yatay ve düşey yükleri karşılayacak kesitlerde yapılmamışlarsa ciddi hasarlar ortaya çıkabilir. Örneğin Taşıyıcı sistemi hatalı tasarlanmış olan anıtların belki de en görkemlisi İstanbul Ayasofya'sıdır. İlk tasarımında şimdiki kubbesinden çok alçak bir yelken tonozla örtülen bina, 31 m. açıklığında bir kubbeyi destekleyecek payanda düzenine sahip olmadığı ve çok hızlı inşa edildiği için kubbenin itkisiyle yan duvarlarda açılmalar olmuş ve kubbe geçirdiği ilk deprem sonrasında çökmüştür (558).

Ayasofya (Resim- 15)

d) Hatalı Malzeme Kullanımı:

Geleneksel mimarlığımız taş, kerpiç, tuğla, ağaç gibi doğal kökenli malzemelerle oluşturulmuştur. Kullanılan malzemelerin iyi nitelikli olmaması, yapıların bozulmasını hızlandırmaktadır.

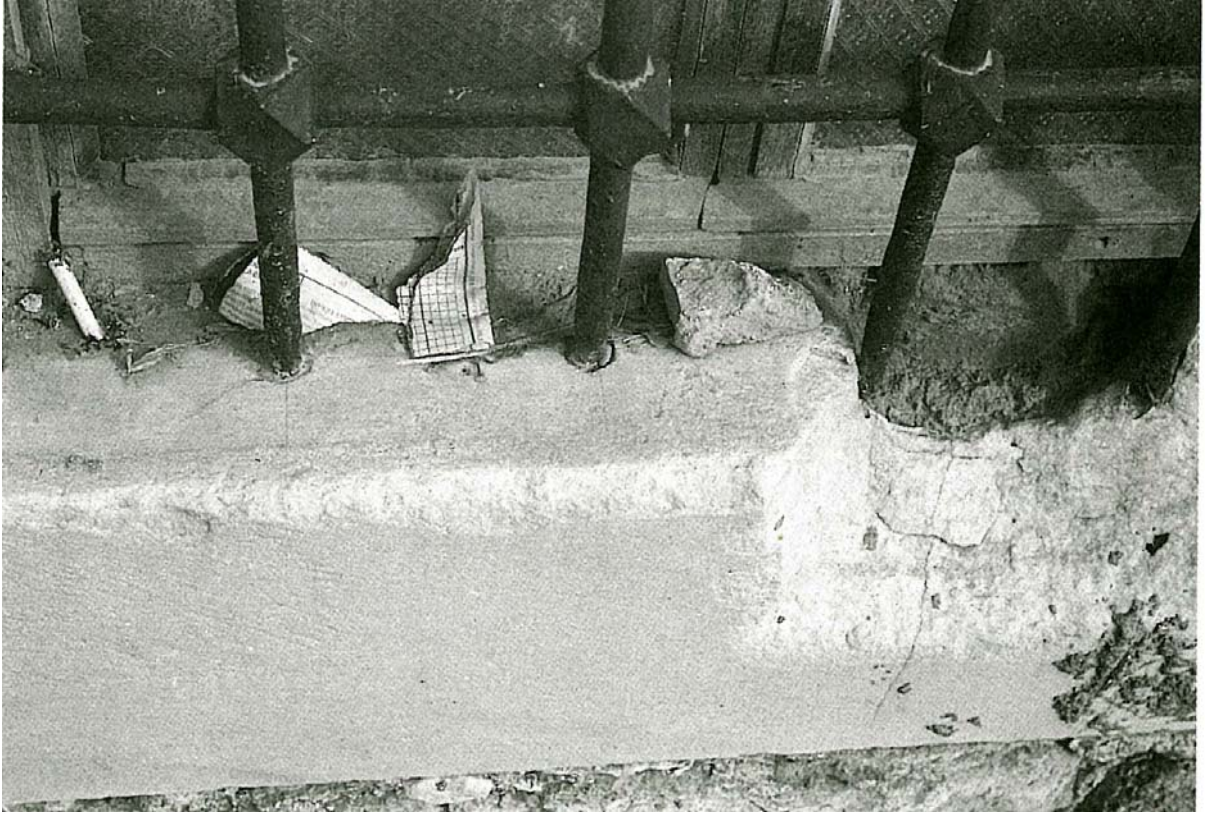
Anadolu'nun birçok ören yerinde rastlanan tapınak, tiyatro gibi anıtlar iri boyutlu, dayanıklı taşlarla yapıldıkları için günümüze kadar gelebilmişlerdir. Mimar Sinan İstanbul'un genel görünümünü etkileyen Şehzade, Süleymaniye, Mihrimah Sultan külliyelerini, Osmanlı döneminde Bakırköy çevresinde çıkarılan küfeki taşının yoğun ve homojen tabakalarından hazırlanan bloklarla ya da damardan kopup ayrılmasına neden olur.

Tarsus 42. sokakta bir Konak (Resim- 16)

e) Kötü İşçilik ve Detay Kullanımı

Yapıyı oluşturan bileşenlerin uygun bir bağlayıcı malzeme ve teknikle birleştirilmeleri dayanımları açısından önemlidir. Kesme taş yapılarda blokları birleştirmek için kullanılan kenet ve mil gibi korozyona uğrayabilecek demir bağlantı elemanlarının iyi izole edilmemesi sonucunda, derzlerden içeri giren su demir öğelerin paslanmasına neden olmaktadır. Paslanma sırasında hacmi büyüyen kenet ve miller, yarattıkları iç gerilimle birleştirdikleri duvar bloğunu veya söve, sütun başlığı gibi mimari bileşenleri çatlatmakta, müdahale edilmeyip bozulma ilerlediğinde, mimari öge parçalanmaktadır.

Don etkisiyle pencere demirlerinin sövede yaptığı hasar (Resim- 17)

1.4.2. Dış Etkenler

a- Uzun Süreli Doğal Etkenler: Yapılar uzun yıllar doğanın değişik etkileri altında yıpranır ve sürekli bakım sağlanmazsa ciddi hasarlar gözlenir. Sıcak yaz günlerinde aşırı sıcak karşısında genleşen malzemeler, soğuk kış günlerinde dona maruz kalır; ısı farkları, donma çözünme döngüleriyle malzemeler yorulur, yıpranır. Suyun kapilarite ile bina içindeki hareketi de yapı malzemelerinde hasara neden olmaktadır. Zeminden yükselen nem strüktürü ıslatarak taşıyıcı sisteme gelen yükü fazlalaştırdığı gibi,

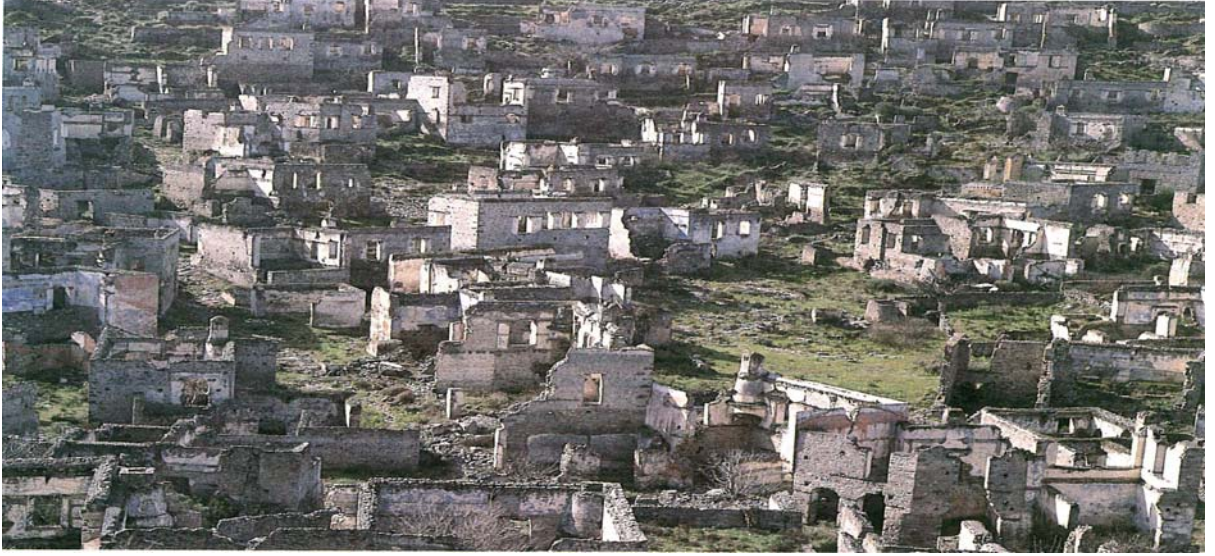

ayrıca içinde taşıdığı tuzların duvar yüzeyinde buharlaşması sonucu çiçeklenmelere, duvarın fiziksel ve kimyasal yapısını bozucu etkilere neden olabilmektedir.

Göremede El Nazar Kilisesi Cephesinde Taş Bozulmalar (Resim- 18)

b- Doğal Afetler : Ne zaman olacağı önceden bilinmeyen, aniden şiddetli bir felaket olarak ortaya çıkan deprem, toprak kayması, sel, tayfun gibi olaylar tarihi çevrelerin, anıtların hasar görmesine neden olmaktadır. Deprem kuşağı üzerinde bulunan ülkemizde tarih boyunca anıtlar yer sarsıntılarında hasar görmüş, yıkılmış, tekrar yapılmışlardır. Örneğin Edirne, Amasya gibi tarihi kentlerimizde anıtlar yüzyıllar boyunca bahar dönemlerinde taşkınlarından etkilenmişlerdir. Hızlı, güçlü akıntılar, seller köprü ayaklarında hasarlara neden olurlar.

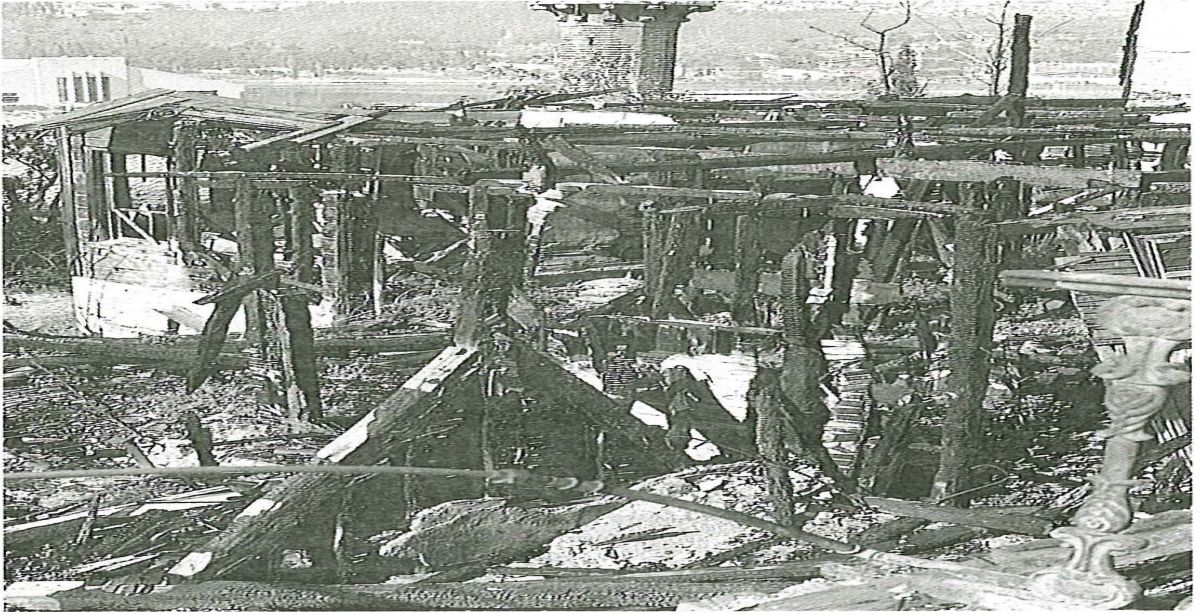

Kayaköy (Resim- 19)

c- İnsanların Neden Oldukları Hasarlar: Yangın, Terk ve Kötü kullanım, harabiyeti hızlandıran önemli bir etkidir. Asıl sahipleri farklı yerlere göçtüğünde, eski konutlar kira evi olarak çeşitli ailelerin kullanımına verilmekte ve yeni kullanıcıların isteklerine göre gelişigüzel eklenen ara kat, bölme duvarları, sokak cephesine açılan vitrin, ayrı giriş ve benzeri öğelerle hızla değişime uğramaktadır. Safranbolu evlerinin veya İstanbul'da Zeyrek ve Süleymaniye'deki ahşap evlerin kötü kullanımıyla ilgili sorunlar birbirine çok benzemektedir.

Terkedilmiş Bir Osmanlı Evi (Resim- 20)

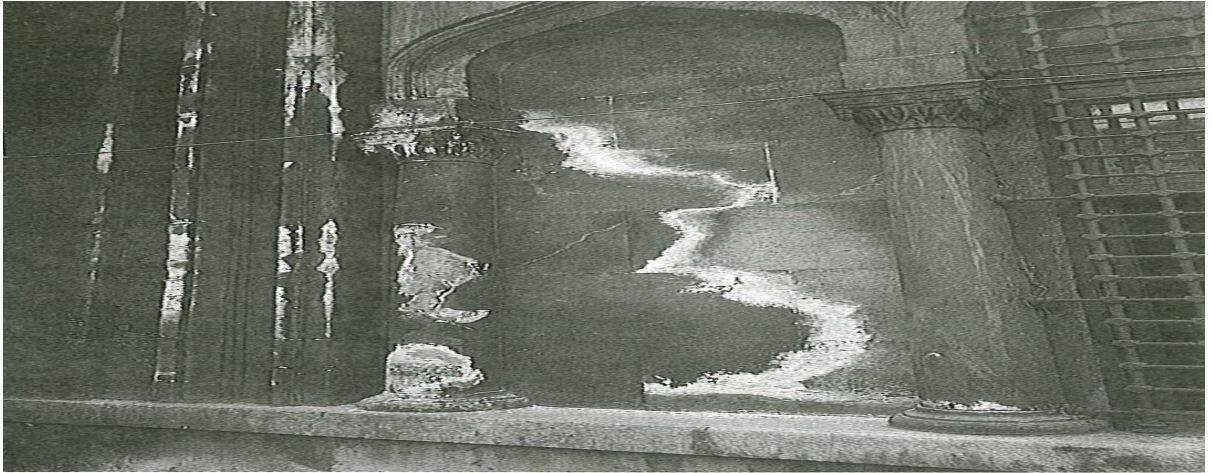
İstanbul Sütlüce Elif Efendi Tekkesinin Yangın sonrası hali (Resim- 21)

d-Savaş ve Vandalizm

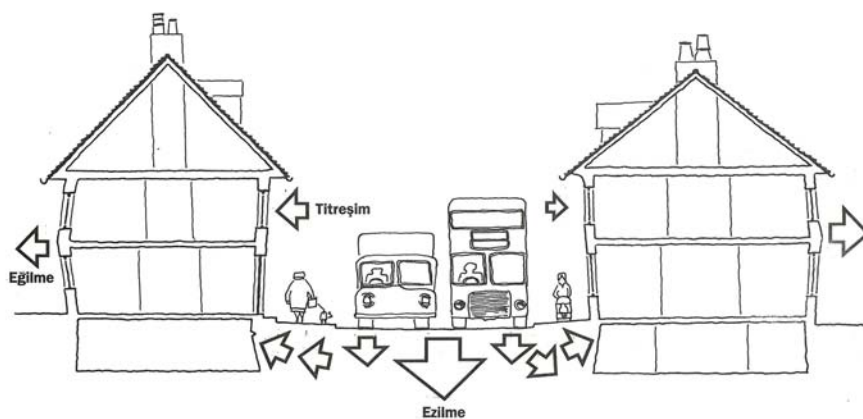
Hırvat Topçu Ateşiyle yıkılan Mostar Köprüsü (Resim- 22)

e- Çevre Kirliliği: Atmosferi kirleten sanayi atıkları, ısınma sistemleri, kömürle çalışan vapurlar, motorlu taşıtlardan çıkan zararlı gazlar, yapıların üzerinde kirli bir tabakanın oluşmasına, ayrıca taşları eriten asit yağmuruna neden olmaktadır.

Üsküdar Etem Paşa Türbesi cephesinde kirlilik ve taş bozulmaları (Resim- 23)

f-Trafik: Tarihi kentlerin insan ve at arabası trafiğine göre düzenlenmiş olan sokak dokusunun kamyon ve benzeri ağır taşıt trafiğine açılması, bu yollar çevresindeki yapılarda titreşimler ve temellere yapılan baskı sonucu ortaya çıkan hasarlara neden olmaktadır. Dar sokakların köşeleri, tarihi kapılar da turist otobüslerinin veya kamyonların sürtünmeleri sonucu çizilmekte, zarar görmektedir.

Ağır Trafik'in Çevredeki Tarihi Yapılara Zararlı Etkileri (Resim- 24)

g- Bilinçsiz Turizm: Yapının strüktürel durumu dikkate alınmadan ve ziyaretçi sayısına sınırlama getirmeden yapılan ziyaretler yapıda var olan tahribatı arttırmaktadır.

Efes'i gezen ziyaretçiler yapıyı tehdit ediyorlar (Resim- 25)

BÖLÜM II

ÜLKEMİZDE RESTORASYON ÇALIŞMALARI

2.1. Ülkemizde Restorasyon Çalışmalarının Başlaması

2.1.1. Cumhuriyetin Kuruluş Yıllarında Restorasyon Çalışmaları

Ülkemizde restorasyon çalışmaları Cumhuriyet öncesine dayandırılrsa da biz bu çalışmamızda Cumhuriyet dönemi ile birlikte restorasyon çalışmaları ve işletmelerin ortaya çıkması konusunu ele alacağız.

Kurtuluş Savaşından sonra ülke yaralarını sarmaya başlamış ve savaşın tahrip ettiği ekonominin tamir edilmesi çalışmaları hızlanmıştı.

Mustafa Kemal Atatürk, Genç Cumhuriyetin gelişmesi için ülkenin tüm kaynaklarının kullanılmasını istiyordu. Ülkenin her yerinde bayındır çalışmaları başlamıştı.

TBMM Ulus'ta tarihi bir yapıda toplanmış ve bu küçük bina dar gelince yine Ulus'ta **1. Meclis binasına** yakın bir binanın kullanılması talimatını vermişti. Bugün **2. Meclis Binası** olarak adlandırılan ve tavanları kalem işi süslemelerle bezenmiş olan bu yapı Resmi kayıtlara göre Restorasyonu yapılarak hizmete sokulan ilk Tarihi yapıdır.

Yine Ankara da Diplomatik yemekler ve yabancı konukları ağırlamak için kullanılan **Pera Palas** kullanım amacına uygun olarak restore edilen ilk yapılardandır.

Ayrıca Atatürk'ün İstanbul'a gelişlerinde kullandığı **Dolmabahçe Sarayı** Cumhuriyetin ilk yıllarında restore edilen yapılardandır.

Bu dönem yapılan restorasyon çalışmaları maalesef koruma bilincinden yoksun çalışmalardır. Ama buna rağmen yapılan restorasyon çalışmaları asla yapıya zarar verecek ve dönem izlerini kaybedecek şekilde olmamıştır.

O dönemin yetersiz şartlarına ve restorasyon konusunda gelişmiş ilkeler olmamasına rağmen restorasyon çalışmaları, daha sonra yapılan pek çok restorasyondan daha az tahripkar olmuştur. Şüphesiz bunda restorasyonu gerçekleştiren işletmelerin yeni bir devletin en önemli yapılarını onardıklarının bilincine sahip olmaları ve restorasyon çalışmalarının Mustafa Kemal Atatürk'ün denetiminde yapılmış olmasının rolü büyüktür. (Madran 2005:57)

Ayrıca Mustafa Kemal Atatürk tarihi yapıların onarımı konusunda Başvekil İsmet Paşaya çektiği şu telgrafla hedef göstermiştir.

Telgraf
BAŞVEKİL İSMET PAŞA HAZRETLERİNE

Konya'da asırlarca devam etmiş ihmaller sebebiyle büyük bir harabe içinde bulunmalarına rağmen, sekiz asır evvelki Türk medeniyetinin hakikî mimarî şahaserleri sayılacak kıymette bazı mebanî vardır.

Bunlardan bilhassa Karatay Medresesi, Alâaddin Camii, Sâhib Âta Camii ve Türbesi, Sırçalı Mescit ve İnce Minareli Camii derhal ve müstacelen tamire muhtaç bir haldedir. Bu tamirin gecikmesi, bu âbidelerin inhidamını mucip olacağından, evvelâ asker işgalinde bulunanların tahliyesinin ve kaffesinin mütehassis zevat nezaretiyle tamirinin temin buyrulmasını rica ederim.

22. Mart 1933

Gazi Mustafa KEMAL

Cumhuriyet döneminde eski yapıların restorasyonunun yanı sıra yeni devletin ihtiyacı olan Hükümet Konağı, Askerlik Şubesi, Okul gibi yapılar inşa edilirken mimari açıdan geçmiş yapı stilinden kopukluk yaşanmamış ve sanat değeri yüksek olan eserler ortaya çıkmıştır. Bugün söz konusu yapılar kendi dönemini ifade eden belge niteliğinde eser hüviyeti taşıdığından tescillenmiş ve koruma altına alınmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü ile başlayan restorasyon çalışmaları, Kültür ve Turizm Bakanlığının dini yapılar dışında ki tescilli yapıların restorasyonunda yetkili kılınmasıyla daha geniş bir çalışma alanı bulmuştur.

Ülkemizde restorasyon konusunda yeni yasalar çıkarılmış ve bu yasalarla hangi kurumların hangi yapılarda koruma konusunda yetkili olacağı belirlenmiştir. Bu konuda 3 yetkili kuruluş vardır. Bunlar: Başbakanlığa bağlı Vakıflar Genel Müdürlüğü, Kültür ve

Turizm Bakanlığı ve kendine ait Milli Sarayları korumakla yetkili TBMM bünyesinde kurduğu Daire Başkanlığıdır.

Bu kurumlara ve yetki alanlarına kısaca bakalım

2.1.2. Ülkemizde Restorasyon Çalışmalarında yetkili kuruluşlar

2.1.2.1. Vakıflar Genel Müdürlüğü

Osmanlı İmparatorluğu döneminde Tarihi yapıların korunması, onarımı ve işletilmesi konusunda **Evkaf Vekaleti** yetkili kılınmıştı.

Cumhuriyetin kurulmasından sonra Türkiye Büyük Millet Meclisi 2 Mayıs 1920 yılında “Büyük Millet Meclisi İcra Vekillerinin Suret-i İntihabına dair Kanun” çıkartılarak 11 kişilik İcra Vekilleri Heyetine Şer’iyye ve Evkaf Vekaleti de alınarak Vakıf işleri bu bakanlık tarafından yürütülmüştür. Şer’iyye ve Evkaf Vekaletinin 3 Mart 1924 gün ve 429 sayılı yasa ile kaldırılmasıyla görevleri Başbakanlığa bağlı Vakıflar Genel Müdürlüğü’ne devredilmiştir. Vakıflar Genel Müdürlüğü kendine ait Tarihi Yapılarda yetki ve sorumluluklara sahiptir. (www.vakiflar.gov.tr)

2.1.2.2. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Yine Osmanlı İmparatorluğu döneminde Maarif Vekaleti içinde yapılandırılan Kültür Hizmetleri Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte 11 kişilik İcra Vekilleri Heyeti içindeki Maarif Vekaleti içinde bir birim olarak hizmet görmüştür.

Daha sonra Kültür Bakanlığı olarak ayrı bir Bakanlık çatısı altında hizmet görmüştür. 16.04.2003 tarih ve 4848 sayılı kanun ile Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı birleştirilerek Kültür ve Turizm Bakanlığı adı altında yeni bakanlığa dönüştürülmüştür. (www.kultur.gov.tr)

Vakıflara ait yapılar ve Camiler hariç ülkemizdeki tüm tescilli kamu yapıları Kültür Bakanlığının denetimine verilmiştir. Kaleler, Müzeler ve kamuya ait diğer tescilli yapılar Kültür Bakanlığına ait olup Milli Saraylar bunun dışında tutulmuştur.

2.1.2.3. Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cumhuriyetin ilanından 4 ay sonra, 3 Mart 1924 yılında çıkartılan 431 sayılı yasa ile Halifelik kaldırılmış, padişahın sarayları ve her türlü emlakı ile mefruşatı bu Yasa'nın 8,9,10 uncu maddeleri ile millete devredilmiştir. 18 Ocak 1925 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Dolmabahçe ve Beylerbeyi Sarayları ile Milli Saraylar adı altında korunmak üzere kurulacak Milli Saraylar Müdürlüğü yönetimine bırakılmıştır. Aynı yıl içinde Yıldız-Şale, Aynalıkavak ve Küçüksu Kasrı, 1981 'de Maslak Kasırları bu Müdürlüğe bağlanmıştır. 2919 sayılı TBMM Genel Sekreterliği Teşkilat Yasası ile Daire Başkanlığı konumuna getirilen Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na 1998 yılında Florya Atatürk Deniz Köşkü, 1991 yılında Filizli Köşk, 1994 yılında Yıldız Porselen ve Hereke İpekli dokuma halı fabrikaları bağlanmıştır.(www.tbmm.gov.tr)

Topkapı Sarayı Müze olarak kullanıldığı için bunun dışında tutulmuştur. Topkapı Sarayı dışında ki Tüm Saraylar Bugün Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin denetimindedir. TBMM çatısı altında kurulan Milli Saraylar Daire Başkanlığı TBMM adına bu yapıların korunması, onarımı ve işlevleri konusunda görev yapmaktadır.

2.2. Restorasyon çalışmaları ile ilgili Kanun,Tüzük ve Yönetmelikler

Korunması Gereken Kültür ve Tabiat Varlıklarının korunma ilke ve yöntemlerinin nasıl belirleneceği çıkarılan Kanun, Tüzük,Yönetmelik, Yönerge ve Kararlara sağlanmaktadır. Kültür ve Tabiat Varlıklarının korunmasıyla ilgili temel kanun 2863 sayılı kanun olup 21.07.1983 yılında çıkarılmıştır. Adı geçen kanun 23/7/1983 tarihinde 18113 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. (Madran 2005:184)

TBMM tarafından 14.07.2004 tarihinde yapılan değişiklikle 5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla son halini almıştır.

Ekler bölümünde 2863 sayılı kanun ve değişiklikleri içeren 5226 sayılı kanun tem metin olarak eklenmiştir.

Ayrıca konuyla hakkında ilgili diğer Kanunlar ve ilgili kuruluşların çıkardıkları Yönetmelikler, Yönergeler ve Kararlar tarihleri ve konularıyla birlikte tablo halinde verilmiştir.

2.2.1.Kanunlar

Kanun No	Kabul Tarihi	Kanunun Adı
2863	21.7.1983	Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
5225	14.7.2004	Kültür Yatırımlarını Ve Girişimlerini Teşvik Kanun
3194	3.5.1985	İmar Kanunu
3621	4.4.1990	Kıyı Kanunu
2960	18.11.1983	Boğaziçi İmar Kanunu
5366	16.06.2005	Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

2.2.2.Yönetmelikler

Sayı	Tarihi	Yönetmelik Adı
25785	13.04.2005	Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik
19660	10.12.1987	Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıklarının Tespit Ve Tescili Hakkında Yönetmelik
20065	30.01.1989	Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İle Koruma Kurulları Yönetmeliği
18485	10.8.1984	Kültür Ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Araştırma, Sondaj Ve Kazılar Hakkında Yönetmelik
25849	18.06.2005	Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu Kapsamındaki Kültür Varlıklarının Rölöve, Restorasyon, Restitüsyon Projeleri, Sokak Sağlıklaştırma, Çevre Düzenleme Projeleri Ve Bunların Uygulamaları İle Değerlendirme, Muhafaza, Nakil İşleri Ve Kazı Çalışmalarına İlişkin Mal Ve Hizmet Alımlarına Dair Yönetmelik
19284	17.11.1986	Tasarrufu Kısıtlanan Bina, Arsa Ve Arazi Hakkında Yönetmelik
20427	8.2.1990	Kesin İnşaat Yasağı Getirilen Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıklarının Bulunduğu Sit Alanlarındaki Taşınmaz Malların Hazineye Ait Taşınmaz Mallar İle Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik
25278	3.11.2003	Kültür Ve Turizm Koruma Ve Gelişim Bölgelerinde Ve Turizm Merkezlerinde

		İmar Planlarının Hazırlanması Ve Onaylanmasına İlişkin Yönetmelik
		Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
25845	14.06.2005	Otopark Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
25876	15.07.2005	Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik
9668	17.11.2005	Yıpranan Tarihi Ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması Ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği

2.2.3.Yönergeler

No	Tarihi	Yönerge Konusu
2396	02.09.1992	Koruma Planlarının İzlenmesi Ve Denetlenmesine İlişkin Çalışma Esaslarını Belirleyen Yönerge

2.2.4.Kararlar

Karar No	Karar Tarihi	Kararın Konusu
21	4.3.1988	Kurul Kararlarına Karşı İdare Mahkemelerinde Açılan Davaların Sonuçlandırılmasından Önce, Kurula Yapılan Başvuruların Değerlendirilmemesi
419	19.4.1996	Kentsel Sitler, Koruma Ve Kullanma Koşulları
420	19.4.1996	Planlama Sırasında Etkileme Geçiş Alanı Olarak Göz Önüne Alınması Gerekli Görülen Alanlara (Planlama Sınırları) İlişkin Esaslar
421	19.4.1996	Tarihi Sitler, Koruma Ve Kullanma Koşulları
434	19.4.1996	Koruma Kurullarına Sunulacak Projelerin Hazırlanmasında Uyulması Gereken Hususlar
441	19.4.1996	Anıt - Heykeller
589	14.7.1998	Koruma Amaçlı İmar Planları İle İlgili Yönetmeliğin Hazırlanması

592	14.7.1998	Yakın Geçmişimize Ait Mezarlık Alanlarındaki Ağaçlar
627	1.10.1998	Sit Alanlarındaki Su Ürünleri Üretim Ve Yetiştirme Tesislerine İlişkin İlke Kararı
647	18.6.1999	Yasal Süresi İçinde Gerçekleştirilmeyen Koruma Amaçlı İmar Planlarının Yaptırılması Ve Sit Alanları Geçiş Dönemi Yapı Şartları Uygulaması Sürecine İlişkin İlke Kararı
658	5.11.1999	Arkeolojik Sitler, Koruma Ve Kullanma Koşulları
659	5.11.1999	Doğal (Tabii) Sitler, Koruma Ve Kullanma Koşulları
660	5.11.1999	Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakım Ve Onarımları
661	5.11.1999	Sit Alanları İle Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıklarının Bitişik Parselleri Ve Koruma Alanlarındaki Tescilsiz Yapıların Bakım Ve Basit Onarımları
662	5.11.1999	Tescil Kaydı Bulunmayan Taşınmaz Kültür Varlığı Özelliğindeki Yapılar Ve Yapı Elemanları
663	5.11.1999	Taşınmaz Kültür Varlıkları İle Korunması Gerekli Kültür Varlığı Özelliği Gösteren Yapıların Tespiti Ve Korunmalarına İlişkin Konuların Değerlendirilmesi Aşamasında Dikkate Alınacak Esaslar
664	5.11.1999	Sit Alanları Dışındaki Üzerinde Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı Bulunan Parsellerin Koruma Alanı
665	5.11.1999	Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Ve Tabiat Varlıkları İle Koruma Alanları Ve Sit Alanları Üzerine Konulacak Her Türlü Işıklı Ve Işıksız Tabelalar İle Çevresinde Yapılacak Donanımlar
666	5.11.1999	Korunması Gerekli Tabiat Ve Varlıklarından Anıt Ağaçların Tanımı Ve Korunması
674	19.6.2000	647 Sayılı Karara Ek Karar
676	19.6.2000	661 Sayılı Karara Ek Karar
680	22.03.2001	660 Sayılı Kararın Uygulamanın Denetlenmesi Bölümünün Yeniden Değerlendirilmesi
688	20.07.2001	Doğal Sit Alanlarında Rüzgar Enerjisi Santralleri
690	20.07.2001	674 Sayılı Karara Ek Karar
696	14.11.2002	Arkeolojik, Doğal, Tarihi Sit Alanları İle Sit Alanları Dışındaki Tescilli Kültür Ve Tabiat Varlığı Parsellerinin Koruma Alanlarındaki Tescilsiz

		Parsellerde Uygulamaların Denetlenmesi Ve İskan İzni
698	14.11.2002	659 Sayılı İlke Kararında Değişiklik
701	17.12.2003	Bakanlar Kurulu Kararları İle Tespit Ve İlan Edilen Özel Çevre Koruma Kurumu Yetkisi Dahilinde Bulunan Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Yer Alan Arkeolojik Sit Alanlarında
702	15.04.2005	Kentsel Arkeolojik Sit Alanları Koruma Ve Kullanma Koşulları
709	31.12.2005	Kültür Ve Tabiat Varlıklarının Tescil Kaydının Yeniden Değerlendirilmesine İlişkin İşlemler İle İlgili
710	31.12.2005	2863 Sayılı Kanuna Muhalefetten Açılan Davalar İle İlgili
711	31.12.2005	Vakıflar Genel Müdürlüğü İdare Ve Denetiminde Olan Cami, Mescit Vb. Kültür Varlıklarının Müdahale Biçimleri Uygulama Ve Denetimi İle İlgili
714	03.05.2006	I. ve II. Derece Arkeolojik Sit Alanlarındaki Örenyerlerin de Açığa Çıkarılan Taşınır Kültür Varlıklarının Korunması Ve Sergilenmesine Yönelik Mekanların Ve Ziyaretçilere Yönelik Açık Otopark, Wc Gibi Ünitelerin Düzenlenmesine İlişkin 3/3/1998 Tarih Ve 572 Sayılı İlke Kararının Uygulanmasında Çıkan Sorunların Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunda Değerlendirilmesi
715	03.05.2006	Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 17/12/2003 Tarih Ve 701 Sayılı İlke Kararı İle Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Yer Alan I. II. ve III. Derece Arkeolojik Sitler İçin Getirilen Koşulların, Özel Çevre Koruma Bölgeleri Dışında Kalan Alanlarda Da Uygulanmasına İlişkin Konunun Kültür Ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunda Değerlendirilmesi
716	03.05.2006	Karayolları Güzergahı Üzerinde Yer Alan Mimari Ve Tarihi Değeri Bulunan Köprülerin Tadilat Tamirat Ve Onarımına İlişkin 19/4/1996 Tarih Ve 430 Sayılı İlke Kararının, Karayolları Genel Müdürlüğünün 23/3/2006 Tarih Ve 244 Sayılı Yazısı Üzerine Yeniden Değerlendirilmesi

BÖLÜM III

RESTORASYON İŞLETMELERİ

3.1. İşletmeler Nasıl Bir Misyona Sahiptirler

Restorasyon İşletmeleri iktisadi müesseselerdir. Dolayısıyla her işletme sektöründe olduğu gibi bu sektörde de ticari hedefler önceliklidir.

Çağımız işletmeleri artık ticari kaygının yanı sıra müşteri memnuniyetinin ve işletmenin etik kurallarının belirlendiği bir misyona sahiptirler.

Restorasyon işletmeleri de her sektörde olduğu gibi kendilerine bir misyon belirlemişlerdir. Restorasyon işletmelerinin uğraştıkları alan, tüm toplumun sahip olduğu kültürel varlıklarla doğrudan ilişkili olduğu için misyonlarıda önem arz etmektedir. Çünkü korunması gereken varlıklarda yapılan hatalı uygulamalardan geri dönme şansı olmadığı gibi geçmişten bize ulaşan çok değerli bir yapının yok olmasına neden olabilmektedir.

Restorasyon İşletmeleri arasında yaptığımız misyon değerlendirme çalışmamızda işletmelerin misyonlarında farklılıklar olsa da hemen hemen hepsinde tarihi bir belge niteliği olan yapıların korunması ortak değer olarak kabul edildiği görülmüştür. Bu ülkemiz adına tarihi değerlerin korunması konusunda oluşan bilinci göstermesi açısından sevindirici bir husustur

Bu çalışmada restorasyon işletmeleri içinde model olarak aldığımız Mersin de faaliyet gösteren Tuba İnşaat Taahhüt Ticaret ve Sanayi Limited Şirketinin misyonunu, sektörün misyon belirlemesine örnek olması açısından aşağıda sunuyoruz..

Firma kendi misyonunu şöyle tanımlamaktadır.

Misyon: Çağlar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan ülkemizdeki kültür ve tabiat varlıklarının deformasyonunu engellemek ve özgün yapısına sadık kalarak restorasyon çalışmalarını bilimsel yöntemler ve tecrübeli kadrolarla sağlamlaştırmak kuruluş amacımızdır.

Cami, Türbe, Örenyeri, Kale, Kültür merkezleri, Müzeler gibi pek çok alanda onarım ve restorasyon çalışmalarımız olmuştur. Bunların yanı sıra rölöve, restitüsyon ve restorasyon proje uygulamalarıyla ilgili çalışmalarımız da mevcuttur.

Restorasyon çalışmalarında yapının tarihi dokusunu bozmadan özgün halini geçmişten geleceğe taşımak başlıca ilkimizdir.

Ören yeri ve kalelerde yaptığımız arkeolojik kazılar sonucu ortaya çıkan tabiat varlıklarımız ve tarihi eserlerimiz, geleceğimize ışık tutmak için kültürümüze kazandırılmıştır.

Geçmişini unutmadan geleceğe umutla bakmak kuruluşumuzun misyonudur.

3.2.Restorasyon İşletmeleri Nasıl Bir Pazarlama Anlayışına Sahiptirler

Restorasyon İşletmeleri, eski eser onarımı yapan işletmelerdir. Türkiye'nin her bölgesinde açılan eski eser işlerine teklif vermekte ve eski eserin her türünde çalışmalar yapmaktadırlar.

Bu İşletmeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü ve diğer resmi kurumların tarihi yapılarının restorasyon işlerine müracaat etmektedirler.

Ülkemizde İstanbul hariç diğer bölgelerde tarihi yapıların restorasyonuna özel sektör ilgi göstermemektedir. Dolayısıyla işletmelerin iş yapabileceği tek alan resmi devlet ihaleleridir.

Firmalar girmiş olduğu ihalelerde çok aşırı düşük teklif vermekten kaçınılmaktadırlar. Çünkü aşırı düşük tekliflerin işin kalitesiz yapılmasına neden olacağını düşünmektedirler. Eski eser işinde işçilik, yeni yapılardan pahalı olduğundan, düşük fiyatla yapılan işler sıkıntı oluşturmaktadır.

Firmaların uhdesinde taahhüt işi olduğunda, yeni açılan ihalelerde düşük fiyat vermekten kaçınılmaktadırlar.

Uhdelerinde taahhüt işi olmadığında, istihdam ettiği personelin giderlerini karşılamak için zaman zaman piyasa fiyatlarının altında teklif verdikleri de olmaktadır.

Ülkemizde eski eser işi yapan firma sayısı çok fazla olmadığından bu sektörde çok aşırı bir rekabet olmaması gerekmektedir de, devlet yatırımının azaldığı dönemlerde aşırı rekabet oluşmaktadır.

Firmalar böyle dönemlerde mümkün olduğu kadar rekabet ortamından uzak kalmaya çalışmaktadırlar. Çünkü aşırı düşük tekliflerin işin kalitesiz yapılmasına neden olacağını düşünmektedirler.

3.3. Çevre Faktörlerinden Hangileri İşletmelerin Kararlarını Etkilemektedir.

İşletmeler Türkiye'nin her bölgesinde ki işlere müracaat etmelerine rağmen, daha çok şirket merkezinin bulunduğu illere yakın bölgelerde çalışmayı tercih etmektedirler.

Kültür ve Turizm Bakanlığının Restorasyon işleri için Ülkemizde 10 bölgede faaliyet gösteren Teknik Birimi vardır. Bu Bölgeler şunlardır.(Tablo 1)

Tablo 1 Türkiye'deki Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri ve bölgelere bağlı İller

Adana Rölöve ve Anıtlar Md.	Adana, Mersin, Hatay, Gaziantep, Kilis, Kahraman Maraş, Osmaniye, Şanlı Urfa, Adıyaman
Ankara Rölöve ve Anıtlar Md	Ankara,,Çorum, Samsun,Kırıkkale,Kırşehir,Zonguldak,Sinop, Bartın, Amasya, Eskişehir
Antalya Rölöve ve Anıtlar Md	Antalya, Burdur,İsparta
Diyarbakır Rölöve ve Anıtlar Md	Diyarbakır,Mardin,Elazığ,Van,Hakkari,Şırnak, Batman, Siirt, Bitlis, Bingöl, Tunceli, Malatya
Kayseri Rölöve ve Anıtlar Md	Kayseri,Sivas,Yozgat,Nevşehir, Niğde,Aksaray, Tokat
Konya Rölöve ve Anıtlar Md	Konya,Aksaray,Karaman,
İstanbul Rölöve ve Anıtlar Md	İstanbul,Kırklareli, Tekirdağ,Edirne
Bursa Rölöve ve Anıtlar Md	Bursa,Yalova,Balıkesir,Çanakkale
Trabzon Rölöve ve Anıtlar Md	Rize,Trabzon,Giresun, Artvin
İzmir Rölöve ve Anıtlar Md	İzmir,Aydın,Uşak, Muğla,Denizli , Afyon
Erzurum Rölöve ve Anıtlar Md	Erzurum,Erzincan, Ağrı, Bayburt,Gümüşhane, Kars, Iğdır, Ardahan

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün ise restorasyon işleri için 20 bölgede faaliyet gösteren Teknik Birimi vardır. Bu Bölgeler şunlardır.

Tablo .2. Türkiye’deki Vakıflar Bölge Müdürlükleri

Adana Vakıflar Bölge Md.	Adana, Mersin, Osmaniye,
Ankara Vakıflar Bölge Md.	Ankara,,Çorum, Kırıkkale, Kırşehir, Zonguldak, Sinop, Bartın, Amasya
Antalya Vakıflar Bölge Md.	Antalya, Burdur, Isparta
Diyarbakır Vakıflar Bölge Md.	Diyarbakır, Mardin, Elazığ,, Şırnak, Batman, Siirt, , Bingöl, Tunceli,
Kayseri Vakıflar Bölge Md.	Kayseri, Yozgat, Nevşehir, Niğde, Aksaray,
Konya Vakıflar Bölge Md.	Konya,Aksaray,Karaman,
İstanbul Vakıflar Bölge Md.	İstanbul,
Bursa Vakıflar Bölge Md.	Bursa,Yalova,
Trabzon Vakıflar Bölge Md.	Rize,Trabzon,Giresun, Artvin
İzmir Vakıflar Bölge Md	İzmir, Muğla,
Erzurum Vakıflar Bölge Md	Erzurum, Erzincan, Ağrı, Bayburt,Gümüşhane, Kars, Iğdır, Ardahan
Balıkesir Vakıflar Bölge Md.	Balıkesir, Çanakkale
Hatay Vakıflar Bölge Md.	Hatay, Kahraman Maraş
Sivas Vakıflar Bölge Md.	Sivas, Tokat
Gaziantep Vakıflar Bölge Md.	Gaziantep, Kilis,
Şanlı Urfa Vakıflar Bölge Md.	Şanlı Urfa, Adıyaman
Bitlis Vakıflar Bölge Md	Bitlis, Van, Hakkari
Kütahya Vakıflar Bölge Md	Kütahya, Eskişehir,Afyon, Uşak,
Aydın Vakıflar Bölge Md	Aydın, Muğla, Denizli

İşletmeler genellikle bu bölgeleri paylaşmışlardır. İşletmeler kolay kolay kendi çalıştıkları bölge dışına çıkmamaktadırlar.

Hatta Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Kültür Bakanlığı ile çalışan Restorasyon İşletmeleri arasında ciddi bir rekabet vardır. Bu kurumlardan birinin Müteahhidi kolay kolay diğer kurumdan iş alamamaktadır. Ancak ihalelerde çok aşırı düşük teklif verirlerse iş alma şansları oluşmaktadır. Bu engel hem kurumlar tarafından hem de rakip işletmeler tarafından konmaktadır.

İnceleme konusu yaptığımız Firma Türkiye'nin her bölgesinde ki işlere müracaat etmesine rağmen, daha çok Adana, Mersin, Gaziantep, Hatay, Adıyaman, K.Maraş, Ş.Urfa, Diyarbakır, Kayseri, Sivas ve Niğde bölgesinde ki işlere yoğunlaşmaktadır.

Firmanın son 10 yılda Güney Anadolu ve bu bölge dışında yaptığı işleri incelediğimizde kendi bölgesinde ağırlıklı olarak işler yaptığını gözlemleyebiliriz.

Tablo .3. Güney Anadolu Bölgesi Dışında Yapılan İşler

İşin Adı	İşin Alındığı Kurumun Adı
Sivas Akaylar Konağı Restorasyonu,	Kayseri Rölöve ve Anıtlar Md.,
Sivas Kongre Binası Onarımı	Kayseri Rölöve ve Anıtlar Md.,
Diyarbakır İçkale Yapı ve Alan Düzenlemesi işi	Diyarbakır Rölöve ve Anıtlar Md.
Diyarbakır Surları.	Diyarbakır Rölöve ve Anıtlar Md.
Kurşunlu Külliyesi Restorasyonu	Kütahya Vakıflar Bölge Md,
Odunpazarı Beyler Sokak Sağlıklaştırılması	Odunpazarı Belediyesi
Ulus Roma Duvarı Restorasyonu	Ankara Büyükşehir Belediyesi,
Selimpaşa İki Adet Tarihi Yapı Restorasyonu	İstanbul Büyükşehir Belediyesi,
Niğde Üniversitesi Tarihi Bina Restorasyonu.	Niğde Üniversitesi
Mardin Halk Bankası Restorasyonu	Halk Bank Genel Müdürlüğü
Mardin Abbaraları	Mardin Valiliği

Tablo .4. Güney Anadolu Bölgesinde Yapılan İşler

İşin Adı	İşin Alındığı Kurumun Adı
----------	---------------------------

Adana Arkeoloji Müzesi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.
Adıyaman Müzesi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.
Hatay Müzesi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.
Hatay Evi Restorasyonu	Hatay Valiliği
MersinAnamur Mamure Kalesi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.
Mersin Mezitli Pompeipolis	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.
Mersin Atatürk Evi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.,
Mersin Resim ve Heykel Müzesi Restorasyonu	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.
Gaziantep Kalesi Restorasyonu	Gaziantep Valiliği
Gaziantep Havrası Restorasyon Proje Çalışmaları	Gaziantep Valiliği
Gaziantep Dayı Ahmet Ağa Konağı	Gaziantep Valiliği
Mersin Korikos Kalesi Restorasyon Proje Çalışmaları	Mersin Valiliği
Mersin Namrun Kalesi Işıklandırılması	Mersin Valiliği
Mersin Namrun Kalesi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.,Niğde Üniversitesi
Mersin Kızkalesi Işıklandırılması	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.
Mersin Kızkalesi Restorasyonu	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.,
Mersin Eski Akdeniz Oteli	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.,
Mersin Müzesi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.,
Mersin Nusratiye Camisi	Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğü
Mersin Müzesi	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.,
Gaziantep Evi	Gaziantep Valiliği
Mersin Eski Gülnar Oteli	Adana Rölöve ve Anıtlar Md.,
Mersin Gülnar Şeyh Ömer Türbesi	Mersin Valiliği

Görüldüğü gibi Firma Güney Anadolu Bölgesinde faaliyet göstermekte ve Kültür Bakanlığının Teknik Birimi olan Adana Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü ile Güney illerinin Valilikleri ile çalışmaktadır. Firma 15 yıllık faaliyet süresinde Adana Vakıflar Bölge Müdürlüğünden sadece bir iş almış bulunmaktadır. Bu da kurumlar arasında ki engelleri göstermektedir.

3.4. Restorasyon İşletmeleri Hangi Tür ürün ve hizmetleri pazarlamaktadırlar

İşletmeler hizmet sektöründe çalışmaktadırlar. Restorasyon uygulamaları ve restorasyon proje çalışmaları yapmaktadırlar.

Tarihi Yapılar, gerek işlevleri, gerek yapıda kullanılan malzeme, gerekse yapının yapıldığı döneme göre farklılık arz ederler.

Tarihi Yapılar, yapının kullanım amacına yönelik ve işlevlerine göre pek çok farklı yapı modelini göstermektedirler. Bu farklılıklar Yapıların İşlevlerine, kullanılan malzemeye ve yapının dönemine göre 3 dalda incelenebilir.

3.4.1-İşlevlerine Göre Tarihi Yapılar

Tablo 5. Restorasyona Konu Olan Yapılar

1. Höyükler
2. Kaleler
3. Müzeler
4. Sivil Mimarlık örnekleri (Konaklar, Evler vs.)
5. Dini Mimarlık Örnekleri (Camii, Türbe, Medrese, Kilise, Havra vs.)
6. Askeri mimarlık örnekleri
7. Sokak Sağlıklaştırma Çalışmaları
8. Külliye ve Kervansaraylar
9. Saraylar
10. Antik Kent Kalıntıları
11. Su Kemerleri ve Sarnıçlar
12. Antik Tiyatrolar
13. Sütun ve Dikilitaşlar

3.4.2-Ağırlıklı Olarak Kullanılan Malzemeye Göre Tarihi Yapılar

Tablo 6. Kullanılan Malzemeye Göre Yapılar

1. Yonu Taşı ağırlıklı yapılar
2. Ahşap ağırlıklı yapılar
3. Taş ve Tüğla karışımı yapılan yapılar

3.4.3. Yapıldığı Dönemin yapı tekniği izlerini taşıyan yapılar

Tablo 7. Farklı Dönemlere Göre Yapılar

1. Helenistik Dönem
2. Roma Dönemi
3. Bizans Dönemi
4. Selçuklu Dönemi
5. Osmanlı Dönemi
6. Cumhuriyet Dönemi

İşletmeler, Restorasyon hizmetlerini yaparlarken pek çok farklı niteliğe sahip tarihi yapılar içinde faaliyet gösterecekleri alanları seçmektedirler. Bu seçimde firmanın geçmiş deneyimleri, sahip olduğu insan kaynakları ve makine ekipmanı etkin olmaktadır.

Kale ve sur duvarları restorasyonu yapan işletmeler bir müddet sonra ihtiyaçları olan taşları temin için taş ocaklarına sahip olmakta , konak ve ahşap ağırlıklı yapıların restorasyonunu yapan işletmeler de , ahşap atölyeleri kurarak faaliyetlerini sürdürmektedirler. Bir müddet sonra çalışılan alanda yetişmiş vasıflı elemana sahip olan işletmeler faaliyet alanlarını tek bir dalda yoğunlaştırmaktadırlar.

Bu firmalar sahip oldukları insan kaynakları, atölyeler ve geçmiş birikimlere göre ihaleye çıkan işlere teklif vermekte, çoğu kez restorasyon işi olmasına rağmen kendi dalları dışında ki işlere teklif dahi vermemektedirler.

Tablo 8. Ülkemizde ki Restorasyon İşletmelerinin Faaliyet Alanları

Şirket Adı	Faaliyet Alanı	Yaptığı Onarımın Adı	Yapı Malzemesi	Dönem
Zülfikar Halifeoğlu	Kale Onarımları	Diyarbakır Surları	Taş	Roma
Pekerler A.Ş..	Han-Kervansaray	Gaziantep Şıra Hanı	Taş-Ahşap	Osmanlı
Şentürkler A.Ş.	Müze	Niğde Müzesi	Ahşap	Cumhuriyet
Seryapı Ltd.Şti.	Dini Yapı	Adana Yağ Camii	Taş	Ramazanoğlu Beyliği
Sayka Ltd.Şti	Dini Yapı	Tarsus St.Paul Kilisesi	Taş	Helenistik
Rena A.Ş.	Saraylar	Tekfur Sarayı	Ahşap	Bizans
BTS . Ltd.Şti.	Müze	Hatay Arkeoloji Müzesi	Ahşap	Cumhuriyet
Baran İnşaat Ltd.Şti.	Antik Kent Kalıntıları	Kars Ani Harabeleri	Taş	Helenistik
Zülfikar Tümer İnş. Ltd.Şti	Höyük	Mersin Yumuk Tepe Höyüğü	Taş	Antik Çağ
Kama Rest.Ltd.Şti	Askeri Yapılar	Diyarbakır İÇkale Kolordu Binası	Taş-Tuğla	Cumhuriyet
Tuba İnş.	Sivil Mimarlık	Gaziantep Dayı Ahmet Ağa Konağı	Taş-Ahşap	Osmanlı
Muharrem Erim İnş.Restorasyon	Sokak Sağlıklaştırılması	Eskişehir Odunpazarı Beyler Sokak Sağlık.	Ahşap	Osmanlı
Zeydanlı İnş.	Antik Tiyatrolar	Side Antik Tiyatro	Taş	Roma
Barut İnş.	Su Kemerleri	Kayseri Su Kemerleri	Taş	Roma
Doğuş A.Ş.	Sütun ve Dikilitaşlar	İstanbul Çemberlitaş	Taş	Bizans

3.5. İşletmelerin Hedef Pazarı ve Bu Pazardaki Konumları

İşletmeler Pazar olarak resmi sektörü hedeflemişlerdir. Başta Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, diğer kamu kurumlarının ve Belediyelerin eski eserlerin restorasyonu ile ilgili ihalelere iştirak etmektedirler..

İnceleme konusu yaptığımız Firma Türkiye'deki çok önemli yapıların restorasyonuna teklif vermek için davetiyeler almaktadır. İstanbul Yıldız Sarayı Küçük Mabeyn restorasyonu, Antalya Side Anıtları Onarımı ve Trabzon Sümela Manastırı bunlardan bazılarıdır.

Firma, Akdeniz bölgesinde etkili ilk üç firma arasına girmektedir. Güneydoğu Anadolu ve Kayseri bölgesinde etkili ilk on firma arasındadır. Türkiye de bu sektörde iş yapan firmalar arasında da önemli bir pazar payına sahiptir.

3.6. Restorasyon İşletmelerinin Belirgin Rakipleri ve Bunların Pazarlama Anlayışları

Türkiye de eski eser işi yapan her firma, incelediğimiz firmanın rakibidir. İstanbul da bu konuda çok etkili rakipler vardır.

Akdeniz bölgesinde firmaya rakip olabilecek işletme sayısı üçü geçmez. Firma teknik personeli ve uyguladığı restorasyon teknikleri nedeniyle Akdeniz bölgesinde etkin bir pazarlama anlayışına sahiptir.

Antalya, İzmir ve bilhassa İstanbul da merkezi olan işletmeler, firmaya rakip olacak hatta zorlayacak donanımlara sahiptirler. İstanbul da restorasyon işi yapan firmaların istihdam ettikleri teknik eleman (mimar, restorasyon uzmanı, arkeolog, sanat tarihçisi ve restorasyon teknikeri), kullandıkları malzeme ve sermayeleri firmayı İstanbul piyasasına girmede zorlayacak düzeydedir.

3.7. Firmanın Hedef Pazardaki Rakiplerinin Pazar Konumları

Akdeniz Bölgesi	: Firma bu bölgede rakipsiz denecek kadar etkindir. (Antalya hariç)
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	: Firma bu bölgede etkindir.

İç Anadolu Bölgesi	: Firma bu bölgede Kayseri ve Sivas illerinde etkindir.
Ege Bölgesi	: Firmanın rakipleri etkindir.
Marmara Bölgesi	: Firmanın rakipleri etkindir.
Karadeniz Bölgesi	: Firmanın rakipleri etkindir.
Doğu Anadolu Bölgesi	: Firmanın rakipleri etkindir.

3.8. Firmanın Son Beş Yıla Dönük Hizmet Bedelleri ve Gelecek Yıla İlişkin Hizmet Bedeli Alma Tahminleri

2001	Yılı	200.000.YTL
2002	Yılı	750.000.Y.TL
2003	Yılı	1.500.000.YTL
2004	Yılı	2.000.000.YTL
2005	Yılı	3.000.000. YTL
2006	Yılı	5.000.000. YTL
2007	Yılı	6.000.000 YTL

3.9. İşletmelerin Hizmet Sonrası Dönemde Müşterilerine Yönelik Yaklaşımı

Restorasyon hizmetleri tamamlandıktan sonra oluşturulan bir teknik ekip gözetiminde, bitirilen işin Geçici Kabulü yapılmaktadır. Geçici Kabulde firmanın sözleşmeyle taahhüt ettiği işi tamamlayıp tamamlamadığı, yapılan imalatların teknik evsafına uygun olup olmadığı tespit edilir. Yapılan iş noksansız ve kusursuzsa Geçici kabul tutanağı oluşturulan ekip tarafından imza altına alınır.

Eğer imalatlarda herhangi bir ayıp ve kusur varsa firmanın bunu gidermesi ve tamamlaması için belli bir süre verilir ve bu eksiklerin giderilmesi istenir. Verilen süre sonunda eksik bulunan işler tamamlanmışsa geçici kabul tutanağı imza altına alınır. Şayet yine kusur ve ayıplı işler bitirilmişse eksik bırakılan imalatların bedeli kadar para yüklenicinin hak edişinden kesilir.

İşletmelerin müşterilerine karşı görevleri bu kadarla bitmemektedir. Geçici Kabulden bir yıl sonra kesin kabul yapılır. Geçici kabulden sonra bir yıl içinde şayet yeni

bir eksik ve kusur oluşmuşsa bu noksanlıklar yine işletmeler tarafından giderilir. İşletmeler yaptıkları uygulamaların noksanlıkların dan beş yıl süreyle sorumludurlar.

Bu süre içinde restorasyonu yapan firma yapılan imalatlardan resmen sorumludur.

3.10. Restorasyon İşletmelerinin Güçlü ve Avantajlı Yönleri

Restorasyon imalatları temel olarak inşaat ve onarımı kapsamaktadır. Türkiye de inşaat ve onarım işi yapan 30.000 işletme vardır. Dıştan bakıldığında bu işletmelerin hepsi aynı sektör olması nedeniyle inşaat ve onarımı kapsayan restorasyon ihalelerine katılabilecek yapıdadırlar.

Fakat yapı sektöründe oluşan branşlaşma ve ihalelerde benzer iş bitirme belgesinin istenmesi sadece restorasyon işi yapan ve bu konuda iş bitirme belgesine sahip olan işletmeleri diğer işletmeler karşısında avantajlı duruma getirmektedir.

Ayrıca restorasyon işletmelerinin bünyelerinde Arkeolog, Sanat Tarihçisi ve Restorasyon Uzmanı Mimar istihdam etmeleri bu işletmelerin söz konusu işlerde resmi kurumlarca istenen Anahtar Teknik Personel temininde zorluk çekmeden bu belgeleri sunmada kolaylık sağlamaktadır. Bu durumda ilk kez restorasyon ihalelerine katılacak olan işletmeler iş bitirme belgesi temininde yaşadıkları zorlukları bu belgeleri teminde de yaşamaktadırlar.

Bunlar restorasyon işletmelerini diğer firmalar karşısında güçlü ve avantajlı kılmaktadır.

3.11. Restorasyon İşletmeleri için Fırsatlar

Restorasyonla ilgili ihalelere girmek için eski eser iş bitirme belgesi istenmektedir. Bu da her bu konuda çalışma yapmamış işletmelerde bulunmamaktadır. Dolayısıyla her türlü eski eser iş bitirmesi olan işletmeler, avantajlı olmaktadır.

Eski eserde projeye hakim olan ve bir projeye başlamış olan işletmeler çoğu kez tercih edilmektedir. Dolayısıyla işletmeler projesini çizdiği ve başlamış olduğu işlerde diğer firmalara oranla daha şanslı duruma geçmektedir.

3.12. Restorasyon İşletmeciliğinde Talep ve Arz

3.12.1. Talep: Alıcılardan bir mal ya da hizmetten belli bir zaman ve belli fiyat vb. satış koşulları altında satın almak istedikleri miktardır.

3.12.2. Talep Fonksiyonu: Bir mal ya da hizmetten talep edilen mal ile bu talebi etkileyen faktörler arasında ki ilişkiyi açıklar.

3.12.3. Talebi etkileyen unsurlar:

a. Restorasyon talebi, sadece kamu kurum ve kuruluşlarından gelmektedir.

b. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne bütçeden ayrılan pay, bu kurumların restorasyon taleplerini az da olsa etkilemektedir.

c. Kurumsallaşmış kuruluşlarda olmaması gereken tercih konusu, restorasyon talebini etkilemektedir. Siyasi bir tercihle kurumun başına gelen bir **Genel Müdür, Müsteşar yada İl Valisi** restorasyonun gerekliliğine ve önemine inanmıyorsa restorasyon için ayrılan tahsisatı kullanmamakta ve yatırımların yapılmasına engel olmaktadır.

d. Nüfus, İkame Ürün ve Tamamlayıcı Ürün konusu bu sektörde etkili olmamaktadır.

e. Avrupa Birliği fonlarından projesi olan eski yapılara ödenek ayrılması bu piyasa olan talebi etkilemiştir. Bakanlık ve Valilikler bu fonlardan para alabilmek için proje çalışmalarına başlamışlardır.

3.12.4. Arz: Bir piyasada, belirli bir zamanda ve belirli bir fiyattan satılmak için piyasaya sunulan mal ya da hizmet miktarıdır.

3.12.5. Arz Kanunu: Fiyatla arz arasında değişmez bir ilişki vardır. Bir malın fiyatı arttıkça arzda artar.

3.12.6. Arzı etkileyen unsurlar:

a. Firmalar restorasyon arzı çoğaldıkça, daha iyi fiyatlarla iş almaktadırlar.

b. Girdi maliyetleri restorasyon piyasasını etkilememektedir.

c. Teknoloji: Kale Projelerini yapma esnasında ölçüm zorluğu bu işlerin yapılması için büyük engel teşkil etmekteydi. Gelişen teknoloji sayesinde en yüksek burç ve sur duvarları hassas alet ve ölçülerle yapılabilmekte ve aynı işlemler daha ucuz fiyatlarla yapılabilmektedir. Gelişen teknoloji sayesinde ve fiyatların daha ucuz olması nedeniyle Kale projelerinin arzı çoğalmaktadır.

d. Restorasyon işçiliğinin pahalı olması ve işin yer yer %50 sini işçiliğin oluşturması, SSK primlerinin ağır bedel oluşturmasına neden olmaktadır. Bu da restorasyon fiyatlarının diğer yapılardan daha pahalı olmasına neden olmaktadır.

e. Talep beklentisinden farklı bir çizgi seyretmemektedir.

3.13. Esneklik

Arz ve Talep esnekliklerinin bu piyasada fiyata etkisi olmamaktadır.

3.14 Fiyat Nasıl Oluşur:

Fiyat, devletin birim fiyatlarınca tespit edilmektedir. Tespit edilen fiyat üzerinden restorasyonu yapılacak tescilli yapının ihale şartları, ihaleyi yapan kurum ve ihalenin yapılacağı yer ile ilgili hususlara yer verilen bir ilan, Resmi Gazete, ulusal ve yerel basında yayınlanır.

Bir işe verilen teklif ve o işin fiyatını belirleyen etken ihaleye giren firma sayısı ile yakın ilişkilidir. Ayrıca işin teknik donanım isteyen evsafıta olması işe giren firma sayısını ve fiyatın belirlenmesini etkileyen unsurlardır.

3.15 Piyasaya Giriş Çıkış Serbest mi?

Piyasaya giriş çıkış için yasal bir engel yoktur. Ama ihalede yeterlilik almak için mutlaka eski eser bitirmiş olma şartı aranmaktaydı. Bu madde son çıkan ihale yasasıyla yumuşatılmıştır. Mimar yada Restorasyon Uzmanı Mimarlar diplomalarıyla Restorasyon ihalelerine katılabilmektedirler.

3.16. Sektörün Yapısı: Restorasyon işi daha önceki ihale yasasıyla (2885 Sayılı Yasa) oligopol bir yapıya sahipken, 04.01.2002 tarihli 4734 sayılı yasayla Tekelci Rekabet Piyasasına uygun bir yapıya kavuşmuştur.

3.17. Orta ve Küçük Ölçekli İşletmeler:

Restorasyon İşletmeleri üzerinde yaptığımız araştırmada firmaların yıllık cirolarının 100.000 YTL ile – 10.000.000 YTL arasında değiştiğini gözlemledik.

Aşağıda vereceğimiz tabloda ülkemizde ki restorasyon işletmelerinin listesi Alfabetik sıraya göre sıralanmıştır.

Tablo 9: Ciroları 100.000 YTL – 10.000 YTL arasında olan firmalar

Sıra No	Firma Adı / Ünvanı	Firma Adresi
1	Ace İnş.San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Sokullu Mehmet Paşa Cd. No:135/2 Dikmen/Ankara
2	Affan Yatman Nesrin Yatman Mim.	Turan Emeksiz Sk. No: 10/5 G.O.P./Ankara
3	Akgünlü İnş.Rest. Tic.Ltd.Şti.	Halide Edip Adıvar Cd. No:70/13 Eşrefpaşa/İzmir
4	Akyapı İnş.Turz.San.Tic.Ltd.Şti.	Deaulle Cd. 15/2 Tandoğan/Ankara
5	Alay İnş.Taah.San.Tic.Ltd.Şti.	Yeni Mahalle Kalantor Sk. No:34/2 Çengelköy/İstanbul
6	Akol İnşaat Ltd.Şti.	Alleben Mah.Çal Sk.Özen İş Mrk.K:2no:11 Şahinbey/ GAZİANTEP
7	Alkazan İnş. End.Tic.Ltd.Şti.	Çifte Minare caddesi 18/4 Erzurum
8	Anıt Rest.İnş. Turz. Tic.Ltd.Şti.	Ali Emiri 6. Sk. Azizoğlu Ap.B Blk. No:3 Diyarbakır
9	Art Ün İnş. San.Ve Tic. Ltd.Şti.	Büyükşehir Mh. Atrium Çarşısı No: 107 Beylikdüzü/İst
10	Atakan İnş. San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Reşatbey Mh. 14.Sk. Ahmet Topbaş Ap Asma Kat.No:13 Adana
11	Atelye Mim.Tas. Ltd.Şti.	Fener Kalamış Cd. No:100/4 Ankara
12	Ayba Tur.İnş.Yat.San.Tic.Ltd.Şti.	Süleyman Sırrı Sk. No:17/7 Yenişehir/Ankara
13	B.T.S. İnş.San.Tic.Ltd.Şti.	Çetin Emeç Blv.8.Cd. No:35/1 Öveçler/Ankara
13	Baki Yapı Malz. San.Ltd. Şti.	Çukurca Birlik Mh. 15.Sk. No:11

		Çankaya/Ankara
14	Baran İnş. Turz.San.Tic.Ltd.Şti.	Hoşdere Cd. 166/1 Y.Ayrancı/Ankara
15	Bayar İnş.Gıda San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Hayrettin Çavuş Mah.Sancar Sok.No:14/3 Üsküdar/İstanbul
15	Barut İnş. Ve Müh.Ltd.Şti.	Sahabiye Mh. Bayfuat Cd. İkizler İşmerkezi B Blk. K.6/602 Kayseri
16	Bayındırlar İnş. San.Tic.Ltd.Şti.	Bülten Sk. No:28/17 Kavaklıdere/Ankara
17	Beşcan Yapı Proj.Dek.Ltd.Şti.	Çiftlik Cd. 35/5 Beştepe/Ankara
18	Birlik İnş. Bas.Yay.Tic.Ltd.Şti.	Camii Şerif Mh. 5223 Sk. No:2 Mersin
19	Bur-Ba İnş.Dek. Rest.Proj.Taah.Tur.Ltd.Şti.	Rüzgarlı Cd. 7/31 Ulus/Ankara
20	Cantaş İnş. Taah. Tur.Nak.San.Ltd.Şti.	İncirli Karaelmas Sk. No:17/4 Keçiören/Ankara
21	Cavit Alioğlu	Kalamış Fener Cd. Selahattin Pınar Sk.2/1 Kadıköy/İst
22	Cengi Turz.Gıda San. Tic.Ltd.Şti.	Çukurca Birlik Mh. 15.Sk. No:11 Çankaya/Ankara
23	Cesur İnş.Gıda Mad.Tem.İşleri Tic.Ltd.Şti.	Çankaya Mh.144.Sk. 19/10 Ankara
24	Çağdaş Elk. İnş.Dek.San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Sanayi Cd. Atavhan 28/19 Ulus/Ankara
25	Çemim Mimarlık Çizgi İnş. Tic.Ltd.Şti.	Atatürk Mh. Cavşak Sk. No:5 Şanlıurfa
26	Değişim İç Ve Dış İnş.Turz. San.Ltd.Şti.	Fevzi Çakmak 2. Sk. No:36/10 Kızılay/Ankara
27	Delta İnş. Don.San.Tic.Ltd.Şti.	İzmir Cd. Ihlamur Sk. No:6/36 Kızılay/Ankara
28	Dirlik İnş. Ltd.Şti.	Bitiştiren Sk. 8/1 Maltepe/Ankara
29	Doğuş 2000 İnş.Mak.Tic.Ltd.Şti.	Kazım Karabekir Cd. 132/63 Ankara
30	E.G. Mim.İNŞ.TURZ.SAN.TIC.LTD.ŞTİ.	Halk Sk.No:16/11 Kızılay/Ankara
31	Emar İnş. Dek.Rest.Ltd.Şti.	Meneviş Sk. 87/2 A.Ayrancı/Ankara
32	Emre Mim.	Hoşdere Cd. No:130/5 Y.Ayrancı/Ankara
33	Eska İnş. San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Çankırı Cd. Çankırı Kapı Sk. No:70-B/29 Ulus/Ankara
34	Fon Mim.Rest.Müh.Müs.Müt.Ltd.Şti.	Nene Hatun Cd.No:33/9 G.O.P/Ankara
35	Gurup İnş.San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Çetin Emeç Blv.No:19/21 Dikmen /Ankara
36	Günba İnş.Rest.	Özveren Sk. No:14/6 Demirtepe/Ankara
37	Gündüz İnş. Tic.Ltd.Şti.	Manolya Sk.5/21 Dikmen/Ankara
38	Gürya İnş. Tic.Ltd.Şti.	Sümer Sk. 16/3 Kızılay/Ankara

39	Güvenç Proj. Taah.Turz.Ltd.Şti.	Bayındır 2.Sk. 50/8 Yenişehir/Ankara
40	Güvercin Yat.Yapı.İnş.Tic.Ltd.Şti.	Turan Güneş Blv.14. Cd.231.Sk. No:1/2 Yıldız/Ankara
41	Hamdi Barut	Sahabiye Mh. Beyfuat Cd. İkizler İç Mh. B Blok 6/602 Kayseri
42	Hüsay İnş.Tic.San.Ltd.Şti.	Dr. Mediha Eldem Sk. No:38/12 Kızılay/Ankara
43	İkiler İnş.Taah.Tic.Ltd.Şti.	
44	İlke İnş.	Silifke Cad. No:320 Mersin
44	İsmet Yılmaz	Çınarlı Mh.Dr.Ali Menteşoğlu Cd.No:80-2/6 Seyhan/Adana
45	İşcan Müh.İnş.Turz.San.Tic.Aş.	1471.Sk. No:43 D:5/6 İşcan Apt. Alsancak/İzmir
46	İz İnş. Proje	Çukurca Birlik Mh.15.Sk. No:11/8 Çankaya/Ankara
47	Kaan Rest. İnş. Taah. Dsan. Ltd.Şti.	Kuzgun Sokak 1001/2 A.Ayrancı / Ankara
47	Kardeşler İnş.Tic.Ve San.Ltd.Şti.	İnönü Blv.Anadolu Sigorta İşhanı K:5 No:50 Mersin
48	Kaba Eski Eserler Kor. Ve Der. Ltd.Şti.	Güvenevler Kıbrıs Sok. No: 4/2 Kavaklıdere / Ankara
49	Kalebozan İnş. İhr.. İth. Tic. Ltd.Şti.	Karanfil Bilge Sok. No:40 /5 Kızılay / Ankara
	Kama İnşaat Tic.San.Ltd.Şti.	Şehitlik 33 Sk. Arzu1 Apt. 4/2 Diyarbakır
	Kayanoğlu İnş.Tic.Ve San.Ltd.Şti.	Çankaya Mah.149 Sk.Kayanoğlu İşh. Kat:3/7 Mersin
50	Ledy Hiz.İşl.San.Ltd.Şti.	Sağlık 2 Sk. 58/6 Kızılay/Ankara
51	M.Masum Turgut	Piri Reis Mh. 1108. Sk. 4/7 Mersin
52	Meta Yapı İnş.Taah.San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Ziaur Rahman Cd. 11. Sk. 30/12 Çankaya/Ankara
53	Mimsan Müh.İnş.Ltd.Şti.	Atatürk Bulvarı 73/4 Ankara
54	Mimsan Müh.İnş.Seramik San.Ltd.Şti.	Atatürk Blv. No:58/1 Nevşehir
55	Net Yapı San.Ve Tic.A.Ş.	Nispetiye Cd. Ayyıldız İşhanı No:4 Levent/İstanbul
56	Nifem İnş. Tic.Ltd.Şti.	Onur Sk. No:19/3 Maltepe/Ankara
57	Oben İnş.Tic.Ltd.Şti.	Esat Cd.155/5 Esat/Ankara
58	Onel İnş. Tic.Ltd.Şti.	Girne Mh. Çiçek Sk. Doğuşkent Sitesi A-4 Blk. Kat:2 D:9

		Maltepe/İst.
59	Onur Rest.Mim.Müh.Ve Tic.İth.Şti.	Hanımeli Sk. No:21/29 Çankaya/Ankara
60	Özbersan İnş. Ve Tic. San.Ltd.Şti.	Şimşek Sk. No: 32/17 A.Ayrancı/Ankara
61	Özpa İnş. Hamit Özpa	Halit Arslan İşh. Kat:2 No:313 Tarsus/İçel
62	Pekerler İnş. Tic.San.Ltd.Şti.	Şehit Ahmet Ersoy Sk. No:2/6 Florya/İst.
	Promet Proje Mim.	
63	Müh.Rest.Taah.Tic.Ltd.Şti.	Cinnah Cd. No:30/3 Çankaya/Ankara
64	Pusat Mim.Müh.Müş.Taah.Ltd.	Çaldıran Sk.No:8/1 Kolej/Ankara
64	Promim Mim.Müh.Ltd.Şti.	Farabi Sk. 7/5 Çankaya/Ankara
	Resta Mob.Boya İnş.Dek.San Ve	
65	Tic.Ltd.Şti.	Büyük Sanayi 1. Cd. 99/142 İskitler/Ankara
		Reşit Galip Cd. Fıskıye Sk.No:22
66	Ruto Taah. İnş. Ltd.Şti.	G.O.P/Ankara
67	Saruhan İnş.Ve Taah.Koll.Şti.	Beyazıt Beyaz Saray Kat:3 No:152 İstanbul
68	Sayka İnş.Mim. Müh.Müş.Tic.Ltd.Şti.	Menekşe Sk. 20/16 Kızılay/Ankara
		Necatibey Cd. Yeşilçam Sk. No:12/27
69	Sek İnş. Tic.Ltd.Şti.	Kızılay/Ankara
		Yayla Sok.Başak Apt.No:2/12
70	Simge Taah.İNŞ.SAN.VE Tic.Ltd.Şti.	Demirtepe/Ankara
		Ahmet Mithat Efendi Sk. No:7/7-8
70	Ser Yapı İnş.San.Ve Tic.Ltd.Şti.	Çankaya/Ankara
		İstiklal Cd. Bakkal Abit Apt. No:132 K:3/5
71	Şahin İnş.Mehmet Şahin	Mersin
		Turan Güneş Blv.208.Sk. No:5/1
72	Şentürkler Yapı İnş.Tic.Ltd.Şti.	Çankaya/Ankara
		Dumlupınar Mh.Güzeldere Cd. No:56/A
73	Şiran İnş. Müh.Tic.Ltd.Şti.	Selçuklu/Ankara
74	Tahsin Koç	Harfi Kale Mh. Uygun Sk.No:56 Bayburt
75	Tansu Teknik İnş. Ltd.Şti.	Çiftlik Cd. No:35/5 Beştepe/Ankara
76	Teknik Yapı Müh. San.Tic.Ltd.Şti.	Kültür Sarayı 5.Kat No:40 Diyarbakır
		Dumlupınar Cd. No.80 Ürgüp- Nevşehir Ömer
77	Toytek A.Ş.	Bey
78	Tursel İnş.Tic.Ltd.Şti.	Sağlık 2 Sk.No:52/7 Sıhhiye/Ankara
79	Ural Dek.İNŞ.SAN.VE Tic.Ltd.Şti.	Ereğli Sk. No:63 Siteler/Ankara
80	Yahya Tarhan-İlke İnş.	Kiremithane Mh. Silifke Cd. No:320 Mersin
81	Yakup Hazan Mim.Ltd.Şti.	Yunus Nadi Sk. Çankaya/Ankara

82	Yıldırım Yapı Tes.Taah.Tic.Aş.	Hoşdere Cd.Havva Sk. No:25/1 Çankaya /Ankara
83	Zeydanlı İnş.Ltd.Şti.	Bestekar Sok.No:14/6 Kızılay/Ankara
83	Zülfikar Tümer İnş.Ve İnş.Malz.Tic.Taah.Ltd.Şti.	Reşatbey Mh. 14.Sk. Ahmet Toptaşlar Apt. Asma Kat No:13 Seyhan/Adana

3.18. Restorasyon İşletmelerinde İnsan Kaynakları

Restorasyon İşletmelerinin uygulama esnasında oluşan en büyük sorunu insan kaynakları sorunudur. Restorasyon İşletmelerinde sektörün yapısı gereği 2 ana yapıda eleman ihtiyacı vardır.

- Belli bir eğitimden geçmesi gereken elemanlar (Ön Lisans, Lisans ve Lisans Üstü Eğitim)
- Sahadan gelen ve uygulamayı bizzat yapan elemanlar

Bu iki sınıf eleman yapısını inceleyerek sektörün insan kaynakları konusunda çektiği sıkıntıları ortaya koymaya çalışalım

Tablo 10: Ön Lisans, Lisans ve Lisansüstü Eğitimli Eleman Listesi

1. Restorasyon Konusunda Yüksek Lisans yapmış Mimar
2. Mimar
3. Sanat Tarihçisi
4. Arkeolog
5. Kimya Mühendisi
6. Restoratör (Ön Lisans)

3.18.1. Belli bir eğitimden geçmesi gereken elemanlar

Bu eleman yapısını ve sektöre katkılarının incelediğimizde;

a- Restorasyon Konusunda Yüksek Lisans yapmış Mimar: Sektörün temel eleman yapısıdır. Ülkemizde ki Restorasyon Konusunda Yüksek Lisans eğitimi veren Mimarlık Fakülteleri çok sınırlıdır. Bu arz ve talep ile ilgili bir sorundur. Mimarlık Fakülteleri içinde aşağıda ki tabloda görüleceği gibi 5 fakültede Restorasyon konusunda Yüksek Lisans Eğitimi verilmektedir. Buradan mezun olan mimarların bir bölümü akademik çalışmalarda bulunmak üzere üniversitelerde kalmaktadırlar. Bir bölümü kendi

işletmelerini oluşturmakta ve daha çok restorasyon projeleri çizmektedirler. Geriye kalan çok az sayıda mimar işletmelerin ihtiyaçlarını karşılayamamaktadırlar.

Konuyla ilgili hem işletmeler hem de Restorasyon Uzmanı Mimarlarla yaptığımız anket çalışmaları konuyu daha net ortaya koymaktadır.

Tablo 11. Restorasyon Yüksek Lisans Eğitimi veren Üniversiteler

1. ODTÜ Mimarlık Fakültesi
2. İTÜ Mimarlık Fakültesi
3. Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
4. Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
5. Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
6. Marmara Üniversitesi Mimarlık Fakültesi

Tablo 12. Şirketlerin Sahip Oldukları Anahtar Teknik Personel

Şirket Adı	Rest.Uz. Mimar	Mimar	Arkeolog	Sanat Tarihçi	Kimya Müh.	Restoratör
1. Zülfikar Halifeoğlu	*	*		*		*
2. Pekerler A.Ş..	*	*	*	*		*
3. Şentürkler A.Ş.	*	*				
4. Seryapı Ltd.Şti.	*	*	*			*
5. Sayka Ltd.Şti	*	*		*		*
6. Rena A.Ş.	*	*	*			*
7. BTS Ltd.Şti.		*				
8. Baran İnşaat Ltd. Şti.		*				*
9. Zülfikar Tümer		*				*
10. Kama Rest.Ltd.Şti	*	*				*
11. Tuba İnş.	*	*	*	*		*
12. Muharrem	*	*	*	*		*

Erim İnş. Restorasyon						
13. Zeydanlı İnş.		*				*
14. Barut İnş.	*	*				*
15. Doğuş A.Ş.		*				*

Tablo 13. Şirketlerin Personel Durumunu Gösteren Dağılım

Değer	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Rest.Uzmanı Mimar	10	50.0	50.0	50.0
Mimar	15	100.0	100.0	100.0
Sanat Tarihçisi	3	25.0	25.0	25.0
Arkeolog	3	25.0	25.0	25.0
Restoratör	13	75.0	75.0	75.0
Toplam	15			

b- Mimar: Mimar konusunda işletmeler zorluk çekmemektedirler. Piyasada yeteri kadar mimar bulunabilmektedir.

c- Sanat Tarihçisi: Uygulama işlerinde çok nitelikli yapılar hariç Sanat Tarihçisi çalıştırma ihtiyacı bulunmamaktadır. Projelendirme işlerinde yapının Sanat Tarihi değerini rapor eden bir uzmana ihtiyaç vardır.

d-Arkeolog: Uygulama işlerinde kazı yapılmaya ihtiyaç duyulan yapılar hariç Arkeolog ihtiyacı bulunmamaktadır

e- Restoratör: Restorasyon işletmeleri için vazgeçilmez eleman niteliği taşımaktadır. Üniversitelerin Meslek Yüksek Okulu Bölümlerinden iki yıllık ön lisans eğitimi alan elemanlar sektörün önemli bir ihtiyacını karşılamaktadırlar. Restorasyon bölümleri son 10 yılda mezun verdiklerinden henüz sektörün restoratör eleman ihtiyacı karşılanmaktadır.

Tablo 14. Restorasyon Ön Lisans Eğitimi veren Üniversiteler

Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Marmara Üniversitesi
Dumlupınar Üniversitesi
Mimar Sinan Üniversitesi
Yıldız Üniversitesi
Adnan Menderes Üniversitesi
Ege Üniversitesi
Mimar Sinan Üniversitesi
ODTÜ
İTÜ

3.18.2. Sahadan gelen ve uygulamayı bizzat yapan elemanlar

Tablo 15. Sahadan gelen ve uygulamayı bizzat yapan elemanlar

1. Mühassıs Yonu Taşı Ustası
2. Mühassıs Kalem İşi Ustası
3. Mühassıs Altın Varak Ustası
4. Mühassıs Klasik Ahşap Kapı, Kepenk ve Pencere Ustası
5. Mühassıs Çatı Ustası
6. Mühassıs Horasan Sıva Ustası
7. Mühassıs Derz Ustası
8. Mühassıs Alaturka Döşeme ve Sistre Yapım Ustası
9. Mühassıs Kurşun ve Bakır Döşeme Ustası
10. Mühassıs Duvar ve Döşeme Yapım Taş Ustası
11. Mühassıs Toprak Boya Ustası
12. Mühassıs Ferforje ve Lokma Demir Yapım Ustası
11. Mühassıs Yalı Baskı, Ahşap Kaplama ve Ahşap Oyma Ustası
12. Mühassıs Bağdadi Yapı Ustası

Görüldüğü gibi listede ki yapı ustaları günümüz yapılarında ihtiyaç duyulmayan elemanlardır. Restorasyon İşletmeleri bu elemanları bulmakta zorluk çekmektedirler. Çoğu zaman firmalar bu elemanları belli eğitimden geçirerek yetiştirmektedirler.

Avrupa birliği fonlarının ülkemizde kullanılmaya başlanmasıyla sivil toplum örgütleri ve çeşitli kamu kuruluşları (genelde İl Özel İdareleri) kalifiye eleman yetiştirmek için çeşitli projeler yapmakta ve bu fonlardan sağlanan desteklerle yetiştirme kursları açmaktadırlar.

Gaziantep, Mardin ve İstanbul İl Özel İdareleri 2006 yılında Taş ustası yetiştirmek için 30 günlük kurs açmışlar ve 87 taş ustası yetiştirmişlerdir.

3.19. Restorasyon İşletmelerinin Onarım Dışı Katkıları

3.19.1. İşletmelerin Restore Et-İşlet-Devret Modeliyle Yaptıkları İşler

Restore Et-İşlet-Devret Modeli; Türkiye’de son 7 yıldır ortaya çıkmış bir modeldir.

Restore Et-İşlet-Devret Modeli; Mülkiyeti Kültür ve Turizm Bakanlığına veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait eski eserlerin, yüklenicisi tarafından restorasyonunu müteakip, işletme bedeli ve belirlenen süre karşılığı işletildikten sonra herhangi bir hak talep etmeksizin devredilmesidir.

İlgili kuruluşların teknik birimlerince öncelikle yapının Proje bedelleri ve restorasyon masrafları yine ilgili kurumlarca kendilerine ait birim fiyatlarla tespit edilir.

Yapıya verilecek işlev bu modelde en önem gösterilen konudur. Mümkün oldukça fazla sirkülasyonun olduğu işlerden, yapıya zarar verecek yüksek volümlü eğlence işletmelerinden ve anıtta çevresel kirlilik oluşturacak ticari faaliyetlerden kaçınılır.

Yapının onarımında restorasyon ilkelerine uyulması ve işletme restorasyon firması değilse bu faaliyetlerin konunun uzmanı firmalarca yapılması şart koşulur.

2003 yılından bu yana 59 adet taşınmaz Restorasyon İşletmeleri tarafından restore et-işlet-devret modeli çerçevesinde değerlendirilmiştir.

2006 yılında 7 adedi İstanbul da olmak üzere toplam 21 adet vakıf eski eserin kültür ve turizme kazandırılması amacıyla aslına uygun restorasyonu yapılmak üzere ihalesi yapılmıştır.

Bu eserlerin;

- Restorasyon maliyeti : 40 trilyon
- Yıllık kira geliri : 750 milyar
- Kümülatif kira geliri : 12 trilyon
- İstihdam : 5 bin kişi olarak belirlenmiştir.

**RESTORE ET-İŞLET-DEVRET MODELİYLE DEĞERLENDİRİLEN TAŞINMAZLARA
ÖRNEKLER**

İSTANBUL EMİNÖNÜ

IV. VAKIF HAN

PARSEL ALANI : 1761 M²

KULLANIM AMACI : OTEL

İNŞAAT MALİYETİ : 11.680.000.00 -YTL

TOPLAM KİRA GETİRİSİ: 5.750.000.00-YTL

İŞİN SÜRESİ : 25 YIL

BURSA ÖRDEKLİ HAMAMI

PARSEL ALANI : 1179 M²

KULLANIM AMACI : SOSYAL-KÜLTÜREL

İNŞAAT MALİYETİ : 1.147.299.34 -YTL.

TOPLAM KİRA GETİRİSİ: 144.000.00 -YTL

İŞİN SÜRESİ : 10 YIL

İZMİR KARŞIYAKA ESKİ EV

PARSEL ALANI : 1899 M²

KULLANIM AMACI : SOSYAL-KÜLTÜREL

İNŞAAT MALİYETİ : 1.000.000.00 -YTL.

TOPLAM KİRA GETİRİSİ: 144.000.00 -YTL.

İŞİN SÜRESİ : 10 YIL

KASTAMONU CEM SULTAN BEDESTENİ

PARSEL ALANI : 580 M²

KULLANIM AMACI : SOSYAL-KÜLTÜREL

İNŞAAT MALİYETİ : 292.952.00 -YTL.

TOPLAM KİRA GETİRİSİ: 174.000 ABD \$

İŞİN SÜRESİ : 20 YIL

BÖLÜM IV

RESTORASYON İŞLETMECİLİĞİNİN SORUNLARI

Restorasyon işletmeleri söz konusu işletme dalının yeni olması nedeniyle pek çok sorunla karşı karşıyadırlar. Bu sorunları 2 başlık altında toplayabiliriz.

- 1- Restorasyon işletmeciliğinin yönetimden kaynaklanan sorunları
- 2- Restorasyon İşletmeciliğinin İşletmenin Temel Etkenlerinden Kaynaklanan Sorunları

4.1. Restorasyon işletmeciliğinin yönetimden kaynaklanan sorunları

1. Karar verme noktasında olan yöneticilerin, restorasyon konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması
2. Yöneticilerin restorasyonun gerekliliğine inanmamaları
3. Karar merciinde olan yöneticilerin restorasyonu yapılmış bir yapıyı daha önce incelememiş olmaları
4. Karar merciinde olan yöneticilerin restorasyon fiyatlarını yüksek bulmaları
5. Restorasyon işletmecilerinin yurt dışına açılmaması
6. Restorasyona konu olan yapının bitirici keşfinin yapılmaması
7. Restorasyon konusunda projenin gerekliliğine inanılmaması
8. Pahalı ve ithal malzemelerden kaçınılması isteği

4.1.1. Karar verme noktasında olan yöneticilerin, restorasyon konusunda yeterli

bilgiye sahip olmaması

Restorasyon konusunda ülkemizde sayıları az da olsa yetişmiş ve deneyimli eleman mevcuttur. Daha çok Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde çalışan bu elemanlar çoğu kez karar verme merciinde bulunamamaktadırlar.

Değişen iktidarlarla birlikte çoğu kez bu iki kurumun başında ki yöneticilerde değişmektedirler. Siyasi kararlarla iş başına gelen yöneticiler kurum dışından olabilmektedirler. Dolayısıyla restorasyon konusunda karar verme noktasına gelen bir yönetici bazen konuyla ilgili bilgi sahibi olmamaktadır. Restorasyon konusunda brifingler alarak ve konuyla ilgili çalışmalar yaparak bu boşluğu doldurmaktadırlar. Bu da uzun zaman almakta ve kayıplara neden olmaktadır.

4.1.2. Yöneticilerin restorasyonun gerekliliğine inanmamaları

Restorasyon konusunda yetkili bir makama gelen yöneticiler, konunun uzmanı değilse ve geçmişte güzel sanatlara, arkeolojiye ve anıtsal yapılara ilgi duymuyorsa, restorasyonun çok önemli olmadığını düşünmektedirler.

Bazen acil bir müdahalenin bir yapıyı kurtarması gerekmektedir. Olumsuz tabiat koşullarının neden olduğu tahribatlar yada kazı sonucu ortaya çıkan yapılar kısa zamanda müdahale beklemektedirler. Konuya yabancı yöneticiler yada konunun aciliyetini kavramayan yöneticiler yüzünden kültürel değerlerimiz kaybolmaktadır.

Mersin Kız Kalesinde 2001 yılında yapılan kazı sonucu son derece önemli yer mozaikleri ortaya çıkarılmıştır. Konuyla ilgili çalışma yapan konservasyon ve kazı uzmanları mozaiklerin acilen onarılması gerektiğini belirten rapor yazmışlardır. Konu 2002 yılında Bakanlık nezdinde ele alınarak ve ihale noktasına gelinmiştir. Kültür Bakanının 2002 yılında değişmesi sonucu, konu yeni bakan tarafından bekleme alınmıştır. 2006 yılına kadar 3 bakanın değiştiği bakanlıkta Kızkalesi'nin Mozaik konservasyonu 4 yıl ele alınamadı. Yerel baskılar sonucu 2006 yılında Mozaiklerin Konservasyonu ihalesi yapılmıştır. Bu arada mozaikli alanın yarısı tahrip olmuş ve kaybedilmiştir.

4.1.3.Karar merciinde olan yöneticilerin restorasyonu yapılmış bir yapıyı daha önce incelememiş olmaları

Restorasyonu yapılan bir yapıyı gezen yöneticiler, daha önce restore edilmiş bir yapıyı gezmedikleri için konunun uzmanı gibi hareket etmekte ve çoğu kez sağlamlaştırma yada koruma amaçlı yapılan işler, Karar merciinde olan yöneticilerin tepkilerine yol açmaktadır.

Gaziantep Kalesinde 2000 yılında ortaya çıkarılan **Ortaçağ Hamamının** gelecek kuşaklara aktarılması için koruyucu uzay çatı yapılmıştır. Bu çatı, yapının bir parçası olarak algılanmaması gerektiği ve dünyada çok uygulanan bir teknik olduğu halde, İlin Mülki Amiri tarafından kurul kararına rağmen durdurulmuştur. Daha sonra yasal zorlamalar sonucu gerekli imalatlar yapılarak işe devam edildi.

4.1.4.Karar merciinde olan yöneticilerin restorasyon fiyatlarını yüksek bulmaları

Restorasyon fiyatlarını yeni bina inşaatlarıyla kıyaslayan yöneticiler fiyatları yüksek bulmakta ve yapı için gerekli ödeneği vermeye yanaşmaktadırlar.

4.1.5.Restorasyon işletmecilerinin yurt dışına açılmaması

Restorasyon konusunda firmalarımız yurtdışına açılabilmiş değildirler. Son yıllarda Türki Cumhuriyetlerde ve Bosna Hersek'te restorasyon yapan birkaç firmayı saymazsak, yurtdışına henüz açılmadığımız kesindir. Ahmet Yesevi Türbesi ve Mostar Köprüsü gibi çok önemli eserleri yurt dışında onaran Türk Firmalarının olanak sağlanırsa, kendilerini kabul ettireceklerinden hiç şüphemiz yoktur.

4.1.6.Restorasyona konu olan yapının bitirici keşfinin yapılmaması

Restorasyona konu olan yapılar sivil mimari örneği olan Konak, Ev ve Eski Hükümet Konağı gibi yapılar olduğunda ödenek konusu çoğu kez problem olmuyor.

Ama Kale ve benzeri büyük yapılarda yeterli ödenek olmadığı için, yıllarca onarımı süren ve daha tamamlanabilmesi için yıllara ihtiyaç olan yapılar mevcuttur. Çünkü ödenek ayrılırken yapıyı bitirici keşifler yapılmamakta ve sadece iş yapılıyor gözüksün kabilinden cüzi ödenekler ayrılmaktadır.

4.1.7.Restorasyon konusunda projenin gerekliliğine inanılmaması

Restorasyona başlamadan proje hazırlamanın gerekliliğinden bahsetmiştik. Siyasi kararlarla, onarımı yapılması istenen yapılarda çoğu kez proje bulunmamaktadır. Yöneticiler, projersizde olsa ayrılan ödeneğin kullanılmasını talep etmektedirler.

Konu Koruma Kurullarına intikal ettiğinde, yasal prosedür gereği soruşturmakta açılmakta hatta ağır cezayı gerektiren yargı kararlarına neden olmaktadır.

2002 yılında Kale onarımı için bakanlıkça gönderilen ödeneği projersiz olarak kullandıkları gerekçesiyle, bakanlık teknik elemanları hakkında soruşturma açılmış ve mahkemeye sevk edilmişlerdir.

Mersin Kızkalesi İçten Görünüş (Resim-26)

4.1.8. Pahalı ve ithal malzemelerden kaçınılması isteği

Proje gereği korunması gereken ve restore edilecek yapıda ithal malzeme kullanımı gerekmektedir. Ama bu yasal engellerle karşılanmaktadır. Söz konusu malzemelerin bazen bedelleri ilgili dairece ödenmemektedir.

Hidrolik Kireç yapılar da sağlamlaştırmada kullanılan önemli malzemedir. Ama bu malzeme, ithal olduğu gerekçesiyle çok rahat kullanılamamaktadır. Buda teknik anlamda ciddi sorunlara neden olmaktadır.

4.2. Restorasyon İşletmeciliğinin İşletmenin Temel Etkenlerinden

Kaynaklanan Sorunları

- İş alanının dar olması nedeniyle işletmenin geleceğinin belirsiz olması
- Kalifiye eleman istihdam etmenin maliyetinin yüksek olması
- Kalifiye eleman bulmanın zorlukları
- Restorasyon konusunda bilgi sahibi olmanın gerekli olduğunun bilincine varılamaması

- Özgün malzeme bulmada güçlük çekilmesi,
- Zaman zaman ithal malzeme kullanılmasının zorunlu olması ve temininin zorluğu
- Kültür ve Tabiat varlıkları Koruma Kurullarının, bütün yetkiyi kendilerinde toplamaları ve yetki paylaşımı yapmaktan kaçınmaları
- 9.Restore edilecek yapıların resmi prosedürlerinin zor olması

Mersin Kızkalesi Arkad Onarım Öncesi (Resim-27)

Mersin Kızkalesi Arkad Onarım Aşaması (Resim-28)

4.2.1.İş alanının dar olması nedeniyle işletmenin geleceğinin belirsiz olması

Ülkemizde restorasyon konusu yeni yeni gelişmektedir. Bu konuda İstanbul dışında ki illerde özel iş imkanı bulmak mümkün olmamaktadır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü, bu sektörde iş veren olarak %90 paya sahiptirler. Dolayısıyla bu işi yapan firmalar sadece bu sektörden iş alabilmektedirler. Bu da firmaların zaman zaman işsiz kalmalarına neden olmaktadır.

4.2.2. Kalifiye eleman istihdam etmenin maliyetinin yüksek olması.Kalifiye eleman bulmanın zorlukları

Restorasyon firmaları sürekli iş imkanı bulan firmalar değildir. Bu durumda firmaların kalifiye eleman istihdam etmeleri (Sanat Tarihçisi, Arkeolog, Restoratör, Restorasyon Uzmanı Mimar) oldukça yüksek maliyet getirmektedir.

4.2.3. Kalifiye eleman bulmanın zorlukları

Bünyesinde konu uzmanı eleman bulunduramayan firmalar, iş imkanı olduğu zaman, eleman bulmada zorluk çekmektedirler. Sürekli iş imkanı olmayan uzman elemanlar, ya başka sektöre kaymakta yada başka bir firmada iş bulmaktadırlar. İş dönemi, tüm firmalar çalışma yaptığı için istihdamdan kaçınan firmalar zorluk çekmektedirler.

Restorasyon firmaları sürekli iş imkanı bulan firmalar değildir. Bu durumda firmaların kalifiye eleman istihdam etmeleri oldukça yüksek maliyet getirmektedir.

4.2.4. Restorasyon konusunda bilgi sahibi olmanın gerekli olduğunun bilincine varılamaması

Restorasyonu yapılan yerleri gezen vatandaşlar konuyla ilgili bilgi sahibi olmadıkları halde eleştiri yapmakta ve konuyu incelemeden bazen olayı basına yada yetkili makamlara iletmektedirler.

2001 Mersin Kız Kalesinde Kurul Kararıyla yapılan WC kabinleri, 2002 yılında Mersin yerel basınında eleştiri konusu olmuştur. Basında ki yazıyı suç unsuru kabul eden Mülki Amir, konuyu bakanlığa iletmiştir. Aylarca süren yazışma ve soruşturmadan sonra kabinlerin kurul kararıyla yapıldığı belirlenerek soruşturmaysa gerek olmadığına karar verilmiştir.

Oysa proje müellifi ve restorasyon firması olayın akabinde konuyu basın yoluyla açıklamışlar ve kurul kararını, basın yoluyla kamuoyuna açıklamışlardır. İlk yazıyı esas kabul eden makamlar, ikinci düzeltme yazısını dikkate almamışlar ve bakanlık yetkililerini uzun süre meşgul etmişlerdir.

4.2.5. Özgün malzeme bulmada güçlük çekilmesi

Özellikle taş yapı onarımlarında, aynı taş ocağından taş temini gerekmektedir. Bu da çoğu kez mümkün olmamaktadır. Çünkü yüzlerce yıl önce açılmış ve nerede olduğu dahi bilinmeyen ocağı bulup aynı özgün yaşı bulmak çok zor olmaktadır.

4.2.6. Zaman zaman ithal malzeme kullanılmasının zorunlu olması ve temininin zorluğu

Hidrolik Kireç sur duvar onarımlarında gerekli bir malzemedir. Bu malzemeyi ülkemizde bulmak mümkün değildir. Bu malzeme Fransa'dan ithal edilmektedir ve bir konteynır dan aşağı gelmemektedir. Çok az sayıda torba için bir konteynır malzeme alma zorunluluğu hasıl olmaktadır. Bir kaç firma birleşerek bu malzemeyi getirtmekte ve paylaşmaktadırlar.

4.2.7. Kültür ve Tabiat varlıkları Koruma Kurullarının bütün yetkiyi kendilerinde toplamaları

Kurulların büyük projeleri onaylama yetkisi son derece yerinde bir karar olmakla birlikte, küçük onarım (Çatı onarımı gibi) yetkisini ellerinde bulundurmalarını anlamak mümkün değildir. Son çıkan yasayla bu yetki ilgili ilin belediyesine ve müze yönetimine devredilerek sorun giderilmiştir.

4.2.8. Restore Edilecek Yapıların Resmi Prosedürleri

Restore edilecek yapının öncelikle yasal statüsü önemlidir. Yasal statü demek yapının I. veya II. derece tarihi eser olması durumudur. I grup yapılar Toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde tarihsel, simgesel, anı ve estetik nitelikleriyle korunması zorunlu yapılardır. II. grup yapılar Kent ve çevre kimliğine katkıda bulunan kültür varlığı niteliğindeki yöresel yaşam biçimini yansıtan yapılardır.

Aslında I. grup yapılar Anıtlar, Kiliseler, Camiler, Sarnıçlar, Çeşmeler, Yalı, Köşk vb. gibi tarih içinde belli yeri olan yapılardır. I. grup yapılarda yapılabilecek müdahaleler oldukça kısıtlıdır. Ancak özel projelerle yapının fonksiyonun değişmesi durumunda esaslı müdahale yapılabilir. II. grup yapılarda ise Koruma Kurulunun izni çerçevesinde özellikle cepheyi koruyarak esaslı müdahaleler yapılabilir. Hatta gerekli durumlarda yapı yıkılıp tekrardan yapılabilir.

1. Restore edilecek yapı için öncelikle ilgili belediyeye müracaat edilir.

2. Söz konusu yapı eğer tescilli yapı değil ise belediye gerekli görmesi halinde Anıtlar Kuruluna göndermeden projeyi onayıp, inşaat izni verebilir. Ancak yapının eski eser özelliği varsa belediye Anıtlar Kuruluna durumu bildirir.

3. Yapılar tescilli olmasa bile eski eser görünümünde iseler yine Anıtlar Kurulundan izin almak gerekir.

4. Anıtlar Kurulu öncelikle yapının rölövesinin çizilmesini ister. Çizilen rölöve ve yapının fotoğrafları ile birlikte bir raportörün raporuyla Anıtlar Kurulu, yapının koruma derecesini ve müdahale biçimlerini kapsayan bir karar yazar.

5. Anıtlar Kurulunun kararına göre yapının restitüsyon ve restorasyon projeleri çizilir. Restorasyon ve restitüsyon projeleri zaman kazanmak için aynı anda Kurula sunulabilir. Restitüsyon ve restorasyon projeleri ile birlikte yapının ilk halini belgeleyen fotoğraflarla birlikte bir restitüsyon raporu yazılır. Ayrıca yapıya yapılacak müdahale biçimleri ve kullanma amacı ile kullanılacak malzeme ve tekniği içeren bir restorasyon raporu yazılır.

6. Anıtlar Kurulundan projelerin çıkması aylar sürebilir. Bütün bu süreçler tamamlandıktan sonra Kurul projeleri onaylar. Ve yapı sahibi, ilgili belediye bilgi amaçlı, Tapu Müdürlüğüne de tescil amaçlı gönderilir.

7. Bütün bu süreçlerden sonra restorasyon projesine göre, belediyeden ruhsat almak için bir ruhsat projesi çizilir. Ruhsat projesine göre uygulama yapılabilir.

8. İnşaat ruhsatı almak için bir de yapı denetim firması ile TUS (teknik uygulama sorumluluğu) için sözleşme yapmak gerekir.

9. Son olarak Restorasyonu yapacak uzman bir ekibe ihtiyacınız vardır.

4.3. Restorasyon Öncesi Yapılan Çalışmalar

4.3.1. Ön Araştırma

Restorasyon çalışmalarına başlamadan önce kültür varlığı, fotoğraf video vb. tekniklerle ayrıntılı olarak belgelenir, ölçekli çizimleri yapılır, ayrıca yapının;

- Tarihçesi,
- Estetik özellikleri ve değeri,
- Teknik özellikleri, (yapım teknikleri, malzeme ve taşıyıcı sistemi)
- Yasal statüsü, incelenir. (Ahunbay, 1996:60)

4.3.2. Tarihi ve Arkeolojik araştırmalar

Yapının yapım tarihi bilinmiyorsa tarihlendirme, binanın üslup, yapım tekniği, plan, cephe düzeni gibi özelliklerine bakılarak yaklaşık olarak yapılabilir. Mimarlık tarihi kitaplarından yararlanılarak üzerinde çalışılan eserin aynı dönemde yapılmış diğer yapılar hakkında bilgi sağlanır, karşılaştırmalı bir değerlendirmeye gidilebilir.

Yapının zaman içinde geçirdiği deprem, yangın ve onarımları saptamak, ilk durumunu anlayabilmek için tarih kitaplarına ve arşivlere bakmak gerekir.

Eski dergi, gazete ve filmler kentsel çevre ile ilgili zengin açıklama ve görsel malzeme sunan değerli kaynaklardır. Eski fotoğraflar tarihi binaların ve kentlerin geçmişteki durumlarını anlamak için en sık başvurulan belgelerdir. (Resim-29)

Mersin Eski Hükümet Konağı (Onarım öncesi yapının tarihi incelenmelidir.) (Resim-29)

4.3.3.Sanat Tarihi Araştırmaları:

Kültür varlığının tasarımında etkili olan estetik anlayışın, mimari tasarım ilkelerinin irdelenmesi, yapıldığı dönemin sanat akımlarının belirlenmesi, ait olduğu yapı tipinin tanınması ve tipolojik olarak değerlendirilmesi konuları yapının sanat değerinin ortaya çıkarılması açısından gereklidir. (Kuban, 2000:145)

Yapının bezeme programı içinde yer alan çini, duvar resmi, ahşap işçiliği, bezeme ve benzeri sanat değeri taşıyan ayrıntıların nitelikleri ve bu niteliklerin dönemleri için taşıdıkları önem aştırılır.

Bir eserin aynı dönemin benzer yapılarıyla üslup ve tipoloji açısından karşılaştırılarak, çağının mimarlığı içindeki yerinin belirlenmesi de önemlidir. Bu ayrıntılı çalışmalarda binanın yapıldığı dönem üzerinde çalışan, o alanda uzman sanat/mimarlık tarihçilerinin birikimlerine başvurmak gerekir. (Resim-30)

**Mersin Kızkalesi (Restorasyon öncesi Sanat Tarihi araştırması yapıldı.)
(Resim-30)**

4.3.4 Teknik Araştırmalar

Restore edilecek binanın durumunun incelenmesi, hasar nedenlerinin araştırılması ve teşhis edilmesi disiplinler arası araştırmalar gerektirebilir.

Onarımı yürütecek mimar nenden kaynaklanan çeşitli sorunları, farklı oturma, ezilme, çatlama gibi taşıyıcı sistem aksaklıklarını, malzemedeki bozulmaları, yanlış onarımların neden olduğu hasarları teşhis etmek ve çözümleyebilmek için yapı fiziği, zemin ve strüktür mühendisliği, kimya, malzeme bilimi uzmanlık alanlarından yardım alınır. (Resim-31)

Hatay Arkeoloji Müzesi (Mozaik onarımı için Kimya Müh. tarafından malzeme analizi yapılmaktadır.) (Resim-31)

4.3.5. Projelendirme: Projelendirme 3 aşamadan oluşur.

4.3.5.1. Rölöve

Rölöve, bir yapının, kent dokusunun veya arkeolojik kalıntının yakından incelenmesi, belgelenmesi, mimarlık tarihi açısından değerlendirilmesi ve restorasyon projeleri hazırlanabilmesi için binanın iç ve dış mimarisine, özgün dekorasyonuna ve taşıyıcı sistemi ile yapı malzemelerine ait mevcut durumunun ölçekli çizimlerle anlatımıdır.

Rölöveler yapıyı ve konstrüksiyonu tam olarak anlatacak şekilde plan, kesit ve görünüşleri kapsmalıdır. Yapıya ait iç ve dış fotoğraflar, çekildikleri yer ve yönleri plan üzerine işaretlenir. Rölöveler de malzeme türleri ve mimari bileşenlerin korunma durumları açıklamalarla belirtilir. Bezemelerle ilgili fotoğraf ve ayrıntılı çizimler dosyada yer alır. Tarih kitaplarından, arşiv belgelerinden, özel monografilerden ve gözlemlerden yararlanılarak derlenen bilgiler ışığında tarihi yapının dokusunun daha iyi kavranıp anlaşılması mümkün olur. (Ahunbay, 1996:70)

Binanın daha önce yapılmış rölöveleri, eski fotoğrafları, yöreyle ilgili hava fotoğrafları, haritalar, kent planları, gravürler, yapıyla ilgili vakfiye ve vakfa ait gelir gider kayıt defterleri, onarım keşifleri veya onarım harcamalarının kaydedildiği defterler, gezginlerin notlarında yer alan gözlemler de sağladıkları bilgilerle bazı karmaşık noktaların çözümlenebilmesine olanak sağlarlar. Bu bilgiler ışığında onarım olasılıkları tartışılır ve çabalar binalar mümkün olduğu kadar yıkılmadan ve en az müdahaleyle koruma ilkesine uygun öneri geliştirme üzerinde yoğunlaşır. (Resim-32)

Avusturya Hasburg Kraliyet Sarayı. (Resim-32)

4.3.5.2. Çizim Teknikleri:

Yapının her katı için bir plan çizilir. Ara katlar olduğunda ek çizimlerle bu mekanların da anlatımı sağlanır. Plan yatay düzlemi döşemenin 90-100 cm üstünden geçecek şekilde alınır. Eğer karmaşık bir yapılar gurubunun planı birlikte çizilecekse, yaklaşık aynı seviyede olan mekanları ifade edecek şekilde yatay düzlem aşağı yukarı hareket ettirilerek geçirilir, görünüş ve kesitler üzerine plan düzlemleri işaretlenir. Planlar belli kat düzenlerine göre (bodrum, zemin vb. gibi) veya kotları verilerek adlandırılır. Eğrisel örtü izdüşümleri kesik çizgilerle gösterilir. Beşik veya sivri tonoz izdüşümlerinin profilleri, dayandıkları duvarla 90 derece oluşturacak şekilde yatırılarak çizilir.

Kesitler yapının bütün özelliklerini anlatacak biçimde, değişik özelliklere sahip mekanlardan, iki yöne bakacak şekilde geçirilir. Kesitlerin geçtikleri yönler ve bakış doğrultuları plan üzerine harf veya numara ile işlenir. (Resim-33)

Eskişehir Osmanlı Evi (Resim-33)

4.3.5.3. Fotoğrafla Belgeleme:

Rölöveler yapının veya yapılar gurubunun genel konum ve ayrıntılarını açık bir biçimde gösteren fotoğraflarla desteklenir. Çizimler bir yapının bezeme ayrıntılarını, renklerini, genel etkisini anlatmakta yeterli olmaz. Bu nedenle ölçek, yer, yön ve tarih belirten işaret ve yazılar konularak çekilen fotoğraflar rölöveyi destekleyen önemli belgelerdir. Hasar görmüş yapıların genel durum ve ayrıntılarının anlatımı için de fotoğraflar yardımcı olur. (Resim- 34)

Milano Sforza Şatosu Giriş Kulesi (Resim- 34)

Fotoğraflar bütün mekanları ve önemli ayrıntıları kapsayacak sayıda olmalı, çekimlerin yakın plandan, cepheye paralel yapılmasına özen gösterilmelidir.

4.3.5.4. Analiz Çalışmaları:

Rölöveler tamamlandıktan sonra çizimler üzerinde çalışılarak değişik yapım evrelerinin kronolojik sıralanışı belirlenerek, tarihi doku analiz paftaları hazırlanır. Yapıdaki bozulmalar saptanır; plan, kesit ve görünüşler üzerine işlenen hasarların genel değerlendirmesi sonucu müdahale türleri ve yerleri konusunda karar verilir.

Rölöveler üzerinde farklı dönemlerin belirtilmesi: Tarihi kaynaklardan elde edilen bilgiler, bina üzerinde bulunan yazıtlar, değişik onarım tarihleri hakkında önemli verilerdir. Ancak bu onarımların plan, kesit ve görünüşler üzerinde ayırt edilerek belirtilmesi için binanın dikkatle incelenmesi, yapım tekniği ve üslup benzerliği/farklılığı gösteren bölgelerin saptanması ve analizi gerekir. Bu çalışma sonucunda belirlenen yapım ve onarım evreleri farklı renk ve taramalarla gösterilir. Çizimin sağ alt köşesine yerleştirilen bir lejantla özgün yapı, tarihlenebilen diğer yapım evreleri değişik gösterimlerle belirtilir. Yapım tekniği, üslubu nedeniyle farklı olduğu anlaşılan fakat tarihlenemeyen bölümler, değişik dönem ekleri veya buna eklenen tarih önerisiyle gösterilir.

Hasar ve bozulmaların rölöveler üzerine işlenmesi: Çatlaklar, oyuklar, yüzey kaybına uğramış taşlar, çiçeklenmeler, ot, ağaç gibi bitkiler, biyolojik bozulmalar, kirlenmeler paftalar üzerine işlenerek müdahale öncesindeki durum grafik olarak anlatılır. Eğer sonradan yapılan ve korunması gerekli olmayan ekler varsa bunlar rölöve paftalarına işlenir ve Koruma Kurulunun onayı alındıktan sonra kaldırılır. Rölöve paftaları bulgulara göre elden geçirilir ve restorasyon projesi son durum ışığında hazırlanır. (Resim- 35)

Korikos Kalesi (Sur Duvarlarında ki bozulmalar tespit ediliyor.) (Resim- 35)

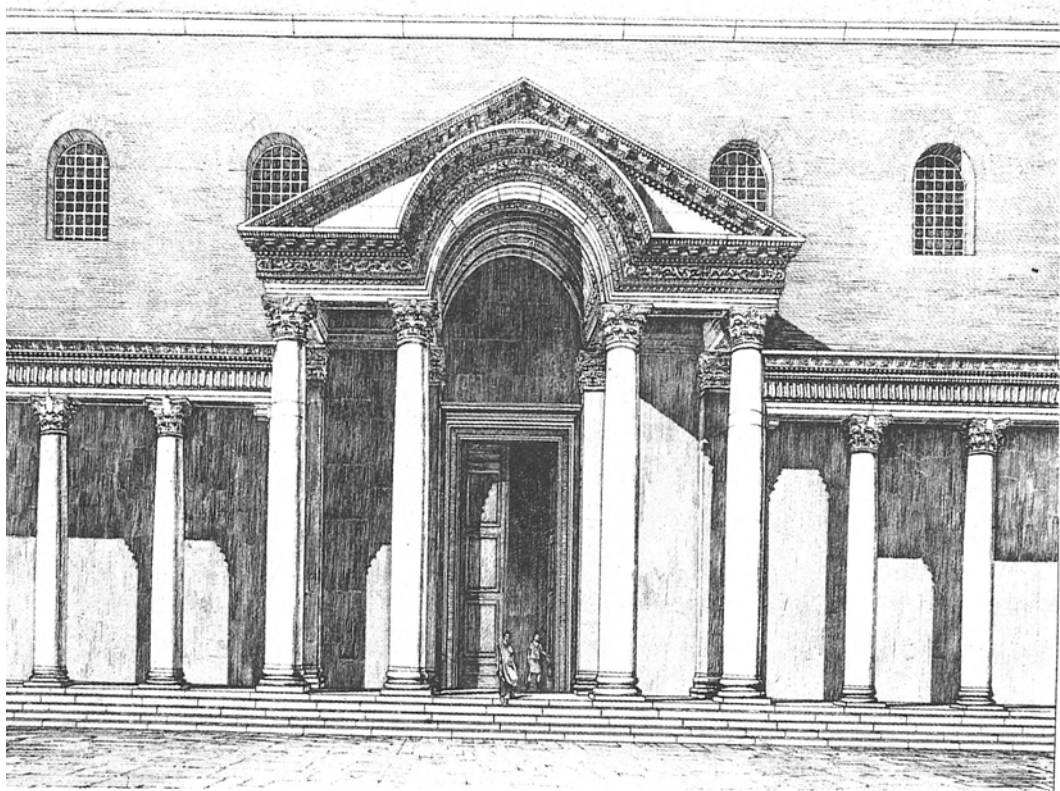
4.3.5. 5. Restitüsyon

Sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış ya da yok olmuş öğelerin, yapıların veya yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki ya da belirli bir tarihteki durumlarının, arşiv kayıtlarından, yapı üzerindeki izlerden, yapıya, yerleşmeye ait çizim fotoğraf gibi belgelerden yararlanılarak plan, kesit, görünüş ve aksonometrik çizimlerle ya da maketle anlatımına restitüsyon denir.

Bu bilimsel ve zorunlu bir çalışmadır. Parçaların tekrar birleştirilmeleri söz konusu olmasa da bu şekildeki restitüsyon çalışmaları, bir eserin özgün tasarımını açıklamak, tarihi gelişimini irdelemek, kalıntıların daha iyi kavranabilmesini sağlamak için yapılır.

Restitüsyon projesi hazırlanırken, yapı üzerindeki izlerden, korunmuş kısımlardan, benzer yapılardan yararlanılarak, yıkılmış, boyutu değiştirilmiş veya içi doldurulmuş açıklıkların, pencere veya kapıların çizimlerle yeniden eski düzeninde ifade edilmesi mümkün olur. (Ahunbay, 1996 :85)

Yapı hakkında mimari konumu, kontür ve gabarisi v.b. gibi özgün şeklini tanımlamaya veri oluşturacak temel bilgilerin sağlanamaması durumunda, restitüsyon çalışmalarının çizim veya maket olarak kalması, (gelecek kuşakları yanıltıcı ve gerçeğine aykırı bir bina yaratmamak için) uygulamaya konulmaması gerekir. (Resim-36)

Ayasofya'nın II.Theodosius dönemindeki durumunu gösteren Restitüsyon Çizimi(Resim- 36)

4.3.5.6. Restorasyon Projesi

Tarihi yapının bozulma nedenleri araştırıldıktan ve teşhis edildikten sonra, bozulmanın durdurulması ve eğer varsa strüktürel aksaklıkların giderilebilmesi için gerekli müdahalelerin belirlenmesidir. Korunmaya değer bir yapı üzerinde çalışıldığından, onarımın özgün dokuya en az müdahale ile gerçekleştirilmesi, yapım tekniklerinin eskisine benzer/uyumlu olmasına dikkat edilmesi, yapının iç düzenlemesinin değiştirilmemesi, mekan bütünlüğünün zedelenmemesi göz önünde tutulması gereken başlıca kurallardır. (Resim- 37)

Uygulamanın doğru yürütülebilmesi amacıyla her öge için seçilen müdahale biçiminin paftalar üzerinde (plan-kesit-görünüşler) açıkça belirtilmesi gerekir. Grup koşullarına uygun olarak hazırlanan 1/50 ölçekli proje 1/20 sistem detayları ve gerekli nokta detayları uygulamada kullanılacak malzeme ve tekniklerin belirtildiği raporla birlikte kurula sunulur. Paftalarda çalışmanın yapıldığı tarih ve projenin

oluşumuna katkıda bulunan mimar ve diğer uzmanlık dallarına ait kişilerin adları yer almalıdır. Önerilen müdahaleler restorasyon paftalarına bir lejantla işlenir. (Ahunbay, 1996:86)

Onarım Öncesi

Onarım Sonrası

Mersin Gülnar Oteli (Resim Heykel Müzesi) (Resim- 37)

Restorasyon projesi genellikle, yalnız strüktürün sağlamlaştırılması ve uygulanacak teknolojilerin belirtilmesiyle kalmaz, tarihi yapının yeniden kullanılmasıyla ilgili önerileri de içerir. Verilmesi istenen işlevin yapıya uyarlanabilirliği araştırılır ve yeniden kullanım projesinin eserin kütleli ve mekansal özelliklerini bozacak ekler, değişimler getirmemesine dikkat edilir. Restorasyonda önemli olan yapının korunmasıdır, yeniden kullanım bir araçtır.

(Venedik Tüzüğü Madde:5)

BÖLÜM V

RESTORASYON ÇALIŞMALARINDA İŞLETMELERİN İNSAN KAYNAKLARI

Restorasyon işletmeleri yetişmiş eleman bulmakta zorluk çekmektedirler. Mevcut elemanların ise mutlaka yeni restorasyon gelişmelerinden haberdar olmaları için eğitim seminerlerine ihtiyaçları vardır.

Ülkemizde hizmet veren restorasyon işletmelerinin yetişmiş eleman bulma ihtiyaçları ve mevcut elemanlar için eğitim seminerleri ihtiyaçları için 27 firma arasında anket yapmayı uygun bulduk.

Anket için firma seçimi yaparken firmaların yıllık ciroları ve ekonomik güçleri göz önüne alınmıştır. Bu ankette iş yapabilme kapasitesi 1.000.000.00 YTL – 5.000.00 YTL olan firmalar dikkate alınmıştır.

5.1 Restorasyon Konusunda Uzman Eleman İhtiyacı Anketi

Örnek 1

Tablo 16 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Mimar Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Mimar Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%33.3	0	%48.1	%14.8	100.0

Tablo 16 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Mimar Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Mimar Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %3.7 kesinlikle katılmamakta, %33.3 katılmamakta buna karşın %48.1 ise Restorasyon Konusunda Uzman Mimar Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %0.00 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 14.8 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 2

Tablo 17 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Restoratör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Restoratör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%7.4	%48.1	%3.7	%33.3	%7.4	100.0

Tablo 17 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Restoratör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Restoratör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %7.4 kesinlikle katılmamakta, %48.1 katılmamakta buna karşın %33.3 ise Restorasyon Konusunda Uzman Restoratör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 7.4 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 3

Tablo 18 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman İnşaat Mühendisi Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman İnşaat Mühendisi Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%18.5	%44.4	%7.4	%11.1	%18.5	100.0

Tablo 18 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman İnşaat Mühendisi Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman İnşaat Mühendisi Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %18.5 kesinlikle katılmamakta, %44.4 katılmamakta buna karşın %11.1 ise Restorasyon Konusunda Uzman İnşaat Mühendisi Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 18.8 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 4

Tablo 19 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Konservatör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Konservatör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%59.2	%18.5	0	%14.8	%7.4	100.0

Tablo 19 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Konservatör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Konservatör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %59.2 kesinlikle katılmamakta, %18.5 katılmamakta buna karşın %14.8 ise Restorasyon Konusunda Uzman Konservatör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %0.00 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 7.4 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 5

Tablo 20 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Kalfa Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Kalfa Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%25.9	%40.7	0	%22.2	%11.1	100.0

Tablo 20 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Kalfa Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Kalfa Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %25.9 kesinlikle katılmamakta, %40.7 katılmamakta buna karşın %22.2 ise Restorasyon Konusunda Uzman Kalfa Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %0.00 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 11.1 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 6 Tablo 21 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.8	%51.8	0	%11.1	%7.4	100.0

Tablo 21 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %14.8 kesinlikle katılmamakta, %51.8 katılmamakta buna karşın %11.1 ise Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %0.00 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 7.4 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 7 Tablo 22 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Demirci Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Demirci Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%11.1	%48.1	%3.7	%22.2	%14.8	100.0

Tablo 22 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Demirci Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Demirci Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %11.1 kesinlikle katılmamakta, %48.1 katılmamakta buna karşın %22.2 ise Restorasyon Konusunda Uzman Demirci Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 14.8 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 8 Tablo 23 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Çatı ve Kiremit Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Çatı ve Kiremit Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%62.9	%3.7	%22.2	%7.4	100.0

Tablo 23 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Çatı ve Kiremit Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Çatı ve Kiremit Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %3.7 kesinlikle katılmamakta, %62.9 katılmamakta buna karşın %22.2 ise Restorasyon Konusunda Uzman Çatı ve Kiremit Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 7.4 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 9 Tablo 24 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Derz Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Derz Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%29.6	%33.3	%11.1	%25.9	0	100.0

Tablo 24 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Derz Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Derz Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %29.6 kesinlikle katılmamakta, %33.3 katılmamakta buna karşın %25.9 ise Restorasyon Konusunda Uzman Derz Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %11.1 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. %0.00 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 10 Tablo 25 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Oyma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Oyma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.81	%40.7	%7.4	%18.5	%18.5	100.0

Tablo 25 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Oyma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Oyma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %14.81 kesinlikle katılmamakta, %40.7 katılmamakta buna karşın %18.5 ise Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Oyma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 18.5 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 11 Tablo 26 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Kurşun Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Kurşun Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%11.1	%29.6	%3.7	37%	%18.5	100.0

Tablo 26 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Kurşun Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Kurşun Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine % 11.1 kesinlikle katılmamakta, %29.6 katılmamakta buna karşın % 37.0 ise Restorasyon Konusunda Uzman Kurşun Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. % 3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 18.5 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 12 Tablo 27 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Bakır Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Bakır Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%66.6	0	%18.5	%14.8	100.0

Tablo 27 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Bakır Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Bakır Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine % 3.7 kesinlikle katılmamakta, % 66.6 katılmamakta buna karşın % 18.5 ise Restorasyon Konusunda Uzman Bakır Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. % 0.00 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 14.8 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 13 Tablo 28 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Taş Duvar Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Taş Duvar Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%22.2	%18.5	%7.4	37%	%14.8	100.0

Tablo 28 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Taş Duvar Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Taş Duvar Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %22.2 kesinlikle katılmamakta, % 18.5 katılmamakta buna karşın % 37.0 ise Restorasyon Konusunda Uzman Taş Duvar Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. % 14.8 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 14 Tablo 29 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Yonu Taşı Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Yonu Taşı Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%18.5	%14.8	%11.1	%44.4	%11.1	100.0

Tablo 29 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Yonu Taşı Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Yonu Taşı Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %18.5 kesinlikle katılmamakta, % 14.8 katılmamakta buna karşın % 44.4 ise Restorasyon Konusunda Uzman Yonu Taşı Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %11.1 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. %11.1 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 15 Tablo 30 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Horasan Harcı İle Sıva Yapma Ustası Bulmakta** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Horasan Harcı İle Sıva Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.8	%22.2	%11.1	%33.3	%18.5	100.0

Tablo 30 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Horasan Harcı İle Sıva Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Horasan Harcı İle Sıva Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %14.8 kesinlikle katılmamakta, %22.2 katılmamakta buna karşın % 33.3 ise Restorasyon Konusunda Uzman Horasan Harcı İle Sıva Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %11.1 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. %18.5 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 16

Tablo 31 araştırmaya katılan firmaların **Müzecilik Konusunda Uzman Teşhir-Tanzim Elemanı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Müzecilik Konusunda Uzman Teşhir-Tanzim Elemanı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%22.2	%18.5	%7.4	37%	%14.8	100.0

Tablo 31 de araştırmaya katılan firmaların Müzecilik Konusunda Uzman Teşhir-Tanzim Elemanı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Müzecilik Konusunda Uzman Teşhir-Tanzim Elemanı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %22.2 kesinlikle katılmamakta, %18.5 katılmamakta buna karşın % 37.0 ise Müzecilik Konusunda Uzman Teşhir-Tanzim Elemanı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. %14.8 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 17

Tablo 32 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Bağdadi Yapı Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Bağdadi Yapı Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.8	%22.2	%11.1	%33.3	%18.5	100.0

Tablo 32 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Bağdadi Yapı Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Bağdadi Yapı Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %14.8 kesinlikle katılmamakta, %22.2 katılmamakta buna karşın % 33.3 ise Restorasyon Konusunda Uzman Bağdadi Yapı Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %11.1 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. %18.5 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 18 Tablo 33 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%62.9	%3.7	%22.2	%7.4	100.0

Tablo 33 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %3.7 kesinlikle katılmamakta, %62.9 katılmamakta buna karşın % 22.2 ise Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. %7.4 ise tamamen katılmaktadır.

Örnek 19 Tablo 34 araştırmaya katılan firmaların **Restorasyon Konusunda Uzman Toprak Boya Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum** görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	5	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Toprak Boya Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.81	%40.7	%7.4	%18.5	%18.5	100.0

Tablo 34 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum fikrine %14.81 kesinlikle katılmamakta, %40.7 katılmamakta buna karşın %18.5 ise Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum yeterli bulmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir. %18.5 ise tamamen katılmaktadır.

5.2 Restorasyon Elemanları Eğitim İhtiyacı Anketi

Örnek 1

Tablo 35 araştırmaya katılan **firmaların restorasyon konusunda lisans eğitiminin yeterli olup olmadığı** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon konusunda Lisan eğitimi yeterli	%18.5	%70.3	%7.4	%3.7	100.0

Tablo 35 de araştırmaya katılan firmaların restorasyon konusunda lisans eğitiminin yeterli olup olmadığı konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. buna göre restorasyon konusunda çalışan teknik ekibin lisans eğitimi yeterli fikrine %70.3 katılmamakta %18.5 kesinlikle katılmamakta buna karşın %3.7 ise restorasyon konusunda lisans eğitimini yeterli bulmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 2

Tablo 36 araştırmaya katılan firmalar **Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%62.5	%18.5	%14.81	%3.7	100.0

Tablo 36 de araştırmaya katılan firmaların Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor fikrine %62.5 kesinlikle katılmamakta %18.5 katılmamakta buna karşın %3.7 ise Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenlediği görüşüne katılmaktadır. %14.81 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 3

Tablo 37 araştırmaya katılan firmalar **Vakıflar Genel Müdürlüğünün Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Vakıflar Genel Müdürlüğünün Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%48.1	%7.4	%18.5	%25.9	100.0

Tablo 37 de araştırmaya katılan firmaların Vakıflar Genel Müdürlüğünün Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Vakıflar Genel Müdürlüğünün Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor fikrine %48.1 kesinlikle katılmamakta, %7.4 katılmamakta buna karşın %25.9 ise Vakıflar Genel Müdürlüğünün Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenlediği fikrine katılmaktadır. %18.5 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 4

Tablo 38 araştırmaya katılan firmalar **Üniversitelerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Üniversitelerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%40.7	%33.3	%3.7	%22.2	100.0

Tablo 38 de araştırmaya katılan firmaların Üniversitelerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Üniversitelerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor fikrine %40.7 kesinlikle katılmamakta, %33.3 katılmamakta buna karşın %22.2 ise Üniversitelerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenlediği fikrine katılmaktadır. %3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 5

Tablo 39 araştırmaya katılan firmalar **Mimar Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği** konusundaki görüşlerinin dağılımlı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Mimar Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%25.9	%44.4	%18.5	%11.1	100.0

Tablo 39 de araştırmaya katılan firmaların Mimar Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerinin dağılımlı görülmektedir. Buna göre Mimar Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor fikrine %25.9 kesinlikle katılmamakta, %44.4 katılmamakta buna karşın %11.1 ise Mimar Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenlediği fikrine katılmaktadır. %18.5 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 6

Tablo 40 araştırmaya katılan firmalar **Meslek Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği** konusundaki görüşlerinin dağılımlı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Meslek Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%18.5	%40.7	%33.3	%7.4	100.0

Tablo 40 de araştırmaya katılan firmaların Meslek Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerinin dağılımlı görülmektedir. Buna göre Meslek Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor fikrine %18.5 kesinlikle katılmamakta, %40.7 katılmamakta buna karşın %7.4 ise Meslek Odalarının Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenlediği fikrine katılmaktadır. %33.3 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 7

Tablo 41 araştırmaya katılan firmalar **Yerel Yönetimlerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Yerel Yönetimlerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%51.8	0,37	%11.1	0,00	100.0

Tablo 41 de araştırmaya katılan firmaların Yerel Yönetimlerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Yerel Yönetimlerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor fikrine %51.8 kesinlikle katılmamakta, %0.37 katılmamakta buna karşın %0.00 ise Yerel Yönetimlerin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenlediği fikrine katılmaktadır. %11.1 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 8

Tablo 42 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Dernekleri ve Sektör Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Dernekleri ve Sektör Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%22.2	%7.4	%14.8	%55.5	100.0

Tablo 42 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Dernekleri ve Sektör Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenleyip Düzenlemediği konusundaki görüşlerinin dağılımı görülmektedir. Buna göre Restorasyon Dernekleri ve Sektör Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor fikrine %22.2 kesinlikle katılmamakta, %7.4 katılmamakta buna karşın %55.5 ise Restorasyon Dernekleri ve Sektör Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenlediği fikrine katılmaktadır. %14.8 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 9

Tablo 43 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Yeteri Kadar Kurs Aılıyord** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Yeteri Kadar Kurs Aılıyord	%44.4	%22.2	%7.4	%14.8	100.0

Tablo 43 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Yeteri Kadar Kurs Aılıyord konusundaki görüşlerinin dağılımı grlmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Yeteri Kadar Kurs Aılıyord fikrine %44.4 kesinlikle katılmamakta, %22.2 katılmamakta buna karşın %14.8 ise Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Yeteri Kadar Kurs Aılıyord fikrine katılmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 10

Tablo 44 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Kurslara ihtiyaç Vardır** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Kurslara ihtiyaç Vardır	0,00	0,00	%11.1	%88.8	100.0

Tablo 44 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Kurslara ihtiyaç Vardır konusundaki görüşlerinin dağılımı grlmektedir. Buna göre Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Kurslara ihtiyaç Vardır fikrine %0.00 kesinlikle katılmamakta, %0.00 katılmamakta buna karşın %88.8 ise Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Kurslara ihtiyaç Vardır fikrine katılmaktadır. %11.1 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 11

Tablo 45 araştırmaya katılan firmalar **Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımlı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	0,00	%7.4	%92.6	100.0

Tablo 45 de araştırmaya katılan firmaların Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımlı grlmektedir. Buna göre Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine %0.00 kesinlikle katılmamakta, %0.00 katılmamakta buna karşın %92.6 ise Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 12

Tablo 46 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Yüklenicileri İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımlı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Yüklenicileri İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	0,00	%7.4	%92.6	100.0

Tablo 46 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Yüklenicileri İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımlı grlmektedir. Buna göre Restorasyon Yüklenicileri İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine %0.00 kesinlikle katılmamakta, %0.00 katılmamakta buna karşın %92.6 ise Restorasyon Yüklenicileri İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 13

Tablo 47 araştırmaya katılan firmalar **Ustalar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımlı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Ustalar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	0,00	0,00	%100.0	100.0

Tablo 47 de araştırmaya katılan firmaların Ustalar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımlı grlmektedir. Buna göre Ustalar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine %0.00 kesinlikle katılmamakta, %0.00 katılmamakta buna karşın %100.0 ise Ustalar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %0.00 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 14

Tablo 48 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon İşinde alışan İşçiler İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımlı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon İşinde alışan İşçiler İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	%7.4	%11.1	%81.4	100.0

Tablo 48 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon İşinde alışan İşçiler İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımlı grlmektedir. Buna göre Restorasyon İşinde alışan İşçiler İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine %0.00 kesinlikle katılmamakta, %7.4 katılmamakta buna karşın %81.4 ise Restorasyon İşinde alışan İşçiler İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %11.1 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 15

Tablo 49 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon İşinde Kontrollük Yapan Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımını (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon İşinde Kontrollük Yapan Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	0,00	0,00	%100.0	100.0

Tablo 49 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon İşinde Kontrollük Yapan Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımını grlmektedir. Restorasyon İşinde Kontrollük Yapan Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine %0.00 kesinlikle katılmamakta, %0.0 katılmamakta buna karşın %100.0 ise Restorasyon İşinde Kontrollük Yapan Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %0.00 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 16

Tablo 50 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Tarafından Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımını (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Tarafından Verilmelidir	%11.1	%11.1	%3.7	0,74	100.0

Tablo 50 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımını grlmektedir. Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Tarafından Verilmelidir fikrine %11.1 kesinlikle katılmamakta, %11.1 katılmamakta buna karşın %0.74 ise Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Tarafından Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 17

Tablo 51 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Üniversiteler Tarafından Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Üniversiteler Tarafından Verilmelidir	0,00	%11.00	%3.7	%85.1	100.0

Tablo 51 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Üniversiteler Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Üniversiteler Tarafından Verilmelidir fikrine %0.00 kesinlikle katılmamakta, %11.00 katılmamakta buna karşın %85.1 ise Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Üniversiteler Tarafından Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %3.7 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 18

Tablo 52 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Verilmelidir	%25.9	%7.4	%18.5	%48.1	100.0

Tablo 52 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımı görölmektedir. Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Verilmelidir fikrine %25.9 kesinlikle katılmamakta, %7.4 katılmamakta buna karşın %48.1 ise Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %18.5 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

Örnek 19

Tablo 53 araştırmaya katılan firmalar **Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Mimar Odaları Tarafından Verilmelidir** konusundaki görüşlerinin dağılımlı (n=50)

Firma görüşü	1	2	3	4	toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Mimar Odaları Tarafından Verilmelidir	%40.7	%11.1	%7.4	%40.7	100.0

Tablo 53 de araştırmaya katılan firmaların Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Mimar Odaları Tarafından Verilmelidir konusundaki görüşlerinin dağılımlı grlmektedir. Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Mimar Odaları Tarafından Verilmelidir fikrine %40.7 kesinlikle katılmamakta, %11.1 katılmamakta buna karşın %40.7 ise Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Mimar Odaları Tarafından Verilmelidir fikrine katılmaktadır. %7.4 ise bu konuda hiçbir fikri olmadığını beyan etmiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Eğitimin önemi tartışmasız kabul edilen bir gerçektir. Restorasyon konusunda görev yapacak kişilerin teorik ve pratik eğitimden geçmeleri verdikleri hizmetin kalitesini artırmaktadır. İşe girdiği andan başlayarak o zamana kadar edindiği bilgilerin uygulamada yetersiz olduğunu yada çalıştığı alanla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığını anladığı zaman ise, yaşam boyu sürecek olan bir eğitime ihtiyaç duyacağı kesindir.

Restorasyon konusunda hizmet içi eğitim, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışmakta olan bireylere verilmesi gereken bir eğitim olmakla birlikte asıl ihtiyaç Restorasyon konusunda hizmet vermek için kurulmuş olan özel işletmelerde görev yapan teknik elemanlara verilmesi gereken bir eğitimidir. Bu eğitim, çalışmakta olan teknik elemanların görevleri ile ilgili gerekli bilgi, beceri ve davranış kazanmalarını sağlar. Hizmet içi eğitim de iş görenlerin üretim veya hizmet mesleklerinde onların mesleklerine yatkınlıklarını sağlamak, meslek verimliliklerini artırmak ve gelecekte alabilecekleri görevlere hazırlamak amacıyla düzenlenmektedir. Ne kadar çeşitli ve geliştirilmiş imkanlara sahip olursak olalım, bu imkanları amaçlar doğrultusunda kullanacak olan yine insandır. Çünkü insanın kurumun diğer kaynaklarını kullanarak bekleneni verebilmesini sağlayan araçlardan birisi ve en önemlisi hizmet içi eğitimidir.

Restorasyon işletmelerinde çoğu kez tarihi yapıların önemini anlatan kısa süreli bir eğitimin verildiğini biliyoruz. Bu kısa süreli eğitim; işe alıştırma ve işbaşı eğitimi için önemli olmakla birlikte yeterli değildir. Onların çalışmalarının değerlendirilmesi, iş motivasyonunun artırılması ve artan motivasyonun getirişi olan verimliliği en üst düzeye çıkarmak için iyi bir eğitimin verilmesi gerekmektedir. Yeni işe alınan personele verilen kısa süreli eğitimin yanında üç ay boyunca haftada birer kez olmak üzere ara eğitim uygulanmalı ve ayrıca çalışanın performansı izlenilmelidir.

Çalışanların aldıkları ürün bilgisi ve teknik eğitiminin yanında çalıştığı sektörü de çok iyi tanınması gerekmektedir. Bu anlamda kurum kültürünün kazandırılması önemli rol oynamaktadır. Çalışanların ihtiyacı olan bilgiler belli bir eğitim programı çerçevesinde çalışana verilmelidir. Maalesef Restorasyon işletmelerinde oluşturulmuş böyle bir standart eğitim programı mevcut değildir. Son yıllarda hızlı gelişme gösteren restorasyon sektörünün yetişmiş teknik eleman ihtiyacı hızla artmaktadır. Toplumda ve restorasyon

hizmeti alan sektörlerde, tarihi yapı onarımına bakış oldukça değişikliğe uğramıştır. Artık restorasyon hizmetlerinde dünyanın ulaşılmış olduğu teknikler, restorasyon hizmetlerinin kalitesi ve yeterliliği önem arz etmeye başlamıştır.

Ayrıca son yıllarda restorasyon hizmeti alan kamu kurumlarının restorasyon için ayırdıkları bütçe artmıştır. 2007 yılının ilk üç ayında Vakıflar Genel Müdürlüğü 78 adet Restorasyon Proje Hizmet Alım işi çıkarmıştır.

Restorasyon işletmelerinde yapılan anket sonucu restorasyon firmalarının sıkıntılarını şu şekilde sıralayabiliriz.

- a) Uzman teknik eleman ihtiyacı vardır.
- b) Mevcut teknik elemanların hizmet içi eğitim ihtiyaçları mevcuttur.
- c) Restorasyon hizmet alan kamu kurum ve kuruluşları hizmet içi eğitim seminerleri düzenlememektedirler.
- d) Restorasyon işletmeleri organize olamadıkları için hizmet içi eğitim seminerleri düzenleyememektedirler.

Restorasyon konusunda işletmelerin ihtiyaçlarının asgariye indirilmesi için aşağıdaki önerileri sıralayabiliriz:

- Restorasyon çalışanlarının devamlı eğitilmesi ve desteklenmesi gerekir.
- Eğitime ilk günden itibaren başlanmalı, yeni elemanlara işini iyi öğrenmesini, kendilerine güvenmesini ve şirkette kalmasını sağlayacak şekilde çalışmalar yapılmalıdır.
- Restorasyon işletmelerinin standart bir eğitim programına sahip olması gerekmektedir. Ayrıca bu eğitim programının kayıtları iyi tutulmalı ve zaman içinde tekrar edilmelidir. Çalışanlara verilen bu eğitimin başarısını ölçüp, hangi konularda geri bilgi verilmesi gerektiği konusunda ise performans değerlendirilmesi yapılmalıdır. Bu performans değerlendirme sistemi ile verilen eğitimin zaman içerisinde talebi karşılayıp karşılayamadığı konusunda bizlere bilgi verecektir.
- Dünyada gelişen Restorasyon Tekniklerinin takibinin daha özenli yapılmasını sağlamak. Bunun için gelişen teknolojiyi takip etmek, bu konuda deneyimli olan ülkelere (İtalya, Avusturya, Macaristan) belli periyotlarla teknik eleman

göndermek gerekmektedir.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Üniversitelerin ilgili bölümleri ve İl Özel İdarelerinin her yıl belli dönemlerde hizmet içi eğitim seminerleri düzenlemeleri sağlanmalıdır.
- Restorasyon işletmeleri çok kısa süre içerisinde bir birlik çatısı altında toplanmalıdırlar. Bu birlik restorasyon konusunda hizmet içi eğitim seminerleri düzenlemelidir.
- Mimarlık bölümü bulunan Üniversitelerin Yüksek Lisans Programlarına Restorasyon dalının girmesi sağlanmalıdır.
- Ön lisans eğitimi veren üniversitelerde restorasyon ve konservasyon bölümlerine ahşap uygulama teknikleri, taş yapı teknikleri ve kalem işi bölümleri gibi restorasyonun alt yapısı sayılan bölümlerin açılması sağlanmalıdır.

Bu çalışmada 50 işletme yöneticisinin büyük bölümü ile yüz yüze geri kalanıyla telefonla görüşülerek anket çalışmaları yapılmıştır. Ekte verilmiş olan bu anketler değerlendirilerek Restorasyon işletmelerinde çalışan teknik elemanların eğitim durumları tespit edilmiş ve çıkan sonuçlar ışığında yukarıdaki öneriler yapılmıştır. Restorasyon işletmelerinin insan kaynakları için yapılacak yeni araştırmalar için bu çalışmanın katkısı olacağı düşünülmektedir.

EKLER

- EK 1 ANKET FORMU**
- EK 2 KORUMACILIK VE RESTORASYON İLE İLGİLİ
ULUSLARARASI BELGELER**
- EK 3 KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA İLE İLGİLİ
YASAL DÜZENLEMELER**
- EK 4 RESTORASYON TEKNİKLERİ**
- EK 5 KAYNAKÇA**
- EK 6 ÖZGEÇMİŞ**

EK 1 ANKET FORMU

	1	2	3	4	5
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Restorasyon Konusunda Uzman Mimar Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%33.3	0	%48.1	%14.8
Restorasyon Konusunda Uzman Restoratör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%7.4	%48.1	%3.7	%33.3	%7.4
Restorasyon Konusunda Uzman İnşaat Mühendisi Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%18.5	%44.4	%7.4	%11.1	%18.5
Restorasyon Konusunda Uzman Konservatör Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%59.2	%18.5	0	%14.8	%7.4
Restorasyon Konusunda Uzman Kalfa Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%25.9	%40.7	0	%22.2	%11.1
Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.8	%51.8	0	%11.1	%7.4
Restorasyon Konusunda Uzman Demirci Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%11.1	%48.1	%3.7	%22.2	%14.8
Restorasyon Konusunda Uzman Çatı ve Kiremiti Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%62.9	%3.7	%22.2	%7.4
Restorasyon Konusunda Uzman Derz Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%29.6	%33.3	%11.1	%25.9	0
Restorasyon Konusunda Uzman Ahşap Oyma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.81	%40.7	%7.4	%18.5	%18.5
Restorasyon Konusunda Uzman Kurşun Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%11.1	%29.6	%3.7	37%	%18.5
Restorasyon Konusunda Uzman Bakır Döşeme Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%66.6	0	%18.5	%14.8
Restorasyon Konusunda Uzman Taş Duvar Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%22.2	%18.5	%7.4	37%	%14.8
Restorasyon Konusunda Uzman Yonu Taşı Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%18.5	%14.8	%11.1	%44.4	%11.1
Restorasyon Konusunda Uzman Horasan Harcı İle Sıva Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.8	%22.2	%11.1	%33.3	%18.5
Müzecilik Konusunda Uzman	%22.2	%18.5	%7.4	37%	%14.8

Teşhir-Tanzim Elemanı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum					
Restorasyon Konusunda Uzman Bağdadi Yapı Yapma Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.8	%22.2	%11.1	%33.3	%18.5
Restorasyon Konusunda Uzman Kalem işi Sanatkarı Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%3.7	%62.9	%3.7	%22.2	%7.4
Restorasyon Konusunda Uzman Toprak Boya Ustası Bulmakta Zorluk Çekmiyorum	%14.81	%40.7	%7.4	%18.5	%18.5

EK 1 ANKET FORMU

	1	2	3	4	5
	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	toplam
Restorasyon Konusunda Lisans Eğitimi Teknik Elemanlar için Yeterlidir	%18.5	%70.3	%7.4	%3.7	50,00
Kültür ve Turizm Bakanlığı Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%62.9	%18.5	%14.81	%3.7	50,00
Vakıflar Genel Müdürlüğü Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%48.1	%7.4	%18.5	%25.9	50,00
Üniversiteler Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%40.7	%33.3	%3.7	%22.2	50,00
Mimar Odaları Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%25.9	%44.4	%18.5	%11.1	50,00
Meslek Odaları Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%18.5	%40.7	%33.3	%7.4	50,00
Yerel Yönetimleri Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%51.8	0,37	%11.1	0,00	50,00
Restorasyon Dernekleri ve Sektör Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Düzenliyor	%22.2	%7.4	%14.8	%55.5	50,00
Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Yeteri Kadar Kurs Açılıyor	%44.4	%22.2	%7.4	%14.8	50,00
Restorasyon Konusunda Uzman Eleman Yetiştirmek İçin Kurslara ihtiyaç Vardır	0,00	0,00	%11.1	%88.8	50,00
Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	0,00	%7.4	%92.6	50,00
Restorasyon Yüklenicileri İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	0,00	%7.4	%92.6	50,00
Ustalar İçin Restorasyon	0,00	0,00	0,00	%100.0	50,00

Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir					
Restorasyon İşinde Çalışan İşçiler İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	%7.4	%11.1	%81.4	50,00
Restorasyon İşinde Kontrollük Yapan Teknik Elemanlar İçin Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Verilmelidir	0,00	0,00	0,00	%100.0	50,00
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü Tarafından Verilmelidir	%11.1	%11.1	%3.7	0,74	50,00
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Üniversiteler Tarafından Verilmelidir	0,00	%11.	%3.7	%85.1	50,00
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Sivil Toplum Kuruluşları Tarafından Verilmelidir	%25.9	%7.4	%18.5	%48.1	50,00
Restorasyon Konusunda Eğitim Seminerleri Mimar Odaları Tarafından Verilmelidir	%40.7	%11.1	%7.4	%40.7	50,00

EK 2**KORUMACILIK VE RESTORASYON İLE İLGİLİ ULUSLARARASI
BELGELER**

- **CARTA DEL RESTAURO (1931)**
- **VENEDİK TÜZÜĞÜ (MAYIS 1964)**
- **AMSTERDAM BİLDİRGESİ (1975)**
- **NAİROBİ TOPLANTISI (1976)**

CARTA DEL RESTAURO (1931) :

İtalya'da anıt restorasyonu konusunda bilim sanata tekniği birleştiren, uyulması gereken bazı kurallar eski eserler ve Güzel Sanatlar Yüksek Kurulu tarafından yürütülmektedir. Bu kurumun ilkelerine göre belirli ölçüler çerçevesinde anıt restorasyonunu hem özel sektör hem de kamu kuruluşları uygulayabilirler. Farklı kurumların görüşleri kısmen de olsa birleştirilmeli, bir görüş diğerini etkisiz kılmamalıdır. Uygulamalarda onaylanan bazı temel kurallar vardır.

Eski Eserler Ve Güzel Sanatlar Yüksek Kurulu, Bilim, Sanat Ve Tekniği birleştiren çalışmalarda ülkenin tartışılmaz üstünlüğünü korumak ve mükemmelleştirmek gereğinin bilincinde olarak bir takım ilkeler geliştirmiştir. Bu ilkelerin başta anıtların incelenmesi ve korunmasıyla görevli müdürlük (Soprintendenza) olmak üzere hem özel sektör, hem kamu kuruluşlarınca uygulanması gereğine inanmaktadır.

Uygulamalarla onaylanan restorasyon kuramının temel kuralları şöyle sıralanabilir:

Madde 1: Anıtın kaybettiği dayanıklılığı ve zamana karşı direnme gücünü tekrar kazandırmak amacıyla sürekli bakım ve sağlama çabalarına önem verilmesi gerekir.

Madde 2: Bir anıtın bütünlenmesi varsayımlara değil, anıtın sağladığı kesin verilere ve büyük ölçüde anıtın özgün öğelerine dayandığı takdirde gündeme gelebilir.

Madde 3: Yapılarda genel çizgilerin ortaya çıkarılması ve korunması amacıyla mümkün olan en az ek ve nötr malzeme ile dağılmış parçaların birleştirilmesi söz konusu olabilir.

Madde 4: Yaşayan anıta yalnızca özgün işlevinden çok uzak olmayan ve gerekli uyarlamaların önemli hasara neden olmayacak şekilde yapılabileceği yeni kullanımlar verilmesi kabul edilebilir.

Madde 5: Sanat değeri ve tarihi anısı olan tüm öğeler korunmalıdır. Değerlendirme ve ortadan kaldırma kararları sağlıklı temellere dayanmalı, sadece müellife bırakılmamalı.

Madde 6: Anıta ve geçirdiği dönemlere olduğu kadar, çevresine de saygılı olunmalıdır.

Madde 7: Eğer bir anıta ek yapılması gerekirse, uyulması gereken temel koşul; yeni öğeler az tutulmalı, yapısal düzeni yansıtır karakterde olmalıdır.

Madde 8: Ekler kesin ve açık olmalıdır. Bir restorasyon asla inceleyenleri yanıltacak ve tarihi bir belgeyi değiştiren şekilde yapılmamalıdır.

Madde 9: Bilime dayanmayan yöntemler yerlerini bilimsel alanlara bırakmak zorundadır.

Madde 10: Topraktan çıkarılan kalıntıların düzenlenmesi veya in-situ olan anıtlar için “kurtarma” çalışması derhal ve sistemli olarak başlatılmalıdır.

Madde 11: kazılarda olduğu gibi restorasyon çalışmalarında da günlük tutularak, çizim ve fotoğraflarla sağlıklı bir belgeleme yapılmalıdır.

VENEDİK TÜZÜĞÜ (MAYIS 1964)

Tanımlar

Madde 1- Tarihi kültür varlığı kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar.

Madde 2- Kültür varlığının korunması ve onarımı için, mimari mirasın incelenmesine ve korunmasına yardımcı olabilecek bütün bilim ve tekniklerden yararlanılmalıdır.

Amaç

Madde 3- Kültür varlığının korunmasında ve onarılmasındaki amaç, onları bir sanat eseri olduğu kadar, bir tarihi belge olarak da korumaktır.

Koruma

Madde 4- Kültür varlığının korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğinin sağlanmasıdır.

Madde 5- Kültür varlığının korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanma arzu edilir, fakat bu nedenle yapının planı, ya da beze-meleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir.

Madde 6- Kültür varlığının korunması, ölçeği dışına taşmamak koşuluyla çevresinin de bakımını içine almalıdır. Eğer gelenek-sel ortam varsa, olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiçbir yeni eklentiye, yok etmeye ya da değiştirmeye izin verilmemelidir.

Madde 7- Bir kültür varlığı tanıklık ettiği tarihin ve içinde bulunduğu ortamın ayrılmaz bir parçasıdır. Kültür varlığının tümü-nün, ya da bir parçasının başka bir yere taşınmasına kültür varlığının korunması bunu gerektirdiği ya da çok önemli ulusal veya uluslararası çıkarların bulunduğu durumlar dışında izin verilmemelidir.

Madde 8- Kültür varlığının tamamlayıcı öğeleri sayılan heykel, resim gibi süslemeler, ancak bunları korumanın başka çaresi yoksa yerlerinden kaldırılabılır.

Onarım

Madde 9- Onarım uzmanlık gerektiren bir iştir. Amacı, kültür varlığının estetik ve tarihi değerini korumak ve ortaya çıkarmaktır. Onarım kendine temel olarak aldığı özgün malzeme ile güvenilir belgelere saygıyla bağlıdır. Faraziyenin başladığı yerde onarım durmalıdır; yapılması gerekli herhangi bir eklemenin mimari kompozisyon-dan farkı anlaşılabilmeli ve gününün damgasını taşımalıdır. Herhangi bir onarım içine başlamadan önce ve bittikten sonra, kültür varlığının arkeolojik ve tarihi bir incelemesi yapılmalıdır.

Madde 10- Geleneksel tekniklerin yetersiz kaldığı yerlerde, koruma ve inşa için bilimsel verilerle ve deneylerle geçerliliği saptanmış herhangi ağdaş bir teknik kullanılarak kültür varlığı sağlamlaştırılabilir.

Madde 11- Kültür varlığına mal edilmiş farklı dönemlerin geçerli katkıları saygı görmelidir; zira onarımın amacı üslup birliği değildir. Bir kültür varlığı üst üste çeşitli dönemlerin izlerini taşıyorsa, alttaki dönemleri açığa çıkarmak ancak bazı özel durumlarda yok edilen malzemenin önemi azsa, açığa çıkarılan malzeme büyük tarihi, arkeolojik ya da estetik değer taşıyorsa ve korunma durumu böyle bir davranışı gerekli gösterecek kadar iyi ise haklı çıkarılabilir. İlgili unsurların öneminin değerlendirilmesi ile ilgili yargıyı ve neyin yok edileceği üzerinde kararı vermek, sadece bu işi üzerine almış kimseye bırakılamaz.

Madde 12- Eksik kısımlar tamamlanırken, bütünle uyumlu bir Şekilde bağdaştırılmalıdır; fakat bu onarımın, aynı zamanda sanatsal ve tarihi tanıklığı yanlış bir biçimde yansıtılmaması için, zgnden ayırt edilebilecek bir Şekilde yapılması gereklidir.

Madde 13- Eklemelere, ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağıntısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir.

Tarihi Yerler

Madde 14- Kültür varlığının buldukları yerler, bütünlüğün korunması, sağlıklı kılınıp, yaşanır Şekilde ortaya konması için özel bir dikkat gerektirir. Böyle yerlerde yapılacak koruma ve onarım çalışmalarında, daha önceki maddelerde açıklanan ilkelerden esinlenmelidir.

Kazılar

Madde 15- Kazılar 1956 yılında UNESCO tarafından kabul edilmiş arkeolojik kazılarda uygulanması istenilen uluslararası ilkelerle tanımlanan kararlara ve bilimsel standartlara uygun olarak yapılmalıdır. Yıkıntılar korunmalı, mimari unsurların ve buluntuların sürekli olarak korunması için gerekli önlemler alınmalıdır. Bundan başka, kültür varlığının anlaşılmasını kolaylaştıracak ve anlamını hiç bozmadan açığa çıkartacak her çareye başvurulmalıdır.

Bütün yeniden inşa işlemlerinden peşinen (a priori) vazgeçilmelidir. Yalnız anastylosis'e, yani mevcut fakat birbirinden ayrılmış parçaların bir araya getirilmesine izin verilebilir. Birleştirmede kullanılan madde her zaman ayırt edilebilecek bir nitelikte olmalı ve bu, kültür varlığının korunmasını sağlamak ve eski haline getirmek için mümkün olduğunca az kullanılmalıdır.

Yayın

Madde 16- Bütün koruma, onarım ve kazı işlerinde her zaman çizim ve fotoğraflarla açıklık kazanmış çözüm getirici ve eleştirici raporlar halinde kesin belgeler hazırlanmalıdır.

Temizlemenin, sağlamlaştırmanın, yeniden düzenlemenin ve birleştirmenin her safhası çalışma sırasında ortaya çıkan, tanımlanmış biçimsel ve teknik özellikler göz önünde tutularak- raporda gösterilmelidir. Bu belgeler bir resmi kurumun arşivine konmalı ve araştırmacılar bundan yararlanabilmelidir. Bu raporların yayınlanması tavsiye edilir.

AMSTERDAM BİLDİRGESİ (1975)

Kongre aşağıdaki temel düşünceleri vurgulamaktadır.

- a) Avrupa'nın mimarlık mirasının yaşatılması çok önemlidir.
- b) Mimarlık mirası tarihsel ve kültürel özelliği olan tüm kentsel ve kırsal alanları içerir.
- c) Tüm halk tehlikelere karşı u hazineleri korumakta sorumludur.
- d) Mimari ürünlerin korunması, kent ve ülke planlamasının ana hedefi olmalıdır.
- e) Yerel yetkililerin mirasın korunmasında özel bir sorumluluğu vardır.
- f) Eski alanların sağlamlaştırılmasında köklü bir değişiklik gerektirmeyecek şekilde tasarlanmalıdır.
- g) Yasal ve yönetsel önlemler tüm ülkede güçlendirilmelidir.
- h) Giderlerin karşılanmasına katkıda bulunmak için, yerel yönetime parasal yardımda bulunulmalıdır.
- i) Mimarlık mirası ancak, halk ve özellikle de genç kuşak onun değerini bilirse yaşanacaktır.
- j) Kamunun ilgisini uyarmak için gerekli örgütler yüreklendirilmelidir.
- k) Çağdaş mimarlığın yüksek kalitede olması için tüm çaba gösterilmelidir.

KONGRE TARTIŞMASI SONUCU ORTAYA SONUÇ VE ÖNERİLER ÇIKMIŞTIR:

Mimarlık mirasının korunması, sağlam ve kalıcı bir temele oturtulmalıdır. Böylece esaslı bir araştırma konusu haline getirilecek tüm eğitimsel ve kültürel gelişim programlarının parçası olmalıdır. Mimarlık mirasının korunması kentsel ve bölgesel planlamanın baş hedeflerinden biridir.

Yerel yetkililerin mimarlık mirasının korunmasında özel ve yaygın sorumlulukları olmalıdır. Bu yetkiler;

- Kentsel ve kırsal dokuyu konu alan bir çalışmayı temel olarak kullanmalı,
- Yapılara uygun işlevler verip, onları yaşatmalı,
- Kamu hizmetlerinin gelişimi üzerinde uzun incelemeler yapmalı,
- Böyle bir politika için bütçelerin uygun bir bölümü ayrılmalı,
- Her türlü konuyla ilgilenecek temsilciler atamalı,
- Yapının o anki sahibiyle, eski sahibi arasında bağlam kurmalı,
- Gönüllü kuruluşların oluşumunu kolaylaştırmalı.

TARİHİ ALANLARIN KORUNMASI VE ÇAĞDAŞ ROLLERİ KONUSUNDA TAVSİYELER (UNESCO, 30 KASIM 1976, NAİROBİ)

Tüm dünyada modernleşme adı altında neyi yok ettiğini bilmeden akıl dışı ve uygun olmayan tarihi mirasa ciddi zararlar verdiği dikkate alarak mimari mirasın kentsel bölgesel planlamayla ilişkilerini ele alarak bunun gibi sebepler dolayısıyla bazı tavsiyelerde bulunulmuştur. Sonuçta genel kurul üye devletlerin bu tavsiyeler ışığındaki faaliyetlerini kararlaştırılmış tarifte ve biçimde genel kurula sunması tavsiye etmiştir.

GENEL İLKELER

- Topraklarında yer aldıkları devletin, hükümet ve vatandaşları bu mirası korumayı ve günümüz sosyal yaşamı ile bütünleştirmeyi görev saymalıdırlar.
- Her tarihi alan ve çevresi onu oluşturan parçaların birbirleriyle kaynaşmasına bağlı olan, mekansal organizasyon ve çevresi kadar insan faaliyetlerini de içeren bir bütün olarak görülmelidir.
- Özgürlüklerini zedeleyecek, gereksiz ekler yanlış veya duyarsız değişikliklere karşı koruna bilmelidir.
- Mimarlar ve şehir plancıları anıtların ve tarihi alanların görünümünün bozulmamasına ve tarihi çevrelerle uyumlu bir biçimde çağdaş yaşamla bütünleşmesine özen gösterilmelidir.

ULUSAL, BÖLGESEL, YEREL POLİTİKALAR

Her devlet çağdaş yaşam gereklerine uyumu sağlamak için teknik ekonomik sosyal önlemleri kapsayacak bir politika izlemelidir.

KORUMA ÖNLEMLERİ

Tüm koruma yöntemlerinin binaya zarar vermeyecek, tarihini etkilemeyecek şekilde koruma politikalarına uygun özel sektör ve kurumlarca onaylanmasını gerektirmektedir. Çalışmalar tamamlandıktan sonra sanat tarihçileri de dahil olmak üzere, koruma ve restorasyon uzmanları, mimar ve şehir plancılar, sosyolog ve ekonomistler, çevre bilimci ve peyzaj mimarları, halk sağlığı ve sosyal hizmet uzmanları ve koruma geliştirmeye ilgili tüm uzmanların oluşturduğu disiplinler arası ekiplerle hazırlanmalıdır.

Otoriteler ilgili topluluğun görüşlerinin alınması ve örgütlenmesinde öncülük etmelidir.

TEKNİK EKONOMİK VE SOSYAL ÖNLEMLER

Ulusal bölgesel ve yerel düzeyde korunacak alan ve çevrelerinin listesi yapılmalıdır.

Alanın mekansal değişim sürecinde dahil olmak üzere incelenmesi gereklidir. Bu inceleme arkeolojik tarihi mimari teknik ve ekonomik verileri kapsamalıdır. Çalışmalar mümkünse demografik verileri ekonomik sosyal ve kültürel faaliyetleri yaşama biçimi ve sosyal ilişkileri korunacak alanlardaki bağları içermelidir. Bu inceleme tamamlandıktan sonra koruma plan ve kuralları ortaya konmadan önce ilke olarak kent planlaması mimari ekonomik ve sosyal sorunlar göz önüne alınmalıdır.

Koruma plan ve kararlarının sorumlu kuruluşça onaylandıktan sonra kendileri veya bağlı müelliflerce yürütülmesi tercih edilir. Bu işlemlerin aşırı kar'a yol açmaması ve planın amaçlarından farklı alanlara hizmet etmemesini sağlamak üzere sürekli denetim gerekmektedir.

Anıtların çevrelerinin temizlenerek açılmasına genellikle izin verilmemelidir ve bir anıtın önlenemeyen nedenler ve özel koşullar olmadıkça yeri değişmemelidir.

Koruma ve onarım çalışmaları yeniden yaşama katma etkinlikleri ile birlikte yürütülmelidir böylece uygun mevcut işlevleri özellikle ticaret ve zanaatı yerinde tutmak uzun vadede ülke, bölge veya kentin sosyo-ekonomik yapısı ile bağdaşacak yenilerini getirmek temel olacaktır.

Kırsal alanlarda tarihi kırsal yerleşmelerin doğal çevreleri ile birlikte bütünlüklerinin korunması için ekonomik ve sosyal yapıdaki bozulma ve değişimler dikkatle kontrol edilmelidir. buna ek olarak imar ve bayındırlık işlerinden sorumlu bütün devlet daireleri program ve bütçelerini koruma planının ve kendi amaçları ile uyumlu çalışmaları finanse ederek tarihi çevrelerin sağlıklılaştırılmalarına katkıda bulunacak biçimde düzenlenmelidirler.

ARAŞTIRMA EĞİTİM ENFORMASYON

Gerekli uzman işçi zanaatçıların yaptıkları işlerin standartlarının yükseltilmesi bütün nüfusun korumanın gereğini anlamaları ve katılmaları için üye devletler yasal ve anayasal yetkilerine uygun olarak önlemler almalıdırlar.

- Tarihi alan ve çevrelerinin kent planlaması yönleri
- Koruma ve planlama arasında farklı düzeyde ilişkiler
- Tarihi çevrelerde uygulanabilecek koruma yöntemleri
- Malzemelerde değişme
- Koruma Çalışmalarında Çağdaş Teknikler
- Korumada Vazgeçilmez El Sanatları

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA İLE İLGİLİ

- **KANUNLAR**
- **YÖNETMELİKLER**
- **YÖNERGELER**
- **KARARLAR**

KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KANUNU

2863 Sayılı (5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile değişik) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

Kanun Numarası: 2863

Kabul Tarihi : 21/7/1983

Yayımlandığı R.Gazete: Tarih: 23/7/1983 Sayı: 18113

5226 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

Kabul Tarihi ve Sayısı: 14.7.2004 / 5226

Resmi Gazete Tarih ve Sayısı: 27.7.2004 / 25535

Birinci Bölüm - Genel Hükümler

Amaç

MADDE 1. - Bu kanunun amacı; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.

Kapsam

MADDE 2. - Bu kanun; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bunlarla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

Tanımlar ve kısaltmalar

MADDE 3. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Bu kanunda geçen tanımlar ve kısaltmalar şunlardır:

a)Tanımlar:

(1) "Kültür varlıkları"; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

(2) "Tabiat Varlıkları"; jeolojik devirlerle, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait olup ender bulunmaları veya özellikleri ve güzellikleri bakımından korunması gerekli, yer üstünde, yer altında veya su altında bulunan değerlerdir.

(3) "Sit"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli medeniyetlerin ürünü olup, yaşadıkları devirlerin sosyal, ekonomik, mimari ve benzeri özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş veya önemli tarihi hadiselerin cereyan ettiği yerler ve tespiti yapılmış tabiat özellikleri ile korunması gerekli alandır.

(4) "Koruma" ve "Korunma"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

(5) "Korunma Alanı"; taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının muhafazaları veya tarihi çevre içinde korunmalarında etkinlik taşıyan korunması zorunlu olan alanlardır.

(6) "Değerlendirme"; kültür ve tabiat varlıklarının teşhiri, tanzimi, kullanılması ve bilimsel yöntemlerle tanıtılmasıdır.

(7) "Ören yeri"; tarih öncesinden günümüze kadar gelen çeşitli uygarlıkların ürünü olup, topoğrafik olarak tanımlanabilecek derecede yeterince belirgin ve mütecanis özelliklere sahip, aynı zamanda tarihsel, arkeolojik, sanatsal, bilimsel, sosyal veya teknik bakımlardan dikkate değer, kısmen inşa edilmiş, insan emeği kültür varlıkları ile tabiat varlıklarının birleştiği alanlardır.

(8) "Koruma amaçlı imar plânı"; bu Kanun uyarınca belirlenen sit alanlarında, alanın etkileşim-geçiş sahasını da göz önünde bulundurarak, kültür ve tabiat varlıklarının sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda korunması amacıyla arkeolojik, tarihi, doğal, mimarî, demografik, kültürel, sosyo-ekonomik, mülkiyet ve yapılaşma verilerini içeren

alan araştırmasına dayalı olarak; hali hazır haritalar üzerine, koruma alanı içinde yaşayan hane halkları ve faaliyet gösteren iş yerlerinin sosyal ve ekonomik yapılarını iyileştiren, istihdam ve katma değer yaratan stratejileri, koruma esasları ve kullanma şartları ile yapılaşma sınırlamalarını, sağlıklaştırma, yenileme alan ve projelerini, uygulama etap ve programlarını, açık alan sistemini, yaya dolaşımı ve taşıt ulaşımını, alt yapı tesislerinin tasarım esasları, yoğunluklar ve parsel tasarımlarını, yerel sahiplilik, uygulamanın finansmanı ilkeleri uyarınca katılımcı alan yönetimi modellerini de içerecek şekilde hazırlanan, hedefler, araçlar, stratejiler ile plânlama kararları, tutumları, plân notları ve açıklama raporu ile bir bütün olan nazım ve uygulama imar plânlarının gerektirdiği ölçekteki plânlardır.

(9) "Çevre düzenleme projesi"; ören yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak ziyarete açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımdan kaynaklanan sorunlarını çözmek, alanın ihtiyaçlarını çağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ören yerinin kendi özellikleri göz önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projeleridir.

(10) "Yönetim alanı"; sit alanları, ören yerleri ve etkileşim sahalarının doğal bütünlüğü içerisinde etkin bir şekilde korunması, yaşatılması, değerlendirilmesi, belli bir vizyon ve tema etrafında geliştirilmesi, toplumun kültürel ve eğitsel ihtiyaçlarıyla buluşturulması amacıyla, plânlama ve koruma konusunda yetkili merkezî ve yerel idareler ile sivil toplum kuruluşları arasında eşgüdümü sağlamak için oluşturulan ve sınırları ilgili idarelerin görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenen yerlerdir.

(11) "Yönetim plânu"; yönetim alanının korunmasını, yaşatılmasını, değerlendirilmesini sağlamak amacıyla, işletme projesini, kazı plânu ve çevre düzenleme projesi veya koruma amaçlı imar plânını dikkate alarak oluşturulan koruma ve gelişim projesinin, yıllık ve beş yıllık uygulama etaplarını ve bütçesini de gösteren, her beş yılda bir gözden geçirilen plânlardır.

(12) "Bağlantı noktası"; yönetim alanı sınırlarında yer almamakla birlikte, arkeolojik, coğrafi, kültürel ve tarihi nedenlerle veya aynı vizyon ve tema etrafında yönetim ve gelişiminin sağlanması bakımından bu yer ile irtibatlandırılan kültürel varlıklardır.

b) Kısaltmalar:

- (1) "Bakanlık"; Kùltür ve Turizm Bakanlığını,
- (2) "Koruma Yüksek Kurulu"; Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunu,
- (3) "Koruma Bölge Kurulu"; Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunu," ifade eder.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 4. - Taşınır ve taşınmaz kùltür ve tabiat varlıklarını bulanlar, malik oldukları veya kullandıkları arazinin içinde kùltür ve tabiat varlığı bulunduğunu bilenler veya yeni haberdar olan malik ve zilyetler, bunu en geç üç gün içinde, en yakın müze müdürlüğüne veya köyde muhtara veya diğer yerlerde mülki idare amirlerine bildirmeye mecburdurlar.

Bu gibi varlıklar, askeri garnizonlar ve yasak bölgeler içinde bulunursa, usulüne uygun olarak üst komutanlıklara bildirilir.

Böyle bir ihbarı alan muhtar, mülki amir veya bu gibi varlıklardan doğrudan doğruya haberdar olan ilgili makamlar, bunların muhafaza ve güvenlikleri için gerekli tedbirleri alırlar. Muhtar, aynı gün alınan tedbirlerle birlikte durumu en yakın mülki amire; mülki amir ve diğer makamlar ise on gün içinde, yazı ile Kùltür ve Turizm Bakanlığına ve en yakın müze müdürlüğüne bildirir.

İhbarı alan Bakanlık ve müze müdürü bu Kanun hükümlerine göre, en kısa zamanda gerekli işlemleri yapar.

Devlet malı niteliği

MADDE 5. - Devlete, kamu kurum ve kuruluşlarına ait taşınmazlar ile özel hukuk hükümlerine tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan taşınmazlarda varlığı bilinen veya ileride meydana çıkacak olan korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kùltür ve tabiat varlıkları Devlet malı niteliğindedir. Özel nitelikleri dolayısıyla ayrı statüye tabi tutulan mazbut ve mülhak vakıf malları bu hükmün dışındadır.

**İkinci Bölüm - Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Korunması
gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları**

MADDE 6. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

- a) Korunması gerekli tabiat varlıkları ile 19. uncu yüzyıl sonuna kadar yapılmış taşınmazlar,
- b) Belirlenen tarihten sonra yapılmış olup önem ve özellikleri bakımından Kültür ve Turizm Bakanlığınca korunmalarında gerek görülen taşınmazlar,
- c) Sit alanı içinde bulunan taşınmaz kültür varlıkları,
- d) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle zaman kavramı ve tescil söz konusu olmaksızın Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda büyük tarihi olaylara sahne olmuş binalar ve tespit edilecek alanlar ile Mustafa Kemal Atatürk tarafından kullanılmış evler.

Ancak, koruma bölge kurullarınca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik ve diğer önem ve özellikleri bakımından korunması gerekli bulunmadığı karar altına alınan taşınmazlar, korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı sayılmazlar.

Kaya mezarlıkları, yazılı, resimli ve kabartmalı kayalar, resimli mağaralar, höyükler, tümülüsler, ören yerleri, akropol ve nekropoller; kale, hisar, burç, sur, tarihi kışla, tabya ve istihkâmlar ile bunlarda bulunan sabit silahlar; harabeler, kervansaraylar, han, hamam ve medreseler; kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi yol kalıntıları, mesafe taşları, eski sınırları belirten delikli taşlar, dikili taşlar; sunaklar, tersaneler, rıhtımlar, tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgâhlar; çeşme ve sebiller, imarethane, darphane, şifahane, muvakkithane, simkeşhane, tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, hazireler, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sandukalar, siteller, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar, külliyeler, eski anıt ve duvar kalıntıları; freskler, kabartmalar, mozaikler, peribacaları ve benzeri taşınmazlar; taşınmaz kültür varlığı örneklerindedir.

Tarihi mağaralar, kaya sığınakları; özellik gösteren ağaç ve ağaç toplulukları ile benzerleri; taşınmaz tabiat varlığı örneklerindedir.

Tespit ve Tescil

Madde 7. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 26.5.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanun ile değişik) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tespiti Kültür ve Turizm Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili ve faaliyetleri etkilenen kurum ve kuruluşların görüşü alınarak yapılır.

Yapılacak tespitlerde, kültür ve tabiat varlıklarının tarih, sanat, bölge ve diğer özellikleri dikkate alınır. Devletin imkanları göz önünde tutularak, örnek durumda olan ve ait olduğu devrin özelliklerini yansıtan yeteri kadar eser, korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenir.

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılan tespitler koruma bölge kurulu kararı ile tescil olunur. Tespit ve tescil ile ilgili usuller, esaslar ve kıstaslar yönetmelikte belirtilir.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye, sebil, Mevlevihane, çeşme ve benzeri korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının tespiti, envanterleşmesi Vakıflar Genel Müdürlüğünce yapılır.

Tescil kararlarının ilanı, tebliği ve tapu kütüğüne işlenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Korunma alanı ile ilgili karar alma yetkisi

MADDE 8. - Yedinci maddeye göre tescil edilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanlarının tespiti ve bu alanlar içinde inşaat ve tesisat yapılıp yapılamayacağı konusunda karar alma yetkisi koruma bölge kurullarına aittir. Koruma bölge kurullarının kararına 61 inci maddenin ikinci fıkrasına göre itiraz edilebilir.

Korunma alanlarının tespitinde, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, görünümünün ve çevreleri ile uyumlarının muhafazası için yeteri kadar korunma alanına sahip olmaları dikkate alınır. Bu hususlarla ilgili esaslar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

İzinsiz müdahale ve kullanma yasağı

MADDE 9. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde koruma bölge kurullarınca alınan kararlara aykırı olarak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarında inşâ ve fizikî müdahalede bulunulamaz, bunlar yeniden kullanıma açılmaz veya kullanımları değiştirilemez. Esaslı onarım, inşaat, tesisat, sondaj, kısmen veya tamamen yıkma, yakma, kazı veya benzeri işler inşâ ve fizikî müdahale sayılır.

Yetki ve yöntem

Madde 10. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Her kimin mülkiyetinde veya idaresinde olursa olsun, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırarak ve bunların her türlü denetimini yapmak veya kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler ve valiliklere yaptırmak Kültür ve Turizm Bakanlığınca aittir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin idare ve kontrolünde bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanmasında, gerektiğinde, Kültür ve Turizm Bakanlığının teknik yardımı ve işbirliği sağlanır.

Milli Savunma Bakanlığının idare ve denetiminde veya sınır boyu ve yasak bölgede bulunan kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi, Milli Savunma Bakanlığınca yerine getirilir. Bu korunmanın sağlanması, Milli Savunma Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı arasında düzenlenecek protokol esaslarına göre yürütülür.

Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde veya denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflara ait taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan cami, türbe, kervansaray, medrese, han, hamam, mescit, zaviye,

Mevlevihane, çeşme ve benzeri kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi koruma bölge kurulları kararı alındıktan sonra, Vakıflar Genel Müdürlüğüne yürütülür.

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma ve değerlendirilmesi, bu Kanun hükümlerine uygun olarak kendileri tarafından sağlanır.

Kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bu kuruluşların bütçelerine her yıl bu maksatla konacak ödeneklerle yapılır.

Bu hizmetlerin yerine getirilebilmesi için, Kültür ve Turizm Bakanlığı Bütçesine her yıl yeteri kadar ödenek konur. Araştırma, kazı ve sondaj yapılan alanların korunması ve değerlendirilmesi Bakanlığa aittir.

Büyükşehir belediyeleri, valilikler, Bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde kültür varlıkları ile ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek üzere sanat tarihi, mimarlık, şehir plânlama, mühendislik, arkeoloji gibi meslek alanlarından uzmanların görev alacağı koruma, uygulama ve denetim büroları kurulur. Ayrıca, il özel idareleri bünyesinde, kültür varlıklarının korunmasına yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerini hazırlayacak ve uygulayacak proje büroları ve sertifikalı yapı ustalarını yetiştirecek eğitim birimleri kurulur.

Belediyeler belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde, valilikler ise bu sınırlar dışında yetkilidir.

Bu bürolar koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar plâni, proje ve malzeme değişiklikleri ile inşaat denetimi de dahil olmak üzere uygulamayı denetlemekle yükümlüdürler.

Alanın özelliği göz önüne alınarak, bu büroların hangi uzmanlık dallarından teşekkül edeceği, çalışma, izin usul ve esasları; Bakanlık ve İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Hak ve sorumluluk

MADDE 11. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri bu varlıkların bakım ve onarımlarını Kültür ve Turizm Bakanlığının bu Kanun uyarınca bakım ve onarım hususunda vereceği emir ve talimata uygun olarak yerine getirdikleri sürece, bu Kanunun bu konuda maliklere tanıdığı hak ve muafiyetlerden yararlanırlar. Ancak, korunması gerekli kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanları, sit alanları zilyetlik yoluyla iktisap edilemez.

Malikler bu varlıkların üzerindeki mülkiyet haklarının tabii icabı olan ve bu Kanunun hükümlerine aykırı bulunmayan bütün yetkilerini kullanabilirler.

Bu Kanunun belirlediği bakım ve onarım sorumluluklarını yerine getirmekte aczi olanların mülkleri, usulüne göre kamulaştırılır. Mazbut veya mülhak vakıf varlıkları bu hükme tabi değildir.

Kültür ve Turizm Bakanlığının uygun görmesi ile, Vakıflar Genel Müdürlüğü, il özel idareleri, belediyeler ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, yukarıda sözü geçen maliklere lüzum görülen hallerde, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma, bakım ve onarımlarına, teknik eleman ve ödenekleri ile yardımda bulunabilirler.

Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı

Madde 12. - (21.2.2001 gün ve 4629 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Özel hukuka tabi gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının; korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığınca aynı, nakdi ve teknik yardım yapılır.

Bu amaçla, Bakanlık bütçesine yeterli ödenek konulur. Bakanlıkça yapılacak yardımlara ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Belediyelerin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin %10'u nispetinde "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

Tahsil edilen miktar, il özel idaresi tarafından açılacak özel hesapta toplanır. Bu miktar; belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, plânlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il sınırları içindeki belediyelere vali tarafından aktarılır ve bu pay valinin denetiminde kullanılır.

Bu madde uyarınca tahakkuk eden katkı payları hakkında 1319 sayılı Kanunun üçüncü kısmı hükümleri uygulanır. Katkı paylarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı ile Bakanlık tarafından belirlenir. 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uyarınca verilecek kredilerin en az %10'u tescilli taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu işlemlerine ilişkin başvurularda kullanılır. Bu kapsamdaki öncelikli projeler Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca müştereken belirlenir.

Devir yasağı

MADDE 13. - Hazineye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına ait olup, usulüne göre tescil ve ilân olunan, her çeşit korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı ile bunlara ait korunma sınırları dahilindeki taşınmazlar, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan, gerçek ve tüzelkişilere satılamaz, hibe edilemez.

Kullanma

Madde 14. - Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının intifa haklarının, belirli sürelerle kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, kamu menfaatine yararlı milli derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilere kiraya verilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine tabidir.

Anılan varlıklardan, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yönetim ve denetiminde bulunan mazbut ve mülhak vakıflarla, 7044 sayılı Aslında Vakıf Olan Tarihi ve Mimari Kıymeti Haiz Eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne Devrine Dair Kanunla yönetimi Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen vakıf mallarının kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere, Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan milli derneklere, belirli sürelerle, intifa haklarının bırakılması veya gerçek ve tüzelkişilerce karakterine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi, Vakıflar Genel Müdürlüğünün yetkisindedir.

Yukarıda belirlenen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını kullananlar, bunların bakım, onarım ve restorasyon işlerini bu Kanunda belirlenen esaslara göre yapmak ve bunun için gerekli masrafları karşılamakla yükümlüdürler.

Kamulaştırma

MADDE 15. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Taşınmaz kültür varlıkları ve bunların korunma alanları, aşağıda belirlenen esaslara göre kamulaştırılır:

a) Kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçmiş olan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile korunma alanları Kültür ve Turizm Bakanlığınca hazırlanacak programlara uygun olarak kamulaştırılır. Bu maksat için, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesine yeterli ödenek konur.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, il özel idareleri ve mahallî idare birlikleri tescilli taşınmaz kültür varlıklarını, koruma bölge kurullarının belirlediği fonksiyonda kullanılmak kaydıyla kamulaştırabilirler.

b) Menşei vakıf olup da çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen gerçek ve tüzelkişilerin mülkiyetine geçen korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve bunların korunma alanlarının kamulaştırılmaları, Vakıflar Genel Müdürlüğüne yapılır. Bu maksat için Vakıflar Genel Müdürlüğü bütçesine yeteri kadar ödenek konur.

c) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunma alanları, imar planında yola, otoparka, yeşil sahaya rastlıyorsa bunların belediyelerce; sair kamu kurum ve kuruluşlarının bakım ve onarımı ile görevli oldukları veya kullandıkları bu gibi kültür varlıklarının korunma alanlarının ise, bu kurum ve kuruluşlarca, kamulaştırılması esastır.

d) Kamulaştırmalarda bedel takdirinde, taşınmaz kültür varlıklarının eksiklik, enderlik ve sanat değeri dikkate alınmaz.

e) Kamulaştırma işlemleri, bu Kanun hükümleri ile 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre yapılır.

f) Sit alanı olması nedeni ile kesin inşaat yasağı getirilmiş korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu parseller, malikinin başvurusu üzerine bir başka hazine arazisi ile değiştirilebilir. Üzerinde bina, tesis var ise, malikinin başvurusu üzerine rayiç bedeli 2942 sayılı Kanununun 11 inci maddesi hükümlerine göre belirlenerek ödeme yapılır.

Bu hükümle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

Ruhsatsız yapı yasağı

MADDE 16. - Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların korunma alanlarında ruhsatsız olarak inşaat yapmak yasaktır. Buralarda ruhsatsız olarak yapılacak inşaatlar ile, koruma amaçlı imar planlarında, plana; sitlerde, sit şartlarına aykırı olarak inşa edilen yapılar hakkında imar mevzuatına göre işlem yapılır.

Sit alanlarında geçiş dönemi-koruma esasları ve kullanma şartları ile koruma amaçlı imar planı

MADDE 17. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) a) Bir alanın koruma bölge kurulunca sit olarak ilanı, bu alanda her ölçekteki plân uygulamasını durdurur. Sit alanının etkileşim çevresine ilişkin varsa 1/25.000 ölçekli plân kararları ve notları alanın sit statüsü dikkate alınarak yeniden gözden geçirilerek ilgili idarelerce onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar, koruma bölge kurulu tarafından üç ay içinde geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları belirlenir. Belediyeler, valilikler ve ilgili kurumlar söz konusu alanda ilgili meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve plândan etkilenen hemşerilerin katılımı ile toplantılar düzenleyerek koruma amaçlı imar plânını hazırlatıp, incelenmek ve sonuçlandırılmak üzere koruma bölge kuruluna vermek zorundadır. İki yıl içinde koruma amaçlı imar plânı yapılmadığı takdirde, geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarının uygulanması, koruma amaçlı imar plânı yapılıncaya kadar durdurulur.

Bu iki yıllık süre içinde zorunlu nedenlerle plân yapılamadığı takdirde koruma bölge kurulunca bu süre bir yıl daha uzatılabilir.

Koruma bölge kurulunda görüşülen ve uygun görülen koruma plânları onaylanmak üzere ilgili idarelere gönderilir. İlgili idareler, koruma amaçlı imar plânını en geç iki ay içinde görüşür ve varsa değişmesini istediği hususları koruma bölge kuruluna bildirir. Koruma bölge kurulunda bu hususlar da değerlendirilir ve kurul tarafından uygun görülen haliyle plânlar ilgili idarelere onaylanmak üzere gönderilir. Altmış gün içerisinde onaylanmayan plânlar kesinleşerek yürürlüğe girer. Koruma amaçlı imar plânının yürürlüğe girmesiyle geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları ayrıca karar almaya gerek kalmadan ortadan kalkar.

Ören yerlerinde çevre düzenleme projesi yapımı ve değişiklikleri, ilgili koruma bölge kurulunun uygun görüşü doğrultusunda Bakanlıkça yapılır, yaptırılır ve onaylanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinde yapılacak değişiklikler yukarıdaki usullere tabidir. Koruma amaçlı imar plânları; müellifi şehir plâncısı olmak üzere; alanın konumu, sit statüsü ve özellikleri göz önünde bulundurularak mimar, restoratör mimar, sanat tarihçisi, arkeolog, sosyolog, mühendis, peyzaj mimarı gibi meslek gruplarından Bakanlıkça belirlenecek uzmanlar tarafından hazırlanır.

Koruma amaçlı imar plânları ve çevre düzenleme projelerinin hazırlanması, gösterimi, uygulaması, denetimi ve plân müelliflerinin yeterliliği ile görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar, Bakanlık ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için belediyelere aktarılmak üzere İller Bankası Genel Müdürlüğü Bütçesine yeteri kadar ödenek konur. İl özel idareleri ise bütçelerinde koruma amaçlı imar plânlarının yapımı için ödenek ayırırlar. Koruma bölge kurulunca sit alanı olarak ilan edilen yerlerde; bu kararın ilanından önce imar mevzuatına ve onanlı imar plânlarına uygun olarak alınmış yapı ruhsatı ve eklerine göre subasman seviyesi tamamlanmış yapıların inşasına devam edilebilir, ancak bu maddenin (c) bendi uyarınca yapılanma hakkı aktarımını re'sen uygulamaya da ilgili idareler yetkilidir. Subasman seviyesi tamamlanmamış yapıların yapı ruhsatları iptal edilir. Kesin yapılanma yasağı bulunan sit alanlarında bu madde hükümlerinden faydalanılamaz.

b) Koruma amaçlı imar plânlarıyla kesin yapılanma yasağı getirilen sit alanlarında bulunan gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetindeki taşınmazlar malikin başvurusu üzerine, belediye ve il özel idaresine ait taşınmazlarla takas edilebilir.

c) Yapılanma hakları kısıtlanmış tescilli taşınmaz kültür varlıklarına veya bunların koruma alanlarında bulunan ya da koruma amaçlı imar plânlarıyla yapılanma hakları kısıtlanan taşınmazlara ait mülkiyet veya yapılanma haklarının kısıtlanmış bölümünü, imar plânlarıyla yapılanmaya açık aktarım alanı olarak ayrılmış, mülkiyetlerindeki veya üçüncü şahıslara ait alanlara, aktarımdan yararlanacak öncelikli hakları belirleyerek bir program dahilinde aktarmaya, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeler, bunların dışında valilikler yetkilidir.

Aktarım işleminde Sermaye Piyasası Kurulunca onaylı gayrimenkul değerlendirme şirketlerince yapılacak rayiç değer denkleştirmesi esastır. Ancak aktarıma konu hak tescilli taşınmaz kültür varlığına ilişkin ise yapı değeri dikkate alınmaz. Bu taşınmazlar için, kısıtlanmış yapılanma haklarının, imar plânlarıyla aktarım alanı olarak ayrılmış yapılanmaya açık diğer alanlarda kullanılmasını sağlayacak ve bu hakkı hamiline yazılı menkul kıymete dönüştürecek belgeler düzenlemeye, bu belgeleri yapılanma hakları kısıtlanmış alan olarak gösterilen ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlardaki taşınmaz sahiplerinden hak sahibi olanlara vermeye, imar plânında aktarım alanı olarak ayrılmış ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlarda ise ruhsat vermek için toplamaya ilgili idareler yetkilidir. Menkul kıymetlerin basılması, saklanması, el değiştirme işlemlerinin onaylanması ve veri tabanının oluşturulması ve denetlenmesi İller Bankasınca yapılır.

Bu alanlarda kesin yapılanma yasağı gelmesi nedeniyle yapılanma hakkının tamamen aktarılması halinde, yapılanma hakkı kısıtlanan taşınmaz, mütemmimi ile birlikte ilgili idare mülkiyetine geçer ve parseller ilgili idare adına tescil edilir ve hiçbir koşulda satışa konu edilemez.

Aktarıma konu parselde malikin korunabilir yapılanma hakkı kalması halinde ise yapılanma hakkı kısmen aktarılır. Bu durumda, malikin yapılanma hakkı kısıtlanmış alandaki mülkiyeti devam eder.

Ancak, aktarıma konu hak, tescilli taşınmaz kültür varlığı üzerinde ise, malikin bu varlığın korunması ve yaşatılması için gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmasını, ilgili idare ile imzalanacak protokole uygun olarak menkul kıymetleri teslim almasını müteakip başlatarak tamamlaması zorunludur. Aksi halde, ilgili idare teslim edilen menkul kıymet bedelini faiziyle birlikte malikten tahsile yetkilidir. Bu hususlar ve protokol menkul kıymet tesliminden önce ilgili idarece tapuya her türlü harçtan ve damga vergisinden muaf olarak şerh edilir.

Kısıtlanmış hakların bulunduğu belediye sınırları içerisinde, aktarım alanı tespit edilmesinin mümkün olamaması halinde, ilgili idareler ortak program yürütmeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Yapı esasları

MADDE 18. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının gruplandırılması, maliklerinin müracaat tarihinden itibaren üç ay içinde Koruma bölge kurulunca yapılır. Gruplandırılan taşınmaz kültür varlıkları, tapu kütüğünün beyanlar hanesine kaydedilir. Gruplandırma yapılmadıkça, onarım ve yapı esasları belirlenemez.

Tescilli taşınmaz kültür varlıklarının rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri ve bunların uygulanmasında restoratör mimar veya mimarın bulunması zorunludur. Bunlardan I. grup kapsamında olanların rölöve, restorasyon ve restitüsyon projelerinin uygulama çalışmaları, yapının özelliğine göre kalem işleri, ahşap, demir, taş işleri ve restorasyon konularında uzmanlaşmış kişilerce yapılır.

Sit alanları, korunması gerekli kültür varlıkları ve bunların koruma alanlarında onaylı plân ve proje dışı uygulama yapan veya yapılmasına yol açan sorumlularının, koruma bölge kurulları ile ilgili konularda plân ve proje düzenlemesi ve uygulama sorumluluğu yapması beş yıl süre ile yasaklanır. Uygulama sorumlularının denetimi, ilgili belediye veya valilikçe yapılarak aykırı hareket edenler, Bakanlığa ve ilgili meslek odasına bildirilir.

Proje uygulanması safhasında herhangi bir nedenle uygulama sorumlusunun ayrılması halinde bu husus Bakanlığa bildirilir, yenisi tayin edilmedikçe uygulamaya devam edilemez.

Yapı esasları, denetim ve bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Mahalli idareler, taşınmaz kültür varlığı parselinde, ek veya eklenti suretiyle yapılacak veya yeni inşa edilecek yapılara ait koruma bölge kurulunca verilen kararlarda veya onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar. Ancak, inşa edilecek yapının fen ve sağlık şartlarının mevzuata uygunluğunu kontrol ederler.

Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı parselleri, taşınmaz kültür varlıklarının mahiyetine tesir edecek şekil ve surette ayrılamaz ve birleştirilemez.

Maliklerin izin verme yükümlülüğü

MADDE 19. - Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının malikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığınca görevlendirilmiş uzmanlara, gerektiği zaman, varlığın kontrolü, incelenmesi, harita, plan ve rölövesinin yapılması, fotoğraflarının çekilmesi, kalıplarının çıkarılması için izin vermeye ve gereken kolaylığı göstermeye mecburdurlar. Ancak, görevliler konut dokunulmazlığı ve aile mahremiyetini ihlâl etmeyecek tarzda faaliyetlerini yürütürler.

Taşınmaz kültür varlıklarının nakli

MADDE 20. - Taşınmaz kültür varlıkları ve parçalarının, buldukları yerlerde korunmaları esastır. Ancak, bu taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere nakli zorunluluğu varsa veya özellikleri itibariyle nakli gerekli ise, koruma bölge kurullarının uygun görüşü ve gereken emniyet tedbirleri alınmak suretiyle Kültür ve Turizm Bakanlığınca istenilen yere nakledilebilir. Kültür varlığının nakli dolayısıyla taşınmazın maliki bir zarara maruz kalmışsa, Kültür ve Turizm Bakanlığınca oluşturulacak bir komisyonun tespit edeceği tazminat zarar görene ödenir.

İstisnalar ve muafiyetler

MADDE 21. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Tapu kütüğüne “korunması gerekli taşınmaz kültür varlığıdır” kaydı konulmuş olan ve I inci ve II inci grup olarak gruplandırılmış bulunan taşınmaz kültür varlıkları ile arkeolojik sit alanı ve doğal sit alanı olmaları nedeniyle üzerlerine kesin yapılanma yasağı getirilmiş taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları olan parseller her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Kültür varlıklarının korunması maksadıyla tespit, proje, bakım, onarım, restorasyon ve kazı ile müzelerin güvenliği için kullanılmak şartıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Milli Savunma Bakanlığı, Bakanlıkça ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne dışardan getirilecek her türlü araç, gereç, makine, teknik malzeme ve kimyevi maddeler ile altın ve gümüş varak, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Koruma bölge kurulları kararına uygun olarak bu taşınmaz kültür varlıklarında yapılan onarım ve inşaat işleri Belediye Gelirleri Kanunu gereğince alınacak vergi, harç ve harcamalara katılma paylarından müstesnadır.

Bu Kanun kapsamında tescil edilen taşınmaz kültür varlıkları için 29.6.2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

MADDE 22. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. 21 inci madde kapsamında değerlendirilmiştir.)

Üçüncü Bölüm - Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıkları

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları

MADDE 23. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile değişik) Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları şunlardır:

a) Jeolojik, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait, jeoloji, antropoloji, prehistorya, arkeoloji ve sanat tarihi açılarından belge değeri taşıyan ve ait oldukları dönemin sosyal, kültürel, teknik ve ilmi özellikleri ile seviyesini yansıtan her türlü kültür ve tabiat varlıkları; Her çeşit hayvan ve bitki fosilleri, insan iskeletleri, çakmak taşları (sleks),

volkan camları (obsidyen), kemik veya madeni her türlü aletler, çini, seramik, benzeri kab ve kacaklar, heykeller, figürinler, tabletler, kesici, koruyucu ve vurucu silahlar, putlar (ikon), cam eşyalar, süs eşyaları (hülliyyet), yüzük taşları, küpeler, iğneler, askılar, mühürler, bilezik ve benzerleri, maskeler, taçlar (diadem), deri, bez, papirus, parşümen veya maden üzerine yazılı veya tasvirli belgeler, tartı araçları, sikkeler, damgalı veya yazılı levhalar, yazma veya tezhipli kitaplar, minyatürler, sanat değerine haiz gravür, yağlıboya veya suluboya tablolar, muhallefat (relique'ler), nişanlar, madalyalar, çini, toprak, cam, ağaç, kumaş ve benzeri taşınır eşyalar ve bunların parçaları, Halkın sosyal hayatını yansıtan, insan yapısı araç ve gereçler dahil, bilim, din ve mihaniki sanatlarla ilgili etnografik nitelikteki kültür varlıkları.

Osmanlı Padişahlarından Abdülmecit, Abdülaziz, V. Murat, II. Abdülmecit, V. Mehmet Reşat ve Vahidettin'e ait ve aynı çağdaki sikkeler, bu Kanuna göre tescile tabi olmaksızın yurt içinde alınıp satılabilirler.

Bu madde kapsamına girmeyen sikkeler bu Kanunun genel hükümlerine tabidir.

b) Milli tarihimizdeki önemleri sebebiyle, Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşuna ait tarihi değer taşıyan belge ve eşyalar, Mustafa Kemal ATATÜRK'E ait zati eşya, evrak, kitap, yazı ve benzeri taşınırlar.

Yönetim ve gözetim

MADDE 24. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile değişik) Devlet malı niteliğini taşıyan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının Devlet elinde ve müzelerde bulundurulması ve bunların korunup değerlendirmeleri Devlete aittir. Bu gibi varlıklardan gerçek ve tüzelkişilerin ellerinde bulunanlar, değeri ödenerek Bakanlık tarafından satın alınabilir. 23 üncü maddenin (a) bendinde belirtilen etnografik mahiyetteki kültür varlıklarının yurt içinde alımı, satımı ve devri serbesttir. Alımı, satımı serbest bırakılacak etnografik eserlerin hangi devirlere ait olacağı ve diğer nitelikleri ile kayıt ve tescil şartları bir yönetmelikle belirlenir.

Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi ve Atatürk'e ait korunması gerekli taşınır kültür varlıkları, Bakanlık, Milli Savunma Bakanlığı veya Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu'na satın alınabilir. Ancak, bu tip eserlerden her ne

suretle olursa olsun yurt dışına çıkarılacakların kontrolü, Bakanlığa bağlı müzelerce yapılabileceği gibi bazı gümrük çıkış kapılarında bulundurulacak ihtisas elemanlarınca da yapılabilir. Hangi kapılarda ihtisas elemanı bulundurulacağı bir yönetmelikle belirlenir.

Yapılan kontrol sonunda bu tip eserlerden yurt dışına çıkmasında sakınca görülenler tespit edilerek değerlendirilmeleri yurt içinde yapılmak şartıyla, sahiplerine iade edilirler.

Bu maddede belirtilen ve alım, satımı serbest bırakılan eserlerde Devletin rüçhan hakkı mahfuzdur.

Müzelere alınma

MADDE 25. - Dördüncü maddeye göre Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirilen taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile 23 üncü maddede belirlenen korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından bilimsel esaslara göre tasnif ve tescile tabi tutulurlar. Bunlardan Devlet müzelerinde bulunması gerekli görülenler, usulüne uygun olarak müzelere alınırlar.

Korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarının tasnifi, tescili ve müzelere alınmaları ile ilgili kıstaslar, usuller ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

Türk askeri tarihini ilgilendiren her türlü silah ve malzemenin buldukları veya ihbar edildikleri yerde, tarihi niteliklerinin araştırılması, incelenmesi ve değerlendirilmesi Genelkurmay Başkanlığınca yapılır.

Tasnif ve tescil dışı bırakılan ve müzelere alınması gerekli görülmeyenler, sahiplerine bir belge ile iade olunurlar. Belge ile iade olunan kültür varlıkları üzerinde, sahipleri her türlü tasarrufta bulunabilirler. Bir yıl içinde sahipleri tarafından alınmayanlar, müzelerde saklanabilir veya usulüne uygun olarak Devletçe satılabilir.

Müze, özel müze ve koleksiyonculuk

MADDE 26. - Bu Kanunun kapsamına giren kültür ve tabiat varlıklarına ait müzelerin kurulması, geliştirilmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının görevlerindedir.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla, kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit kültür varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve müzeler kurabilirler. Ancak, gerçek ve tüzelkişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirerek, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenir.

Gerçek ve tüzelkişilerce kurulacak müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığının izin belgesinde belirlenen konu alanlarına inhisar etmek şartı ile, taşınır kültür varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler. Bu müzeler de, taşınır kültür varlıklarının korunması hususunda Devlet müzeleri stat sindedirler.

Anılan müzelerin kuruluş amacı, görevi ve yönetim Şekil ve Şartları ile gözetim ve denetimi yönetmelikle belirlenir. Devlet müzeleri içerisinde özel bir ihtisas ve araştırma müzeleri olan askeri müzelerin kurulması, yaşatılması, malzemenin ve uğraş konularının tayin ve tespiti Genelkurmay Başkanlığına aittir. Bu müzelerin görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma düzenleri, Milli Savunma Bakanlığının, Kültür ve Turizm Bakanlığıyla birlikte hazırlayacağı bir yönetmelikte belirtilir.

Gerçek ve tüzel kişiler, Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesiyle korunması gerekli taşınır kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilirler.

Koleksiyoncular faaliyetlerini, Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirmek ve yönetmelik gereğince, taşınır kültür varlıklarını envanter defterine kaydetmek zorundadırlar.

Koleksiyoncular, ilgili müzeye tescil ettirerek, koleksiyonlarındaki her türlü eseri on beş gün önce Kültür ve Turizm Bakanlığına haber vermek şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilirler. Satın almada  ncelik Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Kültür varlığı ticareti

MADDE 27. - Yirmi beşinci madde gereğince tasnif ve tescil dışı bırakılan ve Devlet müzelerine alınması gerekli görülmeyen taşınır kültür varlıklarının ticareti, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılır. Bu ticareti yapmak isteyenler, Kültür ve Turizm Bakanlığından ruhsatname almak zorundadırlar. Bu ruhsatnameler üç yıl için geçerlidir. Bu sürenin bitiminden bir ay önce ruhsatname yenilenebilir. Bu kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri, süresine bakılmaksızın iptal edilir.

İkametgâhını ticarethane olarak gösterme yasağı

MADDE 28. - Kültür varlığı ticareti yapanlar belli bir ticaret yeri göstermek mecburiyetindedir. Ancak, ikametgâhlarını hiçbir zaman, ticarethane veya depo olarak gösteremezler.

Ticarethane ve depoların kontrolü

MADDE 29. - Kültür varlığı ticareti yapanların işyerleri ve depoları yönetmelikte belirlenen esaslar dahilinde Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkililerince denetlenir.

Haber verme zorunluluğu

MADDE 30. - Kamu kurum ve kuruluşları (Belediyeler ve il özel idareleri dahil), vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan taşınır kültür ve tabiat varlıkları ile koleksiyonları, önce Devlet müzelerine haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Kültür ve Turizm Bakanlığı, kültür ve tabiat varlıklarından meydana getirilen koleksiyonları kuracağı komisyonun takdir edeceği bedel üzerinden satın alabilir. Bunlardan hazineye intikal etmiş olup da müze koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler, Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre, Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunurlar. Birinci fıkrada sözü edilen, kamu kurumu ve kuruluşları, vakıflar, gerçek ve tüzelkişiler satacakları eşya ve terekeler arasında bulunan veya yapacakları müzayedelerdeki satışlara konu olan askeri tarihimize ait kültür varlıkları ile silah ve askeri malzeme koleksiyonlarını Genelkurmay Başkanlığına haber vermeye ve göstermeye mecburdurlar. Bu kültür varlıklarından hazineye intikal etmiş olup,

askeri müzelerin koleksiyonlarına girmesi lüzumlu görülenler Devlet Ayniyat Yönetmeliği hükümlerine göre Milli Savunma Bakanlığına devrolunurlar.

Sikkeler

MADDE 31. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

Yurt dışına çıkarma yasağı

MADDE 32. - Yurt içinde korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıkları yurt dışına çıkarılamaz. Ancak, milli çıkarlarımız dikkate alınarak, bunların her türlü hasar, zarar, tehdit veya tecavüz ihtimaline karşı, gideceği ülke makamlarından teminat almak ve sigortalanmak şartı ile yurt dışında geçici olarak sergilendikten sonra geri getirilmelerine; Kültür ve Turizm Bakanlığınca teşkil edilecek yükseköğretim kurumlarının Arkeoloji ve Sanat Tarihi bilim dallarının başkanlarından oluşan bilim kurulunun kararı ve Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

Türkiye'deki kordiplomatik mensupları, Türkiye'ye girişlerinde beyan ederek beraberinde getirdikleri yabancı kökenli kültür varlıklarını, çıkışlarında beraberlerinde götürebilirler.

Yurt dışına geçici olarak sergilenmek üzere kültür ve tabiat varlıkları gönderilmesi esasları ile, Türkiye'deki kordiplomatik mensuplarının beraberlerinde getirdikleri bu tür varlıkların giriş ve çıkışlarında yapılacak işlemler, istenecek belgeler ile ilgili diğer hususlar Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Dışişleri Bakanlığı'nın birlikte düzenleyecekleri yönetmelikte belirtilir.

Yurt dışından getirme

MADDE 33. - Yurt dışından kültür varlığı getirmek serbesttir.

Kopya çıkarma

MADDE 34. - Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı ören yerleri ve müzelerdeki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının öğretim, eğitim, bilimsel araştırma ve tanıtma amacı ile

fotoğraflarının ve filmlerinin çekilmesi, mulaj ve kopyalarının çıkartılması Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bu hususlarla ilgili esaslar, yönetmelikte tespit olunur.

Dördüncü Bölüm - Araştırma, Sondaj, Kazı ve Define Arama

Araştırma, sondaj ve kazı izni

MADDE 35. - Bu Kanun hükümlerine tabi, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını meydana çıkarmak üzere, araştırma, sondaj ve kazı yapma hakkı, sadece Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir.

Bilimsel ve mali yeterliği Kültür ve Turizm Bakanlığınca takdir ve kabul olunan Türk ve yabancı heyet ve kurumlara araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından; sondaj ve kazı yapma izni Kültür ve Turizm Bakanlığının teklifi  zerine, Bakanlar Kurulu kararı ile verilir. Kültür ve Turizm Bakanlığı elemanları veya bu Bakanlıkça görevlendirilecek Türk bilim adamları tarafından yapılacak araştırma, sondaj ve kazılar, Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır. Askeri yasak bölgelerde yapılacak araştırma, sondaj ve kazı için gerekli ruhsatname, Genelkurmay Başkanlığının iznini müteakip, sözü geçen heyet ve kurumların göstereceği uzmanlar adına düzenlenir. Kültür ve Turizm Bakanlığınca haklı görülebilecek sebep olmadıkça heyet ve kurumlar ruhsatnamedeki üyelerini değiştirmezler.

Su altında korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu bölgeler, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca tespit edilir ve Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanır. Bu bölgelerde, sportif amaçlı dalış yapmak yasaktır, ikinci fıkra hükümlerine göre izin almak Şartıyla araştırma ve kazı yapılabilir.

Maliklerin mülkleri içinde yapılacak kazılar

MADDE 36. - Taşınmaz kültür varlığı sahiplerinin kendi mülkleri içinde kültür varlığı aramak maksadı ile araştırma, sondaj ve kazı yapmaları da bu Kanunun 35 ve 41 inci maddeleri hükümlerine tabidir.

Kazı izninde usul

MADDE 37. - Aynı kazı heyetine veya şahsa, aynı süre içinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca yapılan kurtarma kazıları dışında, birden fazla yerde kazı ve sondaj izni verilemez. İzin verilmesi, araştırma, sondaj ve kazının yapılması, elde edilecek kültür ve tabiat varlıklarının muhafaza şartları, bu eserler üzerinde araştırma, sondaj ve kazı sahiplerine tanınacak diğer haklar bir yönetmelikte tespit olunur. **Kazı izninin devredilemeyeceği**

MADDE 38. - Türk ve yabancı bilim kurumlarına veya onların adına hareket eden kişilere verilen kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni, Kültür ve Turizm Bakanlığının izni olmadan devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Araştırma, sondaj ve kazı izninin hükümsüzlüğü

MADDE 39. - Kültür ve Turizm Bakanlığınca kabul edilen haklı bir sebep gösterilmeden, ruhsatname tarihinden itibaren, en çok altı ay içinde başlanılmayan araştırma, kazı ve sondajlara ait izin ve ruhsatnameler, hükümsüz sayılır. Araştırma, sondaj ve kazı çalışmaları, makul bir sebep gösterilmeksizin iki aydan fazla tatil edilemez. Bu süreyi geciktirenlerin izin ve ruhsatnameleri iptal edilmiş sayılır. Ayrıca, bu Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlerin ruhsatnameleri iptal edilir ve bu gibilere, daha sonra izin ve ruhsat verilmez.

Araştırma, sondaj ve kazı izninde süre

MADDE 40. - Kazı ve sondaj ruhsatnameleri ile araştırma izni bir yıl için geçerlidir. Ruhsatname ve izin süresinin sonunda heyet başkanı kazıya, sondaj ve araştırmaya devam edildiğini, yazılı olarak bildirdiği takdirde, bu hak her yıl müracaat şartı ile gelecek yıllarda da müracaatçı için saklı tutulur.

Kazıdan çıkan eserlerin müzelere nakli

MADDE 41. - Kazılarda meydana çıkan bütün taşınır kültür ve tabiat varlıkları, kazı yapan heyet ve kurumlar tarafından her yıl yapılan kazı sonunda Kültür ve Turizm Bakanlığının göstereceği Devlet müzesine naklolunur. Kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen insan ve hayvan iskeletleri ile bütün fosiller, Kültür ve Turizm Bakanlığınca

uygun görüldüğü takdirde tabiat tarihi müzeleri ile üniversitelere veya ilgili diğer Türk bilim kurumlarına verilebilir. Ayrıca, kazı ve sondaj araştırmalarında elde edilen askeri tarihle ilgili her türlü taşınır kültür varlığı, Genelkurmay Başkanlığının uygun görüşü ile, Kültür ve Turizm Bakanlığınca askeri müzelere devredilir.

Zarar vermede tazminat yükümlülüğü

MADDE 42. - Kazı ve sondaj izni alanlar, bu çalışmayı sahipli arazide yaptıkları takdirde, kazı, sondaj ve araştırma bölgesindeki arazi sahiplerinin zararlarını tazmin ile yükümlüdürler. Arazi sahipleri Kültür ve Turizm Bakanlığının oluşturacağı komisyonca takdir edilecek tazminat karşılığında, kazı ve sondaj veya araştırmaya izin vermeye mecburdurlar.

Bu gibi yerler, gerektiğinde Kültür ve Turizm Bakanlığınca kamulaştırılabilir. Yabancı bilim kurumlarınca yapılan kazılarda, bu kamulaştırmanın bedeli kazı sahipleri tarafından ödenir. Hazine adına tescil edilecek yerin kamulaştırma bedelinin takdirinde genel kamulaştırma hükümleri uygulanır. Bu madde gereğince ödenecek tazminat ve kamulaştırma bedellerinin takdirinde, kazı, sondaj ve araştırma faaliyetlerinden önce, mevcut kültür ve tabiat varlıklarının eskilik, enderlik ve sanat değeri ile bu faaliyetler sonucu bulunan kültür varlıklarının değeri, dikkate alınmaz.

Yayım hakkı

MADDE 43. - Kazı, sondaj ve araştırmalarda, meydana çıkacak olan varlıkların yayım hakkı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümleri gereğince, kazı, sondaj ve araştırma izni alan heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırmayı fiilen idare edenlere aittir. Kazı başkanları, her kazı dönemi sonunda, Kültür ve Turizm Bakanlığınca bilimsel bir rapor vermekle yükümlüdürler. Kazının bitiminden itibaren, kazı dönemi çalışmalarına ait bilimsel raporlarını en geç iki yıl, nihai bilimsel raporlarını ise beş yıl içinde yayımlamayan kazı heyetlerinin kazı, sondaj ve araştırmalarda buldukları kültür ve tabiat varlıkları üzerindeki her türlü yayım hakkı Kültür ve Turizm Bakanlığınca geçer.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca adına yapılan kazı, sondaj ve araştırmalara ait bilimsel raporlar, kazı başkanlığınca, yayımlanacak şekilde hazırlanır. Kültür ve Turizm Bakanlığınca bunlardan gerekli görülenleri yayımlar.

Kültür ve Turizm Bakanlığınca uygun görülecek mazeretler dışında, yukarıda açıklanan süre içinde son raporlarını yayımlamamış bulunan heyet ve kişilere yeni bir kazı için ruhsatname verilmez.

Giderler

MADDE 44. - Kazı, sondaj ve araştırma yapılan saha ile, kazı, sondaj ve araştırmadan çıkan kültür varlıklarının yerinde korunmasını sağlamak maksadıyla, kazı yerinde geçici olarak çalıştırılacak bekçilerin ücret ve masrafları ile kazı yerinin eski haline getirilmesinin gerektirdiği giderleri karşılamak, kazı sırasında meydana gelebilecek zararları tazmin ve bunlarla ilgili bütün giderler, düzenlenecek yönetmeliğe göre, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından ruhsat verme veya süre uzatma sırasında, kazı sahiplerinden tahsil edilerek emaneten mal sandığına yatırılan paralardan ödenir. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından finanse edilen konularda, gider karşılıklarının mal sandığına yatırılması zorunlu değildir.

Korunma ve çevre düzenlemesi

MADDE 45. - Kültür ve Turizm Bakanlığının izni ile yapılan kazılarda ortaya çıkan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının bakım, onarım ve çevre düzenlemeleri ile taşınır kültür ve tabiat varlıklarının bakım ve onarımları kazı başkanlığınca yapılır.

Araştırma, kazı ve sondajların geçici olarak veya tamamen durdurulması

MADDE 46. - Bu Kanun hükümlerine aykırı olarak yapılan kazı, sondaj ve araştırmalar, Kültür ve Turizm Bakanlığınca geçici olarak veya tamamen durdurulur.

Tesislerin devri

MADDE 47. - Heyet ve kurumlar adına, kazı, sondaj ve araştırma yapan şahıslar tarafından, işe başlamak için veya çalışmaların devamı sırasında muhtelif şekillerde satın alınan veya inşa edilen depo, lojman ve benzeri tesisler ve malzeme, kazının sonunda bedelsiz olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığına devrolunur. Bu tesislerin kullanım şekillerinin tayinine Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkilidir.

Araştırma, kazı ve sondajda görevlendirilenler

MADDE 48. - Yabancı heyet ve kurumlar tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda Kültür ve Turizm Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü uzmanlarından bir veya birkaç temsilci bulunur. Türk heyet ve kurumlarınca yapılan araştırma, kazı ve sondajlara Kültür ve Turizm Bakanlığı adına yetkili bir uzman katılır. Temsilci ve uzmanların seçimi ve görevleri yönetmelikle belirlenir.

Türk heyet ve kurumlarınca yapılan kazılara katılacak Kültür ve Turizm Bakanlığı uzmanlarının yol masrafları, yevmiyeleri ve zaruri giderleri, 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir. Yabancı kurum ve heyetler tarafından yapılan araştırma, kazı ve sondajlarda görevlendirilecek Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcilerine ödenecek olan yol masrafları, yevmiye, temsil ödeneği ve su altı dalış tazminatı, kazı başkanlığından Kültür ve Turizm Bakanlığınca peşinen tahsil edilip bir Devlet Bankasına yatırılır. Temsil ödeneğinin miktarı, her yıl Kültür ve Turizm Bakanlığınca tayin edilir.

Araştırma, kazı ve sondaj izin yasağı

MADDE 49. - Türkiye'deki elçilik ve konsolosluklar mensuplarına, araştırma, kazı ve sondaj izni verilmez.

Define arama

MADDE 50. - Define aramak isteyenlere, bu Kanunun 6 nci maddesinde korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığı olarak belirtilen yerler ile tespit ve tescil edilen sit alanları ve mezarlıklar dışında, Kültür ve Turizm Bakanlığınca define arama ruhsatnamesi verilebilir.

Define aramak isteyenlere aynı süre içinde birden fazla yerde arama izni verilemez. Define arama izni, başkalarına devredilemez. Bu iş için bir başkası tevkil olunamaz.

Define aramada, Kültür ve Turizm Bakanlığından ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından temsilci olarak gönderileceklerin yolluk ve yevmiyeleri ile zaruri

giderleri arayıcı tarafından karşılanır. Bu iş için gerekli olan ödenek, Bakanlıkça, define arayıcısından peşinen tahsil edilip bir Devlet Bankasına yatırılır.

Arama ruhsatının verilmesi, define arayıcıdan istenecek belgeler, aramanın yapılması, çıkan defineden arayıcıya tanınacak haklar, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının birlikte düzenleyeceği yönetmelikte belirtilir.

Beşinci Bölüm - Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İle Koruma Kurulları

Kuruluş, görev, yetki ve çalışma şekli

MADDE 51. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile değişik) Yurt içinde bulunan ve bu Kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere, Bakanlığa bağlı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu” ile Bakanlıkça belirlenecek bölgelerde “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları” kurulur.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun görev ve yetkileri şunlardır;

- a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirlemek,
- b) Koruma bölge kurulları arasında gerekli koordinasyonu sağlamak,
- c) Uygulamada doğan genel sorunları değerlendirerek görüş vermek suretiyle, Bakanlığa yardımcı olmak,

Koruma Yüksek Kurulu yılda en az iki defa toplanır. Bakanlık gerekli gördüğünde Kurulu olağanüstü toplantıya çağırır. Koruma Yüksek Kurulu salt çoğunlukla toplanır, toplantıya katılan üyelerin en az dörtte üçünün oyları ile karar verir. Koruma Yüksek Kurulunun çalışma usul ve esasları ile diğer hususlar bir yönetmelikle düzenlenir.

Yüksek kurulun görevleri

MADDE 52. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. 51 inci madde kapsamında değerlendirilmiştir.)

Koruma yüksek kurulu üyeliği

MADDE 53. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 26.5.2004 tarih ve 5177 sayılı Kanun ile değişik) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu aşağıda belirtilen üyelerden oluşur.

Üyeler;

- (1) Bakanlık Müsteşarı,
- (2) Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı,
- (3) Bakanlığın ilgili Müsteşar Yardımcısı,
- (4) Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürü,
- (5) Turizm Genel Müdürü,
- (6) Bayındırlık ve İskân Bakanlığının İlgili Genel Müdürü veya Yardımcısı,
- (7) Orman Genel Müdürü veya Yardımcısı,
- (8) Vakıflar Genel Müdürü veya Yardımcısı,
- (9) Koruma bölge kurulları başkanlarından Bakanlıkça seçilecek altı üye.
- (10) Maden İşleri Genel Müdürü veya Yardımcısı,
- (11) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü veya Yardımcısı

Koruma Yüksek Kurulunun başkanı, Bakanlık Müsteşarıdır. Müsteşar bulunmadığı zaman yardımcısı Kurula başkanlık eder.

Temsilci üyelerin nitelikleri

MADDE 54. - Koruma Yüksek Kurulunun temsilci üyelerinin, yükseköğrenim görmüş olmaları ve 53 üncü maddede belirlenen bilim dallarından biri veya birkaçında tanınmış ve bu alanlarda çalışmalar yapmış, tercihen yurt içinde veya yurt dışında yayımlanmış eserler vermiş olmaları şartı aranır.

Koruma yüksek kurulu ve koruma bölge kurulu üyeliğinin sona ermesi, süresi ve huzur hakkı

MADDE 55. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kurum temsilcisi üyelerinin üyelikleri kurumlarındaki görevleri süresince devam eder. Koruma bölge kurullarının Bakanlıkça ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üyelerinin görev süresi beş yıldır. Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyeleri, görev ve yetki alanlarına giren konularda doğrudan veya dolaylı olarak taraf olamaz ve hiçbir menfaat sağlayamazlar. Aksine davrandığı tespit edilenlerin kurul üyeliği Bakanlıkça sona erdirilir.

Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurulu üyelerine, ayda altı toplantıyı geçmemek üzere her toplantı için Devlet memur aylık katsayısının (3000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucunda bulunacak miktarda huzur hakkı ödenir. Herhangi bir nedenle bir yıl içinde yıllık izin, hastalık ve mazeret izinleri hariç dört veya üst üste iki toplantıya katılmayan koruma bölge kurulu üyelerinin üyelikleri sona erer.

MADDE 56. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmış 51. madde kapsamında değerlendirilmiştir.)

Koruma bölge kurullarının görev, yetki ve çalışma şekli

MADDE 57. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Koruma bölge kurulları, Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları çerçevesinde olmak kaydıyla aşağıdaki işleri yapmakla görevli ve yetkilidir.

- a) Bakanlıkça tespit edilen veya ettirilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak,
- b) Korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak,
- c) Sit alanlarının tescilinden itibaren üç ay içinde geçiş dönemi yapı şartlarını belirlemek,
- d) Koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip karar almak,
- e) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespitini yapmak,
- f) Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanlarının tescil kaydını kaldırmak,
- g) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanlarıyla sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak.

Koruma bölge kurullarının başkan ve yardımcıları, üyeler arasından kurulca seçilir. Başkanın yokluğunda kurula, başkan yardımcısı başkanlık eder.

Koruma bölge kurulları, toplantıya katılması gereken üyelerin salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar alırlar. Ancak karar yeter sayısı Bakanlık ve Yükseköğretim Kurulunca seçilen üye sayısının salt çoğunluğundan az olamaz. Alınan kararlar bu Kanun ve ilke kararlarındaki dayanakları ile bilimsel gerekçeleri belirtilerek yazılır.

Koruma bölge kurullarının teknik ve idari hizmetleri, koruma bölge kurulu müdürlükleri tarafından yürütülür. Koruma bölge kurulu, belgeleri tam olarak koruma bölge kuruluna ibraz edildiği tarihten itibaren, koruma amaçlı imar plânlarını en geç altı ay, uygulamaya yönelik projeleri ise en geç üç ay içinde karara bağlar.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan

tadilat ve tamiratlar; özgün biçim ve malzemeye uygun olarak, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır. Bunların dışında her türlü inşâ ve fizikî müdahale koruma bölge kurulunun izni ile yapılır.

Ancak, koruma amaçlı imar plânı onaylanmış sit alanlarında, taşınmaz kültür varlığının bulunduğu parseller dışındaki inşâ ve fizikî müdahaleler, koruma amaçlı imar plânı hükümleri doğrultusunda, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü idare ve denetiminde olan mazbut vakıfların veya mülhak vakıfların mülkiyetindeki kültür varlıklarının 3194 sayılı İmar Kanununun 21 inci maddesi kapsamına giren ruhsata tâbi olmayan tadilat ve tamiratları, özgün biçim ve malzemeye uygun olarak Vakıflar Genel Müdürlüğünce yaptırılır.

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile bunların koruma alanlarında yapılan tadilat ve tamiratlara ilişkin uygulama öncesi ve sonrasına ait rapor ve belgeleri, ilgili idareler ve Vakıflar Genel Müdürlüğünce ilgili koruma bölge kurulu müdürlüklerine gönderilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin hususlar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Koruma bölge kurullarının oluşumu

MADDE 58. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun, 14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Koruma bölge kurulları aşağıda belirtilen üyelerden oluşur;

- a) Arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimari ve şehir plancılığı konularında uzmanlaşmış kişiler arasından Bakanlıkça seçilecek beş temsilci,
- b) Yükseköğretim Kurulunca, kurumlarının arkeoloji, sanat tarihi, mimarlık, şehircilik bilim dallarından aynı daldan olmamak üzere iki öğretim üyesi,
- c) Görüşülecek konu, belediye sınırları içinde ise ilgili belediye başkanı veya teknik temsilcisi, dışında ise ilgili valilikçe seçilecek teknik temsilci,

- d) Görüşülecek konu, Bayındırlık ve İskân Bakanlığı ile ilgili ise Bayındırlık ve İskân Müdürlüğünden bir teknik temsilci,
- e) Görüşülecek konu, Vakıflar Genel Müdürlüğü ile ilgili ise Vakıflar Bölge Müdürü veya teknik temsilcisi,
- f) Görüşülecek konu, Çevre ve Orman Bakanlığı ile ilgili ise konuyla ilgili teknik temsilci.
- g) Görüşülecek konunun müze müdürlüğünü ilgilendirmesi halinde ilgili müze müdürü. İlgili meslek odaları koruma bölge kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılabilirler. Ayrıca kurula oy hakkı olmamak kaydıyla danışman uzman çağrılabilir.

MADDE 59. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

Kurul üyeliğinin sona ermesi ve üyelik süresi

MADDE 60. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

Kararlara uyma zorunluluğu

MADDE 61. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Kamu kurum ve kuruluşları ve belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, Koruma Yüksek Kurulu ve koruma bölge kurullarının kararlarına uymak zorundadır. Koruma Yüksek Kurulunun ilke kararları Resmî Gazetede yayımlanır.

Plânlama yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile valilik ve belediyeler, kurullarca alınmış ve alınacak sit alanı, derecelendirilmesi, sit geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartları, koruma amaçlı imar plânları ve revizyonlarına ilişkin kararlara karşı altmış gün içerisinde Koruma Yüksek Kuruluna itiraz edebilirler.

Bu itirazlar, Koruma Yüksek Kurulunca incelenir ve en geç altı ay içinde karara bağlanır. Koruma Yüksek Kuruluna yapılacak itirazlarla ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

Kurul üyelerinin yolluk ve gündelikleri

MADDE 62. - Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma bölge kurulları üyelerinden umumi harcırah hükümlerine tabi bulunanların kurul toplantıları için memuriyet mahalleri dışındaki seyahatlerinde yıl giderleri ve gündelik, tabii üyelere mensup oldukları kurumlarınca; diğer üyelere, Kültür ve Turizm Bakanlığınca ödenir.

Kurullarla ilgili yönetmelik

MADDE 63. - Yüksek Kurul ile Koruma Bölge Kurullarının görev, yetki ve sorumlulukları ile bu Kurulların kendi aralarındaki ve Kültür ve Turizm Bakanlığıyla olan ilişkileri bir yönetmelikle düzenlenir.

Altıncı Bölüm - İkramiye ve Cezalar

Kültür varlıklarını bulanlara verilecek ikramiye

MADDE 64. - Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer üstünde, yer altında ve su altında bulunan taşınır kültür varlıklarını 4 üncü maddede yazılı makam ve mercilere, aynı maddede yazılı süreler içerisinde haber verenlere:

- a) Bulunan varlık, bulanın mülkü ise bu Kanunun 24 üncü ve 25 inci maddeleri uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.
- b) Bulunan varlık başkasının mülkü içinde ise Kültür ve Turizm Bakanlığınca varlığın değeri dikkate alınarak, takdir olunacak bedelin %80'i ikramiye olarak bulan ile mülk sahibi arasında yarı yarıya paylaşılır.
- c) Kültür varlığı Devlete ait arazide bulunmuş ise, takdir olunacak bedelin %40'ı bulana ikramiye olarak verilir.
- d) Nerede bulunursa bulunsun haber verilen kültür varlığı korunması gerekli nitelikte olmadığı takdirde haber verenlere bu Kanunun 25 inci maddesindeki işlem uygulanır. Ayrıca ikramiye verilmez.

e) Nerede olursa olsun, yeni bulunup da 4 üncü maddede yazılı süreler içinde haber verilmediğinden dolayı gizlenmiş sayılan kültür varlıklarını haber verenler ile, bunları yakalayan kamu görevlilerine, 1905 sayılı “Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimi Vergilerin Mektuplarını Haber Verenlere Verilecek İkramiyelere Dair Kanun”da taşınır mallar için gösterilen oranlar dahilinde tespit edilen bedel ikramiye olarak verilir.

f) Yukarıdaki fıkralardan herhangi biri uyarınca kültür varlıklarını bulan, haber veren veya yakalayan kişiler birden fazla ise verilecek ikramiyeler bunlar arasında eşit olarak paylaşılır.

g) Yukarıda belirtilen ikramiyelerin tahakkuk ve tediyesine ait işlemler Maliye ve Kültür Bakanlıklarınca birlikte yönetmelik esaslarına göre yapılır.

Cezalar

MADDE 65. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Bu Kanunun 9 uncu maddesine aykırı hareket edenler:

a) Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının yıkılmasına, bozulmasına, tahribine, yok olmasına veya her ne suretle olursa olsun zarara uğramalarına kasten sebebiyet verenler iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılırlar. Bu fiiller korunması gerekli kültür ve tabiat varlığını yurt dışına kaçırmak maksadıyla işlenmiş ise yukarıda belirtilen cezalar bir kat artırılır.

b) Sit alanlarında geçiş dönemi koruma esasları ve kullanma şartlarına, koruma amaçlı imar plânlarına ve koruma bölge kurullarınca belirlenen koruma alanlarında öngörülen şartlara aykırı izinsiz inşâ ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptıranlar, iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

c) Bu kanunda belirli usuller dışında usulsüz yıkma ve imar izni verenler iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası, ayrıca beşmilyar liradan onmilyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

d) Bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerden bu Kanunun 57 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkraları uyarınca izin almaksızın veya izne aykırı olarak tamirat ve tadilat yapanlar ile izinsiz inşâ ve fizikî müdahale yapanlar veya yaptıranlar bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve üçmilyar liradan altımilyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Usulsüz belge verenler, ilan ve tebligat yapanlar

MADDE 66. - Bu kanunun 16 ncı maddesinde yer alan yasaklara aykırı olarak belge verenler, suç diğer kanunlarda daha ağır bir cezayı gerektirmediği hallerde, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi beş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile; bu Kanunun 7 inci maddesinde yer alan ilan ve tebligatı bilerek, süresinde usulüne uygun yapmayanlar ise, üç aydan bir yıla kadar hapis, bin liradan otuz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

MADDE 67. - Bu kanunun 4,27,28 inci maddelerine aykırı hareket edenler, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi beş liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Yurt dışına çıkarma yasağına aykırı hareket edenler

MADDE 68. - Bu Kanunun 32 inci maddesinin birinci fıkrasına aykırı davrananlara, beş yıldan on yıla kadar ağır hapis, yüz bin liradan üç yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile hüküm olunur.

Ayrıca kültür ve tabiat varlığına el konularak müzeye teslim edilir.

Bu fiillerin işlenmesi sırasında kullanılan her türlü eşya ve araçlara el konulur. Kamu kuruluşlarına ait eşya ve araçlar bu hükmün dışındadır. **Tetkik ve kontrole muhalefet**

MADDE 69. - Bu Kanunun 29 uncu maddesinde yer alan tetkik ve kontrole muhalefet edenler ile 41 inci maddede yer alan nakil işlerine aykırı hareket edenler altı aydan bir yıla kadar hapis ve yirmi beş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Özel mülkiyete konu olanlar

MADDE 70. - Bu kanunun 24 üncü maddesine aykırı hareket edenler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmi beş bin liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Kazı, sondaj ve araştırmaya ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 71. - Bu Kanunun 38,42 ve 43 üncü maddelerine aykırı hareket edenler elli bin liradan iki yüz bin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Kamu personeline ilişkin kararlar

MADDE 72. - Bu Kanunun uygulanmasında, görevli kamu personeli hakkında yapılacak iş ve işlemler ve alınacak her türlü kararlar ve bu kararlara karşı yapılacak itirazlar, öncelikle incelenir ve sonuçlandırılır.

Özel müze ve koleksiyonculara ilişkin hükümlere aykırı hareket

MADDE 73. - Bu Kanunun 26,30 ve 31 inci maddelerine aykırı davrananlara, suç daha ağır bir cezayı gerektirmiyorsa, üç aydan bir yıla kadar hapis ve yirmi beş liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası verilir.

İzinsiz araştırma, kazı ve sondaj yapanlar

MADDE 74. - Ruhsatsız sondaj ve kazı yapanlara, iki yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve elli bin liradan iki yüz bin liraya kadar ağır para cezası; izinsiz define araştıranlara da bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis ve yirmi beş liradan yüz bin liraya kadar ağır para cezası; izinsiz araştırma yapanlara elli bin liradan iki yüz bin liraya kadar ağır para cezası verilir. Bu filleri yurt dışına kültür varlıklarını kaçırma amacıyla yaptıkları anlaşılmal ve fiili işleyenler, kültür varlıklarının korunmasında görevli kişiler ise bu maddede yazılı cezanın iki katı verilir. Bu kişiler ellerinde bulunan kültür varlıkların, bedel ödemeksizin alınıp, ilgili müzelere teslim edilir.

Cezaların artırılması

MADDE 75. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kitap, onuncu babının 1 inci ve 2 inci fasıllarında yazılı suçların konusu bu Kanunun kapsamına giren kültür varlıkları ise, muayyen olan ceza üçte birinden az olmamak üzere, iki katına kadar artırılarak hükmolunur.

Türk Ceza Kanununun ikinci kitap, onuncu babının yedinci faslında yazılı suçların konusu, bu Kanun kapsamına giren taşınır kültür varlıkları ise, muayyen olan ceza üçte birinden az olmamak üzere iki katına kadar artırılarak hükmolunur.

Yedinci Bölüm - Diğer Hükümler

Yürürlükten kaldırılan kanunlar

MADDE 76. - 28 /2 /1960 tarih ve 7463 sayılı "Hususi Şahıslara Ait Eski Eserlerle Tarihi Abidelerin İstimlâki Hakkında Kanun "; 25 /4 /1973 tarihi ve 1710 sayılı "Eski Eserler Kanunu"; 2 /7 /1951 tarih ve 5805 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkilini ve Vazifelerine Dair Kanun" ile 18 /6 /1963 tarih ve 1741 sayılı "Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu Teşkilini ve Vazifelerine Dair 2 Temmuz 1951 tarihli ve 5805 sayılı Kanunda Bazı Değişiklikler Yapılması Hakkında Kanun " yürürlükten kaldırılmıştır.

EK MADDE 1. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Bu Kanunda yer alan "Koruma Kurulu" ibareleri "koruma bölge kurulu" olarak değiştirilmiştir.

Alan yönetimi, müze yönetimi ve anıt eser kurulu

EK MADDE 2. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanunla eklenmiştir.) Yönetim alanlarında alan yönetimi, ulusal nitelikli müzelerde ise müze yönetimi, anıt eserlerde anıt eser kurulu kurulur.

a) Yönetim alanları ile bunların bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kentsel sitlerde birden fazla belediyeyi ilgilendirmesi halinde Büyükşehir belediyesi eşgüdümünde ilgili belediyeler, tek bir belediyenin görevi alanına girmesi halinde ilgili belediye, diğer yerlerde ise Bakanlıkça

yönetim plânı taslağı hazırlanır veya hazırlattırılır. Hazırlanan taslağın karara bağlanması ve uygulanması konusunda önerilerde bulunmak amacıyla, alanda mülkiyet hakkı bulunanlar, meslek odaları ve sivil toplum örgütleri ile üniversitelerin ilgili bölüm temsilcilerinden oluşan bir danışma kurulu kurulur.

Eşgüdümün sağlanması amacıyla, kentsel sitlerde ilgili belediye diğer yerlerde Bakanlıkça bir alan başkanı belirlenir. Bakanlıkça belirlenen alan başkanlığı görevini fiilen yürütenlere, Devlet memurları aylık katsayısının (20000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmamak kaydıyla Bakan tarafından belirlenecek miktarda, damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaksızın çalışmayı takip eden her ay başında Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü bütçesinden ödeme yapılır.

Yönetim plân taslağı kapsamında hizmetine ihtiyaç duyulan idarelerin birer temsilcisi ve danışma kurulunca seçilecek iki üyenin katılımıyla eşgüdüm ve denetleme kurulu kurulur. Alan başkanı, kurulun da başkanıdır. Kurul, bu taslağı inceleyip mutabakata varmak suretiyle yönetim plânını altı ay içerisinde onaylamaya ve bu plânın uygulanmasını denetlemeye yetkilidir.

Kurulun denetim görevini yerine getirebilmesi amacıyla ilgili kurum uzman personelinden ve denetim elemanlarından oluşan bir denetim birimi kurulabilir. Bu birim, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üçüncü kişilerden yönetim plânı ve uygulaması ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler ile gerçek ve tüzel kişiler, eşgüdüm ve denetleme kurulunca onaylanan yönetim plânına uymak, ilgili idareler, plân kapsamındaki hizmetlere öncelik vermek ve bu amaçla bütçelerine gerekli ödenekleri ayırmak zorundadır.

b) Bakanlıkça belirlenen ulusal nitelikli müzelerde, müze başkanı ve ona bağlı müze müdürü ile işletme müdürü ve müze kurulundan oluşan müze yönetimi kurulur.

Müzelerde; kayıt, tescil, envanter, depolama, eserlerin her türlü bakım ve onarımı, sergilenmesi ve korunması, kültürel, eğitim ve bilimsel faaliyetler müze müdürü tarafından; tanıtım, satış üniteleri yönetimi, etkinlik organizasyonu, ziyaretçi

yönetimi, çevre düzenlemesi, bakım-onarım, temizlik işleri işletme müdürü tarafından yürütülür.

Müze başkanı, kendisine bağlı müdürlüklerin faaliyetlerinin eşgüdüm ve denetimi ile müzenin ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar nezdinde temsiline yetkilidir.

Müze başkanlığı görevini yürütmek üzere; arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, etnoloji, iktisat, işletme, kamu yönetimi gibi dallarda eğitim görmüş kimseler arasından Bakanlıkça bir müze başkanı atanır.

Tüm müzelerde o müzeye münhasıran ayrıca müze kurulu oluşturulur. Müze kurulu müzenin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile müzeye bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kişilerden oluşur. Müze kurulu, bünyesinden bir başkan seçer.

Müze kurulunun görüşleri doğrultusunda müze için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eser, koleksiyon korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlanır. Koruma ve geliştirme projesi kapsamında uygulamaları denetlemek, müzenin tanıtımını yapmak, müzeye bağış toplamak, onursal müze dostu ödülü vermek müze kurulunun yetkisindedir. Müze kurulu müzenin işleyişine dair her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. Bakanlık bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

c) Taşınmaz kültür varlığı niteliğindeki anıt eserler için ise, o esere münhasır anıt eser kurulu oluşturulur. Kurul; eserin bulunduğu yerdeki üniversitelerin ilgili bölümlerinden öğretim üyeleri, meslek odaları, sivil toplum örgütü temsilcileri ve yerel yönetimlerin temsilcileri ile eserin korunması ve geliştirilmesi için bağışta bulunanlardan Bakanlıkça uygun görülen kimseler ile bu eserler için tasarruf yetkisine sahip idarenin temsilcisinden oluşur. İlgili idarenin temsilcisi bu kurulun başkanıdır.

Kurul, eser için mekansal ve fiziksel gelişim, tematik gelişim ve vizyon, eserin korunması ve geliştirilmesi, tanıtım ve teşhir gibi konuları kapsayan yıllık ve beş yıllık koruma ve geliştirme projesi hazırlar. Koruma ve geliştirme projesi kapsamındaki uygulamalar, anıt eserin tanıtımını yapmak, anıt eser için bağış toplamak, onursal

ödülleri vermek anıt eser kurulunun yetkisindedir. Kurul; eserin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine ilişkin her yıl düzenli olarak rapor hazırlar. İlgili idareler bu raporları değerlendirmeye almak zorundadır.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

EK MADDE 3. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanunla eklenmiştir.) 383 sayılı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Millî Parkı Kanunu ile belirlenen alanlarda ek-2 maddenin (a) fıkrası hükümleri uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 2. - Gerçek ve tüzel kişiler, koleksiyoncular, bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, ellerinde bulunan korunması gerekli taşınır kültür ve tabiat varlıklarını, menşe göstermeksizin, 24 ve 25 inci maddeler göre devlet müzelerine satabilir veya envanter defterlerine kayıt ederek en yakın müzeye onaylattırmaları şartıyla Kanununun 24 üncü maddesi hükmünden yararlanabilirler.

GEÇİCİ MADDE 3. - (14.7.2004 tarih ve 5226 sayılı Kanun ile değişik) Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulları, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurullarına, kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulu büro müdürlükleri, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte kültür ve tabiat varlıklarını koruma bölge kurulu müdürlüklerine dönüşür.

Kanunda belirtilen yönetmelikler, Kanunun yayımı tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılır. Bu düzenlemeler yapıncaya kadar mevcut yönetmeliklerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 4. - (17.6.1987 tarih ve 3386 sayılı kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır.)

Yürürlük

MADDE 77. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Resmi Gazete Tarih ve No:05.07.2005 -25866

Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

Kanun No. 5366

Kabul Tarihi : 16.6.2005

Amaç ve kapsam

MADDE 1. — Bu Kanunun amacı, Büyükşehir belediyeleri, Büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır.

Bu Kanun, yukarıda belirtilen amaçlar doğrultusunda oluşturulacak olan yenileme alanlarının tespitine, teknik altyapı ve yapısal standartlarının belirlenmesine, projelerinin oluşturulmasına, uygulama, örgütlenme, yönetim, denetim, katılım ve kullanımına ilişkin usûl ve esasları kapsar.

Alanların belirlenmesi

MADDE 2. — Yenileme alanları, il özel idarelerinde il genel meclisi, belediyelerde belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile belirlenir. İl özel idaresinde il genel meclisince, Büyükşehirler dışındaki belediyelerde belediye meclisince alınan kararlar Bakanlar Kuruluna sunulur. Büyükşehirlerde ise ilçe ve ilk kademe belediye meclislerince alınan bu kararlar, Büyükşehir belediye meclisince onaylanması halinde Bakanlar Kuruluna sunulur. Bakanlar Kurulu projenin uygulanıp uygulanmamasına üç ay içinde karar verir.

Bakanlar Kurulunca kabul edilen alanlardaki uygulama bir program dahilinde etap etap projelendirilebilir.

Etap proje ve programları, meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve belediyelerde belediye başkanının, il özel idarelerinde valinin onayı ile uygulamaya konulur.

Belirlenen alan sınırları içindeki tüm taşınmazlar, belediyece ve il özel idaresince hazırlanacak yenileme projelerinin kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulunca karara bağlanmasını müteakip bu Kanuna göre yapılacak yenileme projesi hükümlerine tâbi olurlar. Büyükşehir belediye sınırları içinde Büyükşehir belediyelerinin yapacaklarının dışında kalan yenileme projeleri, ilçe ve ilk kademe belediyelerince hazırlanması ve meclislerinde kabulünden sonra Büyükşehir belediye başkanınca onaylanarak yürürlüğe girer. Buna göre kamulaştırma ve uygulama yapılır.

Yenileme alanlarının teknik altyapı ve yapısal standartların oluşturulması, bu alanların yönetimi ile örgütlenme ve uygulama alanlarında bulunan hak sahiplerinin veya bölge halkının katılımına dair usûl ve esaslar yönetmelikte belirlenir.

Uygulama

MADDE 3. — Yenileme alanları olarak belirlenen bölgelerde il özel idaresi ve belediye tarafından hazırlanan veya hazırlatılan yenileme projeleri ve uygulamaları ilgili il özel idareleri ve belediyeler eliyle yapılır veya kamu kurum ve kuruluşları veya gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine yaptırılarak uygulanır. Bu alanlarda Toplu Konut İdaresi ile ortak uygulama yapılabileceği gibi, Toplu Konut İdaresine de uygulama yaptırılabilir.

Büyükşehirlerde, Büyükşehir belediyeleri tarafından başlatılmayan uygulamalar ilçe ve ilk kademe belediyelerince tek başına veya müşterek olarak yapılır veya yaptırılır.

Yenileme alanı içinde yapı parsellerindeki uygulamalarda kendi parseli ve yapısı aynen korunarak yenilenecek yapılar, projenin bütünlüğünü bozmamak şartıyla belediyece kabul edilen projeye bağlı kalmak ve il özel idaresi ve belediyenin belirleyeceği amaçta kullanılmak kaydıyla parsel sahibince yapılabilir. Bu durumlarda

uygulamanın projeye eş zamanlı olarak başlatılması ve tamamlanması esastır. Aksi takdirde il özel idaresi ve belediyece bu Kanun hükümleri uygulanır.

Yenileme alanlarında yenileme projelerinin uygulanması sırasında tabii afet riski taşıdığı Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca belirlenen bölgelerde gerekli tedbirleri almak üzere il özel idareleri ve belediyeler yenileme projelerinde tasfiye de dahil olmak üzere gerekli düzenlemeleri yapabilir, yasaklar koyabilir. Bu konudaki esas ve usûller yönetmelikte belirlenir.

Uygulama esnasında her türlü kontrol, denetim ve takip işlemleri, ilgili il özel idaresi ve belediyece yapılır veya yaptırılarak sonuçlandırılır. Bu işlemler, projenin özelliğine göre konuyla ilgili uzman kişi, kurum ve ekiplere yaptırılır.

Yenileme alanlarındaki uygulamalar her türlü vergi, resim, harç ve ücretlerden muaftır.

Yenileme projelerini onaylamak üzere 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 51 inci maddesine göre gerektiği kadar Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu oluşturulur. Kurulca onaylanan projeler, il özel idaresi veya belediyece uygulanır.

Yenileme alanlarında yapılacak uygulamalarda her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işleri, ceza ve ihalelerden yasaklama hükümleri hariç olmak üzere 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümlerinden muaftır.

Yenileme projeleri, uygulama alanı içerisinde bulunan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri ile onarılacak veya yeniden inşa edilecek yapıların imar mevzuatında öngörülen projelerinden oluşur.

Taşınmaz tasarruflarının kısıtlanması ve kamulaştırma

MADDE 4. — İl özel idaresi ve belediye, yenileme alanı ilan edilen yerlerdeki taşınmazlar üzerinde, her türlü yapılaşma, kullanım ve işletme konularında proje tamamlanıncaya kadar geçici kısıtlamalar uygulayabilir.

Yenileme alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Anlaşma sağlanamayan hallerde gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmazlar ilgili il özel idaresi ve belediye tarafından kamulaştırılabilir. Bu Kanun uyarınca yapılacak kamulaştırmalar 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki iskân projelerinin gerçekleştirilmesi amaçlı kamulaştırma sayılır. Tapuda mülkiyet hanesi açık olan taşınmazlar ile varisi belli olmayan, kayyım tayin edilmiş, ihtilafı, davalı ve üzerinde her türlü mülkiyet ve mülkiyetin gayri aynî hak tesis edilmiş olan taşınmazlar için de aynı madde hükümlerine göre kamulaştırma işlemleri yürütülür. Kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesinde il özel idareleri ve belediyeler veraset ilamı çıkarttırmaya, kayyım tayin ettirmeye veya tapuda kayıtlı son malike göre işlem yapmaya yetkilidir.

İl özel idareleri ve belediyeler taşınmaz mülkiyetinin kamulaştırılması yerine, uygun gördükleri takdirde satın alma, kat karşılığı ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun ilgili maddelerinde düzenlenen intifa hakkı veya üst hakkı kurulması yolu ile sınırlı aynî hak tesis edebilirler.

Yenileme alanı içerisinde kalan Hazineye ait taşınmazlar başka bir işleme gerek kalmaksızın projeyi yürüten il özel idaresine ve belediyeye bedelsiz devredilir. Satış ve gelir getirici bir işe dönüştürüldüğünde proje ve uygulama giderleri çıktıktan sonraki gelirin yüzde yirmibeşi Hazineye verilir. Devre ait işlemler il özel idaresi ve belediyenin talebi üzerine ilgili tapu sicil müdürlüğünce resen yapılır. Bu işlemler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Yenileme alanı ilan edilen yerlerde, yenileme projesi kapsamında kalan taşınmazlar Hazinece satılamaz, kiraya verilemez, tahsis edilemez.

Yenileme alanlarında uygulanacak projelerin kamulaştırma, plân, proje ve yapım işlerinde kullanılmak üzere, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 12 inci maddesine göre oluşturulan Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı hesabından belediyelere aktarma yapılır.

Millî Savunma Bakanlığına tahsisli arsa, arazi, yapı ve tesisler, 2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu kapsamında bulunan yerler, sivil ve askeri hava alanları ve mania plânları kapsamında kalan yerler, mülkiyeti Milli Eğitim Bakanlığına ait bulunan okullar, mülkiyeti veya idaresi Vakıflar Genel Müdürlüğüne ait

bulunan taşınmazlar ile tapu kayıtlarında vakıf şerhi bulunan taşınmazlarda bu Kanun hükümlerinin nasıl uygulanacağı Milli Savunma Bakanlığı, ilgili bakanlık veya Vakıflar Genel Müdürlüğü ve il özel idaresi veya belediyece müştereken belirlenir.

Sınırlı ayni hak tesisi

MADDE 5. — Kamu kurum ve kuruluşlarının ellerinde bulunan tarihi eser niteliğini haiz bina ve müstemilatı, tarihi özelliklerine uygun olarak restore ettirmek ve/veya tarihi özellikleri korunmak ve mülkiyeti ilgili kamu kurum ve kuruluşunda kalmak suretiyle; eğitim, sağlık, kültür ve sosyal amaçlı olmak üzere kamu yararına çalışan dernekler, vakıflar, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler ile ticarî faaliyetlerde kullanılmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine sınırlı ayni hak olarak tesis edilebilir.

Sınırlı ayni hak tesisi ile ilgili esas ve usuller ile bedeli ve kullanma süresi, ilgili belediye veya ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından Türk Medeni Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, Belediye Kanunu ve ilgili diğer mevzuat çerçevesinde belirlenir.

Yönetmelik

MADDE 6. — Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca Kanunun yayımı tarihinden itibaren üç ay içinde yürürlüğe konulur.

Uygulanmayacak hükümler

MADDE 7. — Bu Kanun kapsamında yer alan yenileme alanlarında, uluslararası hukuktan doğan yükümlülükler saklı kalmak kaydıyla, diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

Yürürlük

MADDE 8. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

EK4

RESTORASYON TEKNİKLERİ

Restorasyon uygulamalarına geçmeden önce yapılan araştırmalar ve belgeleme çalışmaları (yapının tarihi, estetik ve teknik yönden incelenmesi, rölövesinin hazırlanması ve bozulmalarının saptanması) binanın ayrıntılı olarak tanınmasını sağlar.

Ön araştırmalar sonunda elde edilen bilgiler hasar nedenlerini ortadan kaldıracak veya etkilerini azaltacak koruma tekniklerinin seçilerek uygulanmasına temel oluşturur. Onarımlarda geleneksel tekniklerin yanı sıra, çağdaş teknolojiden de yararlanılmaktadır.

Günümüzde anıtların korunmasındaki temel yaklaşım sürekli bakımlarının sağlanmasıdır. Birçok ülkede tarihi yapılar yıllık ve beş yıllık programlar çerçevesinde incelenir ve saptanan hasarlara göre gerekli bakım ve onarımları yapılır; böylece yüksek maliyetli müdahalelere gerek kalmadan korunmaları sağlanır. Birdenbire ortaya çıkan yangın, deprem, toprak kayması gibi felaketler ise büyük ölçekli müdahaleler yapılmasını gerektirebilir.

Anıtların onarımları için genel olarak 1. Sağlamaştırma, 2. Bütünleme, 3. Yenileme, 4. Yeniden yapma (Rekonstrüksiyon), 5. Temizleme, 6. Taşıma, tekniklerinden yararlanır. çoğu kez bir anıtın restorasyonu için yukarıda sıralanan tekniklerden birkaçı bir arada uygulanır.

Örneğin yeniden kullanılması kararlaştırılan bir Osmanlı kervansarayının gelişigüzel eklerden arındırılması, tehlikeli durumda olan taşıyıcılarının sağlamaştırılması, bir bölümü yıkılmış olan tonozlarının yeniden yapılması ve iinin çağdaş kullanıma uygun olarak donanımı gerekli olabilir.

Depremde kubbesi çatlayan , son cemaat yeri ve minaresi yıkılan bir caminin, hem strüktürel açıdan sağlamaştırılması, hem de yıkılan son cemaat yeri ve minare gibi öğelerinin yeniden yapımı ile tekrar mimari bütünlüğüne kavuşturulması söz konusu olabilir.

Bilimsel restorasyonda olabildiğince az müdahaleyle, anıtın tarihi belge ve estetik değerinin korunması amaçlanır.

Onarım sırasında yapılan müdahalelerin derecesi, sağlamlaştırmadan yeniden yapıma doğru artar. Koruma açısından en uygunu, sağlamlaştırmayla yetinmektir.

Ancak anıttaki hasar derecesi arttıkça, müdahalenin kapsamı genişler; tarihi yapıya ekler getiren, dokusunu değiştiren tekniklerin (örneğin: bütünleme, yenileme) uygulanması zorunlu olabilir.

1.1.SAĞLAMLAŞTIRMA

Sağlamlaştırma çalışmaları, anıtın malzemesinin, taşıyıcı sisteminin ve üzerinde bulunduğu zeminin sağlamlaştırılması olmak üzere üç düzeyde ele alınabilir.

1.1.1. Anıtın yapıldığı malzemelerin sağlamlaştırılması

Anadolu'nun i.ö. 7000'e kadar giden yerleşik tarihi içinde binalar yörenin olanaklarına ve geleneklere bağlı olarak kerpiç, tuğla, ağaç, taş gibi doğal kökenli malzemelerle yapılmışlardır. Malzemeler doğal etkilerle, zamanla bozulup harap olur. Açıkta kalan kerpiç yağmur karşısında eriyip dağılır, tuğla aşınır, çatlayıp ayrışır, ağaçtan yapılan kiriş ve dikmeler, çatılar çürür. (Resim-38)

Ankara Ulus Keskin Sokak Roma Sur Duvarı (Resim- 38)

1.1.2. Kerpiç malzemenin sağlamlaştırılması

Arkeolojik kazılarda ortaya çıkarılan ve açıkta, doğanın insafına bırakılan kerpiç buluntular: kent surları, konutlar, temel izleri yağışlarla yumuşayıp erimekte, güneşte çatlamakta, rüzgarla aşınıp toz olmaktadır. Kayıpları önlemek için çeşitli yöntemler denenmiştir. Eski koruma uygulamalarında, kerpiç mimari kalıntılar zift sürülerek, yada üstleri çimentolu harçla sıvanarak korunmaya çalışılmıştır.

Renk ve doku açısından kerpiç malzemeyle uyumlu olmayan bu müdahaleler artık terk edilmiştir. Kerpiç kalıntılar ve hala içinde yaşanmakta olan köy evleri, binlerce yıldır Anadolu'da uygulandığı gibi, sürekli bakım yöntemiyle, çamur harcı ile sıvanarak korunabilir. Yenilenebilir olan bu sıva, kerpiç yapıyı hava koşullarına karşı korur, eriyerek yok olmasını engeller.

Ancak kerpiç üzerine yapılmış bir kabartma ya da boyalı bezemenin korunması daha gelişmiş yöntemlerle çalışan uzmanların çabalarını gerektirir.

Malzemenin dağılmaması için çatlamış, ayrılmak üzere olan sıva tabakaları miller ve/veya mikro enjeksiyon yardımıyla ana taşıyıcıya tutturulur; hava koşullarından etkilenecek konumda bulunan kalıntılar müzeye taşınır, ya da yerinde korunması için üzerine çatı yapılır.

1.1.3. Ahşap mimari öğelerin korunması

Geleneksel Türk evini ve anıtsal mimarlığımızın yoğun bezemeli öğelerinin ana malzemesini oluşturan ahşap nem etkisiyle zamanla çürümekte; kurt yenikleri ile dayanımı azalmaktadır. Kapı, pencere kapağı, minber gibi mobilya niteliğinde işlenmiş mimari öğelerin, furuş, balkon korkuluğu, tavan bezemesi gibi ayrıntıların böceklerinin öldürülmesi ve dokularının sağlamlaştırılması için kimyasal maddelerle işlem görmeleri söz konusudur.

Pahalı ve zahmetli olan bu tür konservasyon çalışmaları önemli kültür varlıklarımızın ahşap minber, kapı, pencere kapağı, rahle ve benzeri ahşap öğelerinin onarımlarında uygulanmaktadır.

Çoğu kez yörede bulunan yumuşak ağaçlarla yapılan geleneksel konutlarımızda ise ahşap iskeletin eskimiş olan öğeleri yenilenmekte; onarımlarda emprenye edilmiş ahşap

kullanılarak, yeni öğelerin yaşamlarının daha uzun süreli olması güvence altına alınmaktadır.

1.1.4. Taş öğelerin sağlamlaştırılması

Günümüzde taşların sağlamlaştırılması, atmosfer etkilerinden korunması için sürekli araştırmalar yapılmakta, bu konuda bilimsel çabalar sürmektedir. Bozulma sürecini geriye döndürmek olası değildir ancak çok önemli özel ayrıntıların (rölyefler, yazıtlar, figürlü plastik) dayanımlarını arttırmak, özgün ayrıntıları daha uzun süre yaşatabilmek için sağlamlaştırma uygulamalarına gidilmektedir.

Taşa püskürtülerek, fırça ile sürülerek veya vakumla uygulanan taş sağlamlaştırıcıların uzmanlar tarafından seçilmesi ve onların önerileri doğrultusunda, denetim altında uygulanması gerekir.

Sağlamlaştırma yöntemi taşın türüne ve bozulma durumuna göre belirlenir. Kimya sanayinin geliştirdiği ve "harikalar yaratıyor" diyerek piyasaya sunduğu malzemelerin dayanımları, eskime süreçleri bilinmeden kullanılmaları sakıncalıdır. (Resim- 39)

Ankara Ulus Keskin Sokak Roma Sur Duvarı (Resim- 39)

1.1.5. Taşıyıcı sistemin sağlamlaştırılması

Depremler, zemin hareketleri, anıtların taşıyıcı sistemlerinde hasara neden olmaktadır. Tarih boyunca mimarlar anıtların duvar ve örtülerinde oluşan düşeyden ayrılma, çatlama gibi hasarları payandalarla desteklemiş, gergiler yerleştirmiş, ya da aksak olan bölümleri yıkıp yeniden yaparak binanın ayakta durmasını, işlevini sürdürmesini sağlamışlardır.

1.1.6. Kesit genişletme

Düşeyden ayrılan yapılarda taşıyıcı sistemin güvenliği kabaca "üçte bir" kuralına göre değerlendirilir. Eğer bir yapının ağırlık merkezinden sarkıtılan çekül, onun zemine oturduğu alanın ortadaki üçte biri içinde kalıyorsa, yapının güvenli olduğu kabul edilir. Ağırlık merkezinden sarkıtılan çekül, duvarın zemindeki izinin dışına düşüyorsa, ciddi bir yıkılma tehlikesi vardır. Kesit genişletme işlemlerinde yapının veya duvarın tabanına ek kütle yapılarak ağırlık merkezinin güvenlik sınırları içinde kalması sağlanır. (Resim- 40)

Divriği Ulu Camii (Resim- 40)

1.1.7. Destekleme - payandalama

Zemindeki aksaklıklar, deprem, kemer, tonoz, kubbe gibi eğrisel öğelerden duvarlara gelen itkiler onların düşeyden ayrılmasına, çatlmasına neden olabilir. Eski mimar ve ustalar hasar görmüş kargir yapıları özellikle köşelere, kemer mesnet hizalarına masif, ya da uçan payandalar yerleştirerek sağlamlaştırmışlardır. Deprem kuşağı üzerinde yer alan yurdumuzda, yer sarsıntıları da ciddi hasarlar yaratmıştır. Birçok önemli anıtta deprem sonrası onarımlara ait izler gözlenmektedir.

Osmanlı dönemi onarımlarında masif payandalar çoğunluktadır.

Payandalama günümüzde de uygulanan bir sağlamlaştırma yöntemidir. Ancak görsel nedenlerle, eskiden yapıldığı gibi anıtın genel görünüşünü bozan, ağır kütleli payandalar yapmaktan kaçınılmaktadır. Çoğu kez geçici payandalar uygulanmakta; taşıyıcı sistem sağlamlaştırıldıktan sonra payandalar kaldırılmaktadır. (Resim- 41)

Vitali Kilisesi Duvarlarını destekleyen payandalar (Resim- 41)

1.1.8. Mantolama

Taşıyıcı kolonların güçlendirilerek yenibir malzeme ile mantolanarak sarılması yöntemidir.

Metal gergiler ya da çubuklar kullanılarak duvarlar birbirine bağlanır, ya da düşeyden ayrılmış bir duvar gerideki sağlam bölüme tutturularak, yerinde korunmaya çalışılır. 19. yüzyılda İstanbul'da yapılan kargir duvarlı, ahşap veya volta döşemeli binalarda karşılıklı duvarları birbirine bağlayan gergilerin uçları kılıçlarla sıkıştırılmıştır.

Su deposu, hazne gibi binalar da yanal itkiler nedeniyle açılma tehlikesine karşı duvarları sağlamlaştırmak için gelişmiş gergi sistemleri ya da kuşaklama uygulanmıştır. (Resim- 42)

Divriği Ulu Camii Şifahanesi Mantolamayla güçlendirilmiştir. (Resim- 42)

1.1.8. Çemberleme, bağlantı çubukları- gergi uygulanması

Çatlamış, dağılma tehlikesi gösteren düşey taşıyıcıların çevrelerinin metal çemberlerle sarılarak sıkıştırılması çok eski çağlardan bu yana uygulanan bir sağlamlaştırma tekniğidir. Bu tekniğin uygulandığı örnekler İstanbul'da sıkça gözlenir; camilerin son cemaat yerlerinde, ya da iç mekanlarında deprem, yangın gibi nedenlerle çatlayan sütunlar, çemberlerle sarılarak pekiştirilmişlerdir.

Osmanlı Klasik dönem yapılarında gergiler strüktürün iç bünyesinde kalır, dış cepheye yansımazlar. Günümüzde de strüktürlerin depreme karşı takviye edilmesinde kuşaklama ve gergilerden yararlanılmaktadır. Bir bölümü yıkılmış olan arkeolojik kalıntılarda, strüktürel açıdan desteksiz, tehlikeli durumda olan parçalar metal çubuklarla geriye bağlanarak yıkılmaları önlenir. (Resim- 43)

Demre Çemberlenmiş Sütun (Resim- 43)

1.2. BÜTÜNLEME (REİNTEGRASYON)

Bir bölümü hasar görmüş, ya da yok olmuş yapı ve öğeleri ilk tasarımlarındaki bütünlüğe kavuşturacak biçimde geleneksel, ya da çağdaş malzeme kullanarak tamamlama işlemine "bütünleme reintegrasyon" denilmektedir. Bütünlemeyi yönlendiren etmenler estetik, işlevsel, ya da strüktürel denge kaygıları olabilir. Yıkık durumda göze hoş gelmeyen bir yapı bütünlenerek, hem estetik bütünlüğüne kavuşur, kullanılabilir duruma getirilir, hem de tümüyle yok olmaktan kurtarılabilir. İlk yapılışındaki işlevini yitirmiş, tekrar kullanılamayacak durumda olan arkeolojik yapıların bütünlenmesi söz konusu değildir.

Bütünleme yapabilmek için ilk tasarıma ilişkin sağlıklı veriler gereklidir; örneğin bir son cemaat yerinin yarısı yıkılmışsa, tekrar eden öğelerin varlığından ve simetriden yararlanılarak bütünleme yapılabilir. Bütünleme ancak gerçek yapısal verilere, ya da belgelere dayandırıldığında kabul edilebilen bir uygulamadır. Güvenilir verilere dayanmadan, yalnız varsayım ve analogilerden hareket edilerek yapılan bütünlemelerin hatalı olması kaçınılmazdır. Yeni bölümlerin özgün olandan ayrılabilmesi için farklı bir yüzey dokusu uygulanması olumlu sonuç verebilir. Onarım sonrasında anıtın uygun bir yerine restorasyonun yapıldığı tarih, yaptıran ve yapan mimarla ilgili bir yazıt konulur. (Resim- 44)

Beylerbeyi Camii Yangın Sonrası Tamamlanan Kubbesi (Resim- 44)

1.3. YENİLEME (RENOVASYON, REHABİLİTASYON)

Zamanla değişen yaşam biçimi ve ona bağlı istekler nedeniyle birçok tarihi yapı özgün işlevini yitirmekte, ilk yapılış amacından farklı bir işleve hizmet etmek için uyarlanmaktadır. Hamam, kervansaray, tekke, manastır gibi tarihi yapı türleri ancak özel durumlarda özgün işlevlerini sürdürdüklerinden, bu yapı türlerinin farklı amaçlarla kullanılmaları zorunlu olmaktadır. Konut, otel gibi işlevleri günümüzde de geçerli olan binalar ise bugün yapılan benzerlerinin konfor koşullarını sunmaktan uzak olduklarından, işlevsel olarak eskiyerek standart altı kalmakta, güncelleştirme yapılmadığında, terk edilerek harap olmaktadır. Yeniden işlevlendirme eski binaların yıkımdan çevresel özellikleri nedeniyle korunması istenen yapıların yeniden kullanımlarında, yeni işlevin dış görünümünü bozmadan gerçekleştirilmesi arzu edilir. Çok önemli plan ve iç mekan değerlerine sahip olan yapılarda ise yeni kullanıma elverişli, serbest iç düzenlemeler uygulanmaktan çok tarihi mekanların anısını korumalıdır. (Resim- 45)

Amasya Hazeranlar Konağı (Resim- 45)

1.4. ÇAĞDAŞ EK

Tarihi yapıların yeniden kullanılmaları, çağdaş yaşam içinde etkin olarak yer almaları amacıyla yapılan projelerin başarılı olabilmesi bazı eklerle birlikte düşünölmelerini gerektirmektedir. Örneğın müzeye dönüştürölen tarihi evlerde bekçinin barınabileceğı ve ziyaretçilere ikram, tuvalet vb. hizmetleri sunmaya elverişli mekanlara gerek duyulmaktadır. (Resim- 46)

Kızkalesi Arkad Onarım öncesi ve Onarım Sonrası (Resim- 46)

1.5. YENİDEN YAPIM (REKONSTRÜKSİYON)

Tümüyle yıkılmış, yok olmuş, ya da çok harap durumda olan bir anıtın veya satın elde bulunan belgelere dayanılarak yeniden yapılması ancak özel durumlarda kabul edilen bir uygulamadır.

Yeni yapı, yerine yapıldığı anıtın tarihi dokusuna, özgün malzeme ve işçiliğine sahip değildir. Bir kopya, tarihi yapının kütle ve mekanlarını ancak biçimsel olarak canlandırabilir, anıtın yerini alması olanaksızdır; kısaca tarihi değer taşımaz.

Rekonstrüksiyonun gerçekleştirilmesi için yeniden yapımı olanaklı kılacak teknik verilerin, fotoğraf, rölöve ve benzeri grafik belgelerin var olması gerekir.

Mevcut bir yapının başka bir yerde tıpkısını yapmak türünden uygulamalar ise, ancak özel durumlarda gerçekleştirilmektedir. (Resim- 47)

Venedik San Marco Çan Kulesinin Yıkılışı 1902 (Resim- 47)

1.6. TEMİZLEME

Anıtların ve kentsel sitlerin genel etkisini bozan, tarihi ve estetik değer taşımayan eklerden arındırılması işlemidir. Bir binaya, uzun yaşamı sırasında, çeşitli tarihlerde, değişen sanat akımlarının temsilcileri tarafından yapılan ek ve bezemelerin üslup birliğine ulaşma kaygısıyla kaldırılması ise temizleme değildir. 19. yüzyılda geçerli olan "stilistik rekompozisyon üslup birliğine varma" anlayışının hortlaması olarak yorumlanabilecek bu tutum, çağdaş koruma ilkelerine aykırıdır. Topkapı Sarayı'nın mekanlarının bütünlüğünü veya estetik etkisini değiştiren, gizleyen birçok ek Cumhuriyet dönemi restorasyonları sırasında kaldırılmış; böylece gizlenen olağanüstü güzellikleri ortaya çıkarmak mümkün olmuştur.

Kaldırılacak eklerle ilgili karar verme yetkisi Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları'na aittir. Kaldırılması istenen yapısal ekler (duvar, döşeme, çıkma vb.) farklı bir gösterimle (renk veya tarama) plan, kesit ve görünüş rölöve paftalarına işlenir ve temizlik sonrası durum öneri proje olarak Kurul'a sunulur. (Resim- 48)

Sistine Şapelinde Kızıl ve Mor Ötesi ışınlarla Yapılan Fresk Temizleme işlemi(Resim- 48)

1.7. TAŞIMA

Bayındırlık etkinlikleri (yol, baraj yapımı), jeolojik yapı, ya da doğal afetler bir anıtın, ya da tarihi yerleşmenin bulunduğu yerde korunmasını zorlaştırabilir, hatta olanaksız kılabilir. Bu durumda anıt veya yerleşmenin önceden belirlenen uygun bir konuma taşınarak orada yaşamını sürdürmesi gerekebilir.

En kolay olanı anıtın tüm elemanlarının numaralanarak sökülmesi, başka bir yerde kurulmasıdır. Yerinde korunamayacak taş anıtlar taşınmadan önce ayrıntılı rölöveleri yapılır ve fotoğrafları çekilir. iç ve dış cepheler üzerindeki her taş sırası ve her taş numaralandırılır; taşların birbirleriyle ilişkisini göstermek üzere her sırayı kateden yatay ve her taşın komşularıyla ilişkisini belirleyen düşey çizgiler çizilir; genel durum ve ayrıntı fotoğrafları çekilir.

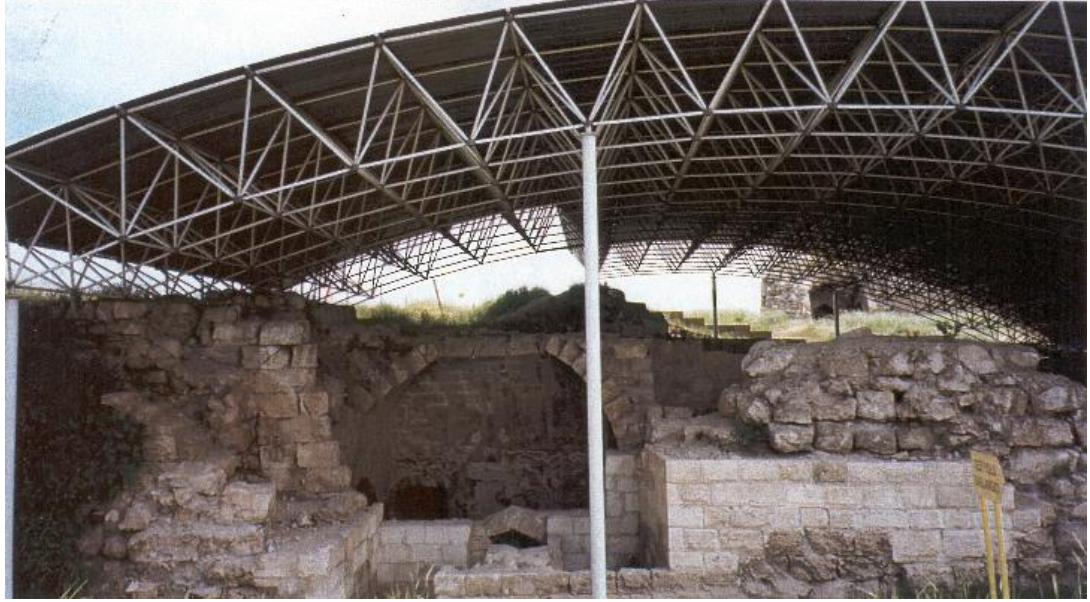
Sonra yapı özenle, taş sökülür ve yeni konumunda yatay sıralar karışmayacak biçimde düzenli olarak istiflenir. Söküm sırasında dağılan taşları tekrar aynı ilişkiler içinde birleştirmek çok zahmetli, hatta olanaksızdır. Bu durumda anıtın parçalanmadan bir bütün olarak taşınması olasılığının araştırılması uygun olur. Anıtın en az hasarla taşınmasına olanak veren bu teknik ileri mühendislik bilgisi gerektirir. Anıtın taşınacağı uzaklık, aradaki yol durumu, anıtın boyutları, ağırlığı, taşıma sistemini etkiler. (Resim- 49)

Simbel Kaya Tapınaklarının Taşınma Rölöve Çizimleri (Resim- 49)

1.8. YERİNDE KORUMA

Tarihi değer taşıyan yapı yerinden kaldırılmadan ve malzemeleri başka yere nakledilmeden korumaya alınır. (Resim-50-51)

Çelik Kontrüksiyonlu Uzay Çatı (Resim-50)

- Hamam'ın Kuzeybatı'dan Görünüşü

Gaziantep Roma Hamamı (Resim- 51)

EK 5**KAYNAKÇA**

- AHUNBAY, Zeynep, " İstanbul Karasurlarının Kent Kimliğine Etkisi", Mimari ve Kentsel Çevrede Kalite Arayışları Sempozyumu, İstanbul 1995, s.156-160
- AHUNBAY, Zeynep, "Rüstem Paşa Camisi Restorasyonu Üzerine Gözlemler", Yapı, sayı: 162, İstanbul 1995, s. 30-32
- AKAT, Yücel, ÖZGÜNEL, Neşe, DURUKAN, Aynur, Dünya Mirasında Anadolu, Ankara 1991
- AKÇURA, Necva, AKÇURA, Tuğrul, "Kasaba ölçeğinde Çevre Değerlerini Koruma Amaçlı Bir İnceleme: Bodrum", Mimarlık, 72/8, 1972, s.65-71
- AKIN, Nur, "Osman Hamdi Bey, Asar-ı Atika Nizamnamesi ve Dönemin Koruma Anlayışı Üzerine, Osman Hamdi Bey ve Dönemi, İstanbul 1993, s. 233- 239
- AKIN, Nur, "Tescilli Kentsel Koruma Alanlarında Uygulama Sorunları", Şehirciliğin Son 25 Yılı Semineri, İstanbul 1984, s. 185-190
- AKOZAN, Feridun, Türkiye'de Tarihi Anıtları Koruma Teşkilatı ve Kanunlar, İstanbul 1977
- ALSAC, Üstün, "TAÇ Vakfı ve Çalışmaları", TAÇ Vakfı Yıllığı, C.1, İstanbul 1991 s.207-216
- ALSAC, Üstün, MADRAN, Emre, ÖZGÖNÜL, Nimet (derleyenler), Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması ve Onarılması Konularında Kaynakça, Ankara 1990
- BAILLY, G.H., The Architectural Heritage: Local Authorities and the Policy of Integrated Conservation, Ed.Delta Vevey 1975
- BAILLY, G.H., DESBAT J.P., Historic Areas and Urban Revival, Avrupa Konseyi 1974
- BEKTAŞ, Cengiz, Koruma Onarım, YEM İstanbul 1992 CANER, Emine, "Tarihi Anıtlarda Araştırma ve Koruma Laboratuvarları", Rölöve Restorasyon Dergisi, sayı:4, Ankara 1982, s.31- 33
- CARBONNELL, Maurice, Photogrammetry Applied to Surveys of Monuments and Historic Centres, ICCROM Roma 1989
- ÇETİN, Erol, "Müezzinler Mahfeli", Vakıflar, İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü, 3. Vakıflar Haftası Armağanı s. 44- 47
- DIMACOPOULOS, Jordan, "Anastyiosis and Anasteloseis", ICOMOS Information, N.1-1985, Napoli 1985, s. 16- 25
- EMLER, Selma, "Topkapı Sarayı Restorasyon Çalışmaları", Türk Sanatı Tarihi

- Araştırma ve İncelemeleri, sayı: 1, İstanbul 1963, s.211-312
- ERSEN, Ahmet, "Korumada Malzeme Sorunu", İnşaat Malzemeleri ve Uygulamaları, sayı: 8, İstanbul 1988, s. 22-25
- FEILDEN, Bernard M., Between Two Earthquakes, ICCROM Roma 1987 FEILDEN, Bernard M., Conservation of Historic Buildings, Butterworths Chatham 1982
- FEILDEN, Bernard M., JOKILEHTO, J., Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites, ICCROM Roma 1993
- GÜLEÇ, Ahmet, "Yapı Taşlarında Koruma Yöntemleri", Müze-Museum, sayı:2-3,1989/90, s. 88- 91
- GÜLERSOY, Çelik, İstanbul'un Anıtsal Ağaçları I, İstanbul 1984
- KUBAN, Doğan, "İstanbul'da Korunacak Bölgeler için Ayrıntılı Özellikler ve Koruma Modaliteleri", İTÜ Şehircilik Enstitüsü Dergisi, sayı:1, İstanbul 1971,s.42-70
- KUBAN, Doğan, "Kent Toprağı Yağması ve Koruma Ölçütlerinin Yozlaşması", Yapı , sayı: 150, İstanbul 1994, s. 25- 31
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu İlke Kararları, Ankara 1989
- KÜLTÜR BAKANLIĞI K.T.V.K.Genel Müdürlüğü, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurultayı, 14-16 Mart 1990, Ankara (tarihsiz)
- KÜLTÜR BAKANLIĞI K.T.V.K.Genel Müdürlüğü, Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Mevzuatı, Ankara 1990
- KÜLTÜR BAKANLIĞI, Yürürlükteki Yönetmelikler Yönergeler Külliyyatı, Ankara 1993
- SALMAN, Ayla, Taşınmaz Eski Eserlerde ve Etrafında Yapılacak İnşaata Uygulanması Gereken Hükümler, İstanbul 1976
- SEZGİN, Halûk, "Dünyada Korumanın Tarihi", TAÇ Vakfı Yıllığı II, İstanbul 1994, s. 26-31
- TANYELİ, Gülsün, "Rahmi M. Koç Sanayi Müzesi", Arredamento-Dekorasyon, sayı:66, İstanbul, Ocak 1995, s.114-121
- TAYLA, Hüsrev, "1950'den Bu Yana Restorasyon Uygulamaları, Kurumlaşma Çabaları ve Geleceği İçin Bir Öneri", Rölöve ve Restorasyon Dergisi, sayı: 4, Ankara 1982, s.41-42
- UMAR, Bilge, Eski Eserler Hukuku, İzmir 1981
- YAVUZ , Aysıl, "Türkiye'de Koruma Eğitimi", TAÇ Vakfı Yıllığı II, İstanbul 1994, s.39-41
- ZEREN, Nuran, Kentsel Alanlarda Alınan Koruma Kararlarının Uygulanabilirliği, İstanbul 1981

KİŞİSEL BİLGİLER

- Doğum Tarihi ve Yeri : 1958 Diyarbakır
- Medeni Hali : Evli, iki çocuk babası
- Telefon : 0 324 336 72 26-27 / 357 06 54
- GSM : 0 532 285 42 79
- Web : www.mustafaerim.net

EĞİTİM

- **LİSANS**
  1. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (1976-1980 Mezun)
  2. Çag Üniversitesi İktisadi ve İd.Bil.Fak.Uluslararası İlişkiler Bölümü (2003-3.sınıf)
- **YÜKSEK LİSANS**
Çag Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Yüksek lisans

YABANCI DİL

- İngilizce
- Arapça

ÇALIŞMA HAYATI

- Eğitimci ve Yönetici (1980-2004)
- Tarihi Yapıların Rölöve, Restitüsyon, ve Restorasyon Proje ve restorasyon işleri (1989-2003)

SEHİRCİLİK ve TARİHİ YAPILAR İLE İLGİLİ ESER ve ÇALIŞMALARI

- Mersin Anamur Mamure Kalesi kıyı Rehabilitasyonu Projesi
- Mersin Kızkalesi Tarihçesi, Sanat Tarihi ve Restorasyon Raporu
- Mersin Korikos Kalesi Tarihçesi, Sanat Tarihi ve Restorasyon Raporu
- Gaziantep Kalesi Ortaçağ Hamamı Kazı Çalışmaları
- Gaziantep Sinagogu Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon Projesi

KÜLTÜREL ve SOSYAL ÇALIŞMALARI

- Makaleler : Avrupa Ekonomik Topluluğu (1988 Yayınlandı)
Tarihi Yapıları Koruma Adına
Koruyamamak (1998 Yayınlandı)
Koruma Kurullarının Açmazları (1998 Yayınlandı)
- Tiyatro eserleri :Gerçeği arayanlar (1984 Sahnelendi)
Ömer (1986 Sahnelendi)
Yok edilen Ülke (1987 Sahnelendi)

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDAKİ ÇALIŞMALARI

- Mersin Evlerini ve Tarihi Yapıları Koruma Derneği Başkanı
- Mersin Müzesini Koruma Derneği Üyesi

YURTDIŞI İNCELEME GEZİLERİ

- **İtalya** Rönesans eserlerinin incelenmesi (Floransa)
- **Macaristan** Taş eserlerde Konsolidasyon Tekniklerinin İncelenmesi (Budapeşte)
- **Avusturya** Kent Müzelerinin incelenmesi (Viyana)
- **Çek Cumhuriyeti** Tarihi Kent Dokusunun İncelenmesi (Prag)
- **Yunanistan** Akdeniz Yapılarının Karakteristik Özelliklerinin İncelenmesi
- **Bosna-Hersek** Mostar Köprüsünün açılış töreni

ALDIĞI ÖDÜLLER

- Milli Prodüktive Merkezi'nin açmış olduğu "EĞİTİMDE VERİMLİLİK" konulu yarışmada **birincilik ödülü**.